

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Τίτλος «Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην ενδοοικογενειακή γυναικεία και παιδική κακοποίηση στο Νομό Κορίνθιας»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σιάτου Αναστασία

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Νικολακάκη Μαρία , Αναπληρώτρια Καθηγήτρια , Επιβλέπουσα

Καρύδης Βασίλειος, Καθηγητής

Γαζή Φωτεινή (Εφη), Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Κόρινθος, Φεβρουάριος, 2016

Copyright © Σιάτου Αναστασία, 2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, η αποθήκευση και η διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, η αποθήκευση και η διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και μόνο.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Σε όλα τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας που ένιωσαν φόβο, ανασφάλεια, συναισθηματική εμπλοκή, παγίδευση, εξάρτηση, καταπίεση και απόρριψη.

Σε όσους πιστεύουν αυτά που ενστερνίζεται η Françoise Héritier, ότι η βία δεν προέρχεται από εσωτερική ανάγκη αλλά είναι απόκτημα της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πρακτικής, καθιστώντας τον εαυτό τους έτοιμο να την πολεμήσουν, υπερασπίζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα και μία κοινωνία με ποιοτικότερους όρους ζωής για όλα τα έμβια όντα στη Γη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό κρίνεται δόκιμο να αποδοθούν ευχαριστίες στην επιβλέπων καθηγήτρια μου Κα. Νικολακάκη , τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, Κό Καρύδη και Κα Γαζή για την υποστήριξη και ενθάρρυνσή τους καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης, της εν λόγω διπλωματικής εργασίας, καθώς και τις γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που με εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια συνέβαλαν στη διεξαγωγή της έρευνας.

Πίνακας περιεχομένων

Αφιέρωση	3
Ευχαριστίες	4
Περίληψη.....	8
Abstract.....	9
Εισαγωγή.....	10

Θεωρητικό Μέρος

Κεφάλαιο 1.

Περί Βίας ο Λόγος.....	12
1.1 Η Βία και οι εννοιολογικοί ορισμοί της.....	12
1.2 Η Ενδοοικογενειακή βία.....	14
1.3 Βία με θύμα την γυναίκα και το παιδί.....	15
1.4 Τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας.....	16
1.5 Θεωρίες ερμηνείας του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.....	17
1.6 Μορφές ενδοοικογενειακής βίας.....	20
1.7 Ο κύκλος της βίας.....	22

Κεφάλαιο 2

Μύθοι και πραγματικότητα για την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα.....	26
--	----

Κεφάλαιο 3

Το προφίλ του θύματος και του θύτη.....	29
---	----

Κεφάλαιο 4

Παράγοντες κίνδυνου για την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς.....	33
--	----

Κεφάλαιο 5

Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας.....	37
---	----

Κεφάλαιο 6

Στατιστικά στοιχεία και έρευνες για την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα.....	40
---	----

Κεφάλαιο 7

Οικονομική κρίση και ενδοοικογενειακή βία.....	48
--	----

Κεφάλαιο 8

Ατενίζοντας το μέλλον με αισιοδοξία: Τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας.....	50
8.1 Επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας.....	51
8.2 Ψυχολογική στήριξη από τηλέφωνα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	53
8.3 Ο ρόλος της αστυνομίας.....	54

Κεφάλαιο 9

Θεσμικό πλαίσιο κατά της Βίας.....	56
9.1 Το ελληνικό δίκαιο.....	56
9.1.1 Ποινικός Κώδικας και κακοποίηση.....	56
9.1.2 Οικογενειακό δίκαιο.....	57
9.1.3 Ο νόμος 3500/2006.....	57

Ερευνητικό μέρος

Κεφάλαιο 10

10.1 Το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας.....	59
10.2 Ερευνητικές υποθέσεις.....	60
10.3 Μεθοδολογία -ερευνητικό εργαλείο και ζητήματα ηθικής δεοντολογίας.....	61
10.4 Δείγμα.....	62
10.5 Μεθοδολογικές δυσχέρειες και ερευνητικές δυσκολίες.....	63

Κεφάλαιο 11

Τα αποτελέσματα της Έρευνας: ποιοτική ανάλυση των δεδομένων.....	65
11.1 Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	65
11.2 Α΄ Ερευνητικός άξονας: Μορφές κακοποίησης.....	66
11.3 Β΄ Ερευνητικός άξονας: Θύτες και θύματα.....	72
11.4 Γ΄ Ερευνητικός άξονας: Ερμηνεία της κατάστασης από το θύμα.....	80
11.5 Δ΄ Ερευνητικός άξονας: Οικονομική κρίση και Βία.....	81
11.6 Ε΄ Ερευνητικός άξονας: Αναζήτηση λύσης-βοήθειας.....	86
11.7 Συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	91

Παράρτημα 1.....	108
Παράρτημα 2.....	113
Παράρτημα 3.....	121
Παράρτημα 4.....	124

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1	
Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας κατά τα έτη 2007 και 2009.....	40
Πίνακας 1.2	
Ομάδες παιδιών θυμάτων από 1/1/10 μέχρι 31/10/10.....	41
Πίνακας 1.3	
Είδη παιδικής κακοποίησης.....	41
Πίνακας 1.4	
Προφίλ των δραστών	42
Πίνακας 1.5	
Είδη βίας.....	42

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη αφορά, τη διερεύνηση του κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και των παιδιών τους, όχι σε εθνικό επίπεδο αλλά σε τοπικό, και συγκεκριμένα στην τοπική κοινωνία της Κορινθίας. Η μελέτη αρχικά εστιάζει στον προσδιορισμό του θεωρητικού πλαισίου όπου μέσα από την παρουσίαση της εγχώριας και διεθνούς βιβλιογραφίας διατυπώνονται στοιχεία αναφορικά με τη ενδοοικογενειακή βία και στην συνέχεια ενισχύεται, απορρίπτεται ή συμπληρώνεται η θεωρία περί ενδοοικογενειακής βίας μέσω των ευρημάτων της ποιοτικής έρευνας που υλοποιείται στο δεύτερο μέρος της μελέτης. Η ποιοτική έρευνα εστιάζει στην περιοχή της Κορινθίας και στην επίδραση που ασκεί η οικονομική ύφεση στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας θέλοντας να αποκρυσταλλώσει τα ιδιαίτερα εκείνα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής τα οποία επιδρούν στην ύπαρξη του φαινομένου. Μέσω της εις βάθος βιογραφικής συνέντευξης, αναδύθηκαν ευρήματα όπως το ότι η οικονομική κρίση δεν επιδρά στην εμφάνιση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας αλλά στην ένταση και συχνότητα των υπαρκτών κακοποιητικών σχέσεων. Αλλά και όπως αυτά που σχετίζονται με την κουλτούρα των θυμάτων της τοπικής κοινωνίας τα οποία όχι μόνο δεν κάνουν χρήση των κρατικών δομών υποστήριξης που εδρεύουν στην περιοχή αλλά δείχνουν απρόθυμα να εγκαταλείψουν τους θύτες.

Λέξεις κλειδιά: ενδοοικογενειακή βία, οικονομική κρίση, βία στην Κορινθία, θύτες, θύματα

ABSTRACT

This study explores the social phenomenon of domestic violence against women and their children, not nationally, but regionally, particularly in the community of Corinth. The study primarily focuses on the determination of the theoretical framework that through the study of domestic and international literature made statements regarding the domestic violence and then enhances, rejects or complements the theory of domestic violence through the findings of qualitative research implemented in the second part study. Qualitative research focuses on the area of Corinth and the effect exerted by the economic downturn on the phenomenon of domestic violence wanting to crystallize the particular those particular economic and social characteristics of the region which affect the existence of the phenomenon. Biographic interview, findings show that the financial crisis does not affect the appearance of the phenomena of domestic violence, but the intensity and frequency of existing abuser relations. But as those associated with the culture of the victims of the local community which not only do not make use of public support structures operating in the area but are reluctant to leave their abusers

Keywords: domestic violence, economic crisis, violence in Corinth, bullies, victims

Εισαγωγή

Ενδοοικογενειακή βία: Η βία που κρύβεται πίσω από τους τοίχους των σπιτιών, αθέατη για το σύνολο της κοινωνίας των πολιτών, μαρτύριο για όσους την βιώνουν. Είναι η βία που δημιουργεί στην ψυχή των γυναικών και των παιδιών τους αγωνία, απελπισία, φόβο, πόνο οργή και λαχτάρα θανάτου. Είναι η βία που έλκει την καταγωγή της στις διαρθρωτικές ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων που εμφανίζονται σε κάθε κοινωνία, όταν ο έλεγχος των γυναικών αποτελεί την κύρια επιδίωξη των ανδρών που σκοπό έχουν να τις υποτάξουν και να τις περιορίσουν στην ιδιωτική σφαίρα, προκειμένου να μην διακυβευτούν τα πατριαρχικά κεκτημένα τους. Είναι η βία που λαμβάνει χώρα σε ανδροκεντρικού χαρακτήρα κοινωνίες που σε συνδυασμό με την συστηματική παράλειψη του κρατικού μηχανισμού, ως προς την περιφρούρηση των δικαιωμάτων, οδηγεί σε κακοποιητικές συμπεριφορές. Είναι η βία όπου ευοδώνεται η τέλεση κάποιας αξιόποινης πράξης σε βάρος μέλους της οικογένειας. Είναι η βία που προκαλεί σωματικά, ψυχολογικά και σεξουαλικά τραύματα στα θύματα. Τραύματα που είτε θα επουλωθούν σε ιατρικά καθορισμένο χρονικό διάστημα, είτε θα παραμείνουν για πάντα. Τραύματα που βασανίζουν συνανθρώπους μας και εμείς τα αγνοούμε, αφού δεν θεωρούμε την βία κοινωνικό πρόβλημα, αλλά θέμα που αφορά την εκάστοτε οικογένεια. Είναι η βία που με όπλο μας την γνώση πρέπει να αντιμετωπίσουμε, να καταδικάσουμε και να εξαλείψουμε.

Η ακόλουθη έρευνα θέτει ως αντικείμενο την μελέτη της ενδοοικογενειακής γυναικείας και παιδικής κακοποίησης υπό την επίδραση της οικονομικής κρίσης, στο Νομό Κορινθίας. Στο σημείο αυτό δύο διευκρινήσεις κρίνονται αναγκαίες: α) Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η οικονομική κρίση δεν αποτελεί αυτόν καθ' αυτόν τον παράγοντα ο οποίος οδηγεί στην εμφάνιση ενδοοικογενειακή βίας κατά των γυναικών και των παιδιών τους, ωστόσο οι ψυχολογικές και οικονομικές συνέπιες τις επιβαρύνουν μία προϋπάρχουσα κακοποιητική συμπεριφορά τόσο ως προς τη συχνότητα όσο και ως προς την ένταση της. β) Η έρευνα εστιάζει στην περιοχή της Κορινθίας διότι με αυτό τον τρόπο θέτει όχι μόνο γεωγραφικούς περιορισμούς στο δείγμα της έρευνας, αλλά αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, υφίστανται στην εν λόγω τοπική κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες κοινωνικό-πολιτισμικές-οικονομικές ιδιαιτερότητες, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να γενικευθούν σε ένα γενικό πληθυσμό.

Στόχοι της έρευνας είναι: Η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο η εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία προσεγγίζουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, η παρουσίαση ερευνών στην Ελλάδα και η αντιδιαστολή τους με τα δεδομένα της παρούσας έρευνας, η προσέγγιση του τρόπου με τον οποίο η οικονομική κρίση αλληλεπιδρά με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον μέσα από την ποιοτική έρευνα που υλοποιήθηκε δύναται να διερευνηθούν: οι μορφές κακοποίησης που ασκούνται εις βάρος γυναικών αλλά και των παιδιών τους στην Κορινθία. Τα χαρακτηριστικά των θυτών και των θυμάτων καθώς και του τρόπου με τον οποίο αυτά αλληλεπιδρούν δημιουργώντας βία ή επηρεάζονται από την οικονομική κρίση δημιουργώντας βία. Η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο τα ενήλικα θύματα βίας

ερμηνεύουν την κατάσταση βίας, την οποία βιώνουν τα ίδια αλλά και τα παιδιά τους, τοποθετώντας το σε ένα χρονικό άξονα παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος. Η ανάδειξη πιθανής συσχέτισης βίας και οικονομικής κρίσης και το πώς αυτή επιδρά στα θύματα και η «χαρτογράφηση» των ενεργειών μέσω των οποίων τα θύματα αναζητούν λύσεις- βοήθεια, εφόσον προβαίνουν στην παραπάνω πράξη, στην Κορινθία.

Η συμβολή της έρευνας στην επιστήμη και γενικότερα στην κοινωνία έγκειται στην ανακάλυψη της παθογένειας όσον αφορά την ενημέρωση των γυναικών για την ύπαρξη του Συμβουλευτικού Κέντρου για Γυναίκες στην Κόρινθο που λειτουργεί στα πλαίσια της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων. Αλλά και στην ανάδειξη του γεγονότος ότι πολλά θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν αντιδρούν λόγω του ότι διαμένουν σε ορεινές περιοχές και φοβούνται είτε την κοινωνική κατακραυγή είτε επειδή βρίσκονται μακριά από τις κρατικές δομές υποστήριξης, κάτι που της καθιστά ανασφαλείς ως προς την υπόστασή τους. Επιπρόσθετα συμβάλει στην κατανόηση του γεγονότος ότι τα θύματα δεν επιθυμούν να εγκαταλείψουν τους θύτες, αλλά να τους βοηθήσουν να αλλάξουν συμπεριφορά., γεγονός που χρίζει όχι μόνο κοινωνιολογικής και ψυχολογικής ανάλυσης, αλλά και σχεδίασης νέων πολιτικών που πιθανόν να συμβάλουν ευεργετικά στην επιδίωξη της παραπάνω επιθυμίας.

Βασικές δυσχέρειες της έρευνας αποτέλεσαν όπως θα αναλυθεί και ακολούθως η ανίχνευση του δείγματος και η κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου.

Κεφάλαιο1

Περί Βίας ο Λόγος

1.1 Η Βία και οι εννοιολογικοί ορισμοί της

Προτού προβούμε στην διατύπωση ορισμών των υπό εξέταση φαινομένων, κρίνετε δόκιμο να επισημανθεί ότι στις κοινωνικές επιστήμες είναι σχεδόν αδύνατον να διατυπωθούν απόλυτοι και κοινά αποδεκτοί ορισμοί, οι οποίοι δύνανται να περιγράψουν και οριοθετήσουν έννοιες ή κοινωνικές καταστάσεις με τρόπο καθολικό. (Φίλιας,1995) Το παραπάνω ευοδώνεται διότι οι ορισμοί που αποδίδονται στα διάφορα κοινωνικά φαινόμενα αποτελούν θεωρητικές και εννοιολογικές κατασκευές. Από όσα λοιπόν προαναφέρθηκαν γεωμετρικά ανακύπτει ότι κάθε τέτοια κατασκευή περιλαμβάνει εικόνες της πραγματικότητας έτσι όπως τις αντιλαμβάνεται ο κατασκευαστής της, στην συγκεκριμένη περίπτωση, ο κοινωνικός μελετητής, ο οποίος αναπόφευκτα επηρεάζεται από παγιωμένες γνώσεις, απόψεις και εμπειρίες (Bottmore,1983)

Η ερμηνευτική προσπάθεια του υπό εξέταση φαινομένου διεπιστημονικά (από κοινωνικούς επιστήμονες, νομικούς ψυχολόγους, ανθρώπους που εργάζονται στον κλάδο της υγείας κ.α.) προκαλεί σύγχυση καθώς διαπιστώνετε ότι ο ορισμός της βίας δύσκολο εγχείρημα. Έχοντας ως πρωταρχικό γνώρισμά της την αμφισημία, απο τη μια πλευρά, εμφανίζεται ως σύγκρουση δικαιωμάτων και λόγων ή ως αντίθεση προς την κοινωνική ευταξία και από την άλλη θεωρείται ξένο στοιχείο για την καθημερινότητα, που εκφέρεται με αρνητικότητες και απαγορεύσεις καθώς καταδικάζεται από όλους.(Δημητρίου:2003:31)

Η ενδοοικογενειακή βία συνιστά φαινόμενο που προσβάλλει τις αρχές της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης και της αξιοπρέπειας του ατόμου και περιλαμβάνει διαφορετικές ενότητες, όπως την κακοποίηση παιδιού, την κακοποίηση των συζύγων και την κακοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων ή των ανδρών. Παρά το γεγονός ότι η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μία από τις σοβαρότερες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέχρι και σήμερα δεν έχει καταστεί εφικτή η ακριβής απόδοση του φαινομένου με έναν διεθνώς αποδεκτό ορισμό, καθώς οι διαστάσεις του χωροχρόνου επηρεάζουν καθοριστικά τις εννοιολογικές διαφοροποιήσεις ανά κράτος, οργανισμό κ.ο.κ. (Αγγελούπουλου, 2009)

Η βία σύμφωνα με την ετυμολογική της σημασία, παραπέμπει στην έννοια της κατάχρησης εξουσίας, δηλαδή σε μία έννοια εξαναγκασμού. Η λέξη βιαιοπραγώ απηχεί αυτήν την έννοια της εξουσίας που δηλώνει μια ασύμμετρη σχέση στις διαπροσωπικές συναλλαγές. Έτσι σύμφωνα με τον Selosse βία είναι το πρωτόγονο στάδιο της επιθετικότητας με την μορφή της σωματικής επίθεσης που αλλοιώνει την

φύση της επιθετικότητας και πολώνει τις συναλλαγές με τους άλλους, θεωρώντας ότι αυτοί αποτελούν μέρος μίας διπολικής σχέσης, ότι είναι δηλαδή ή σύμμαχοι ή εχθροί. (Selosse, 1998:20).

Στη βάση μίας ίδιας λογικής το 1989 ο Walker τονίζει ότι ο όρος κακοποίηση χαρακτηρίζει κάθε προσβολή της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας του ατόμου, που ασκείται στα πλαίσια της εκμετάλλευσης του ανθρώπου, από εκείνον που κατέχει θέση εξουσίας. (Κατωπόδη, 2005:11)

Ενώ σύμφωνα με τον Loseke, βία αποτελεί κάθε είδους επιθετική συμπεριφορά που εκφράζεται με ψυχολογικό, σωματικό, σεξουαλικό και λεκτικό τρόπο και χαρακτηρίζεται από ανεπιθύμητη μέχρι προσβλητική και ταπεινωτική για κάθε άτομο. Η ίδια περιλαμβάνει ακραίες μορφές βιαιότητας, τη χαρακτηρίζει η επανάληψη, προκαλεί σωματικά και ψυχολογικά τραύματα και αποτελεί ηθελημένη-συνειδητή συμπεριφορά από το θύτη που επιθυμεί να επιβάλλει τον έλεγχο και τη συμμόρφωση του δέκτη της βίας. (Loseke, 1987:220-32)

Έναν παρεμφερή ορισμό διατυπώνει και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σύμφωνα με την οποία η βία ορίζεται ως « η σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης ή εξουσίας, με μορφή απειλής ή δράσης εναντίον του ίδιου του εαυτού κάποιου ατόμου ή εναντίον ενός άλλου ατόμου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας που είτε τραυματίζει είτε προκαλεί το θάνατο είτε προκαλεί ψυχολογική βλάβη, καθυστέρηση στην ανάπτυξη ή αποστέρωση» (Krug et al. 2002:5). Παράλληλα αξίζει να λεχθεί ότι ο εν λόγω οργανισμός τονίζει ότι, η βία σημειολογικά μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις γενικές κατηγορίες, σύμφωνα με το πλαίσιο στο οποίο έχει πραγματοποιηθεί. Αυτές είναι:

- ✓ Η αυτοπροσκαλούμενη βία (self-directed violence) η οποία αναφέρεται στη μορφή βίας όπου ο δράστης και το θύμα είναι το ίδιο πρόσωπο. Υποδιαιρείται στον αυτοτραυματισμό και την αυτοκτονία.
- ✓ Η διαπροσωπική βία (interpersonal violence), η οποία αναφέρεται στη βία μεταξύ ατόμων και υποδιαιρείται στην ενδοοικογενειακή βία, τη βία μεταξύ των συντρόφων και τη βία μέσα στην κοινότητα. Σε αυτές περιλαμβάνεται η παιδική κακοποίηση, η συντροφική βία και η βία κατά των ηλικιωμένων. Η βία στην κοινότητα διακρίνεται σε βία από γνωστούς και βία από αγνώστους Περιλαμβάνει τη βία των νέων (youth violence), την επίθεση από αγνώστους, τη βία που σχετίζεται με εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και τη βία σε χώρους εργασίας και άλλα μέρη.
- ✓ Η συλλογική βία (collective violence), η οποία αναφέρεται στη βία που διαπράττεται από μεγαλύτερες ομάδες ατόμων και υποδιαιρείται σε κοινωνική, πολιτική και οικονομική βία. Η έννοια της βίας περικλείει πράξεις κοινωνικά αποδοκιμαστές με συνέπειες βλαβερές για το θύμα και την κοινωνία γενικότερα. Για το λόγο αυτό έχει προκαλέσει και το ενδιαφέρον της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας με κύριο στόχο την ερμηνεία του φαινομένου και την εκπόνηση

προτάσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου.(Butchart & Phinney, 2006:8-9)

1.2 Η Ενδοοικογενειακή βία

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας, αρχικά προτάθηκε από τη Δανία και έπειτα υιοθετήθηκε από τα υπόλοιπα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1995 στη 4^η Διάσκεψη Γυναικών. Ο εν λόγω ορισμός ο οποίος εντοπίζεται στις παραγράφους 113 και 118 της Ατζέντας Δράσης του Πεκίνο αναφέρει: «Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή σύντροφο, ή άλλα μέλη της οικογένειας, καλείται ενδοοικογενειακή βία» (Παράρτημα Α, 1995).

Παράλληλα η ελληνική νομοθεσία ως ενδοοικογενειακή βία ορίζει τη τέλεση κάποιας αξιόποινης πράξης σε βάρος μέλους της οικογένειας. Η οικογένεια ή κοινότητα με βάση το νομοθέτη αποτελείται από συζυγούς ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δευτέρου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους. Επιπλέον στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τέταρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων ο επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορίσει μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο το οποίο συνοικεί στην οικογένεια (Νόμος 3500).

Συνάμα η Σπινέλη τονίζει «Με τον όρο ενδοοικογενειακή βία εννοούμε τη χρήση δύναμης ή εξουσίας από ένα μέλος της οικογένειας (δράστης) προς ένα άλλο μέλος της (θύμα), προκαλώντας επιβλαβείς συνέπειες». Ο όρος «βία» περιλαμβάνει τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική βία και μπορεί να λάβει μορφή ενεργητική (χτύπημα) ή παθητική (παραμέληση). (Spinellis,1997)

Επιπρόσθετα σύμφωνα με τον Felson η βία η οποία λαμβάνει χώρα μέσα στην οικογένεια δεν διαφέρει από οποιαδήποτε άλλη βία όπου και όπως παρουσιάζεται. Σύμφωνα με την εν λόγω προσέγγιση, η βία με τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται μέσα στην οικογένεια, αντανακλά τις διαφορές που διακρίνονται ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες, όπως είναι η σωματική δύναμη και όχι οι διαφορές μεταξύ τους όπως καθορίζονται από την κοινωνία.(Felson,2002)

Η Pagelow αναλύει τη βία μέσα στην οικογένεια μέσα από συγκεκριμένες πράξεις που εμφανίζονται από τον έναν σύντροφο ενάντια στον άλλον, αλλά και από τη συχνότητα με την οποία εκδηλώνονται οι πράξεις αυτές. Ορίζει τη βία ως την κατάχρηση της δύναμης ή της εξουσίας να αρνηθούν τα δικαιώματα και την ελευθερία επιλογής ενός άλλου. Η συντροφική βία ή κακοποίηση δύναται να περιλαμβάνει όχι μόνο τις πράξεις σωματικής βίας, αλλά κάθε είδους πράξη που στερεί στην σύντροφο τη δυνατότητα να κάνει τις προσωπικές της επιλογές ή να ασκεί τα δικαιώματά της ως άνθρωπος. Στόχος του θύτη σύμφωνα με την ίδια είναι ο εκ προθέσεως τραυματισμός της γυναίκας ή ο εξαναγκασμός της σε πράξεις ακούσιες ή ο βίαιος περιορισμός της αναφορικά με εθελούσιες δραστηριότητες, από ενήλικα

άνδρα, με τον οποίο διατηρεί σεξουαλική σχέση, ανεξάρτητα από το αν η βία λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο του έγγαμου βίου. (Pagelow,1984)

1.3 Βία με θύμα την γυναίκα και το παιδί

Η βία κατά των γυναικών έλκει την καταγωγή της σε ένα σύστημα πρακτικών και νόμων οι οποίοι ενέκριναν τα δικαιώματα και τις δραστικές προσπάθειες των ανδρών να κυριαρχούν και να ασκούν έλεγχο επί των γυναικών και να τις θεωρούν ιδιοκτησία τους. (Maynard,1998:221-247)

Η ενδοοικογενειακή βία ως μορφή βίας κατά των γυναικών περιλαμβάνει έναν άνδρα θύτη και μία γυναίκα θύμα στην πλειονότητα των καταγεγραμμένων περιστατικών βίας και αποτελεί μία εκδήλωση των ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ των ανδρών και των γυναικών (Maynard & Winn,1997:180)

Σύμφωνα με την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου του ΟΗΕ το 1995, ο όρος 'βία κατά των γυναικών', αφορά κάθε βίαιη πράξη, η οποία έχει ως έρεισμα την έννοια του φύλου, και που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλεί σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη και πόνο στις γυναίκες, πράξεις εντός των οποίων συμπεριλαμβάνονται απειλή χρήσης βίας, εξαναγκασμού ή αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας, είτε στην δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή του θύματος (Kelly,2003:2-4)

Η ενδοοικογενειακή βία δεν ασκείται εις βάρος μόνο των γυναικών αλλά και των παιδιών. Στο άρθρο του Ι. Παναγόπουλου με τίτλο Τα παιδιά ενός κατώτερου θεού αναφέρεται: « Η κακοποίηση ξεκινά κυρίως από την αντίληψη ότι τα παιδιά είναι ιδιοκτησία μας και ότι έχουμε δικαίωμα να τα εξουσιάζουμε, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη πως οι επιπτώσεις οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης είναι βραχυπρόθεσμες, μακροπρόθεσμες και αν μη τι άλλο, πάντοτε αρνητικές, ενώ η πραγματικότητα είναι ότι τα παιδιά αποτελούν ξεχωριστές οντότητες με δικαιώματα.»(Παναγόπουλος,1993)

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας η κακοποίηση ή κακομεταχείριση ενός παιδιού περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη της υγείας, της ζωής, της ανάπτυξης ή αξιοπρέπειας του παιδιού, στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναφέρει ότι η διαπροσωπική βία το 2020 θα ανέλθει από τη 19η θέση στη 12η θέση στη λίστα των 30 πιο σημαντικών και συχνών αιτιών θανάτου. (W.H.O., 2001). Επίσης, εκτιμά ότι 40.000.000 παιδιά στον κόσμο γίνονται θύματα βίας. (W.H.O., 1999).

1.4 Τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο και ως εκ τούτου αποδεικνύεται δύσκολη η ανάπτυξη κάποιας θεωρίας με γενική αποδοχή που θα εξηγεί τα αίτια της. Όπως τονίζουν και οι Gelles αυτό συμβαίνει διότι οι περισσότερες έρευνες επικεντρώνονται σε μία μορφή βίας στην οικογένεια, όπως για παράδειγμα η παιδική κακοποίηση ή η κακοποίηση της συζύγου, ενώ είναι λίγες οι έρευνες που τοποθετούν το πρόβλημα στο επίπεδο της ανάλυσης της οικογένειας. (Τζιογκουρος,1989:159-164)

Είναι σαφές ότι μία σειρά από κοινωνικό-οικονομικούς παράγοντες, όπως οι κακές συνθήκες κατοικίας, η ανεργία, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η ευελιξία της απασχόλησης και η αβεβαιότητα που αυτή επιφέρει, η ύπαρξη πολλών παιδιών, τα χρέη κ.α επηρεάζουν την καθημερινή ζωή της οικογένειας, δημιουργούν άγχος και καλλιεργούν συναισθήματα ταπείνωσης και ανικανότητας. Επιπλέον επιβαρύνουν τις σχέσεις των μελών της οικογένειας, οι οποίες κάτω από άλλες συνθήκες θα δίνονταν να στηρίζουν τους ρόλους τους, χωρίς να είναι επιζήμιοι για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου,1993)

Παρακάτω θα αναφερθούν οι διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις του φαινομένου, ωστόσο στο σημείο αυτό κρίνεται δόκιμο να αναφερθεί ότι ως επί το πλείστον σύμφωνα με τις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί, η βία συμπεριφορά δεν εξαρτάται μόνο από τη σωματική δύναμη και διάπλαση του ατόμου που ασκεί βία αλλά και από την προσωπικότητα του, την κοινωνική του κατάσταση και τα διάφορα ερεθίσματα που δέχεται. Το άτομο λοιπόν που εκδηλώνει βία συμπεριφορά εμφανίζεται σαν ένας παθητικός δέκτης ξένων δυνάμεων που είναι είτε εσωτερικές (ψυχικές), είτε εξωτερικές (κοινωνικές), που προσδιορίζουν την συμπεριφορά του, χωρίς ο ίδιος να δύναται να τις ελέγξει ή μεταβάλλει. (Τζιογκουρος,1989:159-164 & Τσαλίκου,1989)

Έτσι καταλήγουμε ότι σύμφωνα με τον Μαδιάνο τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας δράττονται των παρακάτω παραγόντων:

- ✓ Οι ατομικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την προσωπικότητα του ατόμου: όπως ο γάμος σε νεαρή ηλικία, η υπερβολική κατανάλωση οινοπνευματωδών, η κατάθλιψη, η διαταραχή προσωπικότητας, το χαμηλό εισόδημα, οι εμπειρίες βίας ή κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία κ.α. Έτσι για παράδειγμα άτομα που χαρακτηρίζονται από ανωριμότητα, χαμηλή αυτοεκτίμηση και έχουν μεγάλες ανάγκες για εξάρτηση και έντονα διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις αδυνατούν να εξασφαλίσουν ένα

ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης αδυνατούν να χειριστούν ικανοποιητικά κρίσεις που υφίστανται κατά διαστήματα η οικογένεια.

- ✓ Παράγοντες διαπροσωπικών σχέσεων όπως η ύπαρξη συζυγικών συγκρούσεων η , συζυγική ανισορροπία, η ανδροκρατική οικογένεια, το οικονομικό στρες, η φτώχη λειτουργικότητα της οικογένειας.
- ✓ Περιβαλλοντικοί παράγοντες: όπως η αδύναμοι κοινοτικοί δεσμοί, η φτώχεια και η ανομία φύλων και ανύπαρκτο κοινοτικό υποστηρικτικό σύστημα.
- ✓ Κοινωνικοί παράγοντες: οι οποίοι γίνονται ορατοί υπό το πρίσμα του πατριαρχικού κοινωνικού συστήματος. (Μαδιανός,2006)

1.5 Θεωρίες ερμηνείας του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας

Οι ερμηνείες και οι αιτιολογικές προσεγγίσεις της ενδοοικογενειακής βίας είναι πολυσύνθετες και πολυδιάστατες. Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο προτού προβούμε στην παρουσίαση τους κρίνεται δόκιμο να αναφερθεί ότι , καμία από τις παρακάτω θεωρίες δεν επαρκεί *per se* να ερμηνεύσει την ενδοοικογενειακή βία, καθώς θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ένα πολύ-παραγοντικό μοντέλο για την προσέγγιση ενός φαινομένου που εμφανίζεται στην κοινωνία συνάμα σε μακρό και μικρό επίπεδο. Η ύπαρξη του πολύ-παραγοντικού μοντέλου που αναφέρθηκε προηγουμένως διασφαλίζει την αποφυγή διαίωνασης στερεοτυπικών συμπεριφορών και στάσεων που δυσχεραίνουν την αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Μία σύνθετη ερμηνεία της ενδοοικογενειακής βίας κρίνεται δόκιμο να έχει ως έρεισμα τη διερεύνηση τόσο της προσωπικότητας του δράστη και του θύματος, ώστε να προληφθεί ή αντιμετωπιστεί η καταχρηστική - θυματοποιημένη συμπεριφορά σε ατομικό επίπεδο, όσο και των εξωγενών παραμέτρων που λειτουργούν ως αρωγοί στην εμφάνιση της. Παραδείγματος χάριν των ιδιαίτερων δομικών χαρακτηριστικών που διέπουν τον θεσμό του γάμου, των πολιτισμικών δομών και των αξιακών προτύπων κα . Στην συγχρονία έχουν αναπτυχθεί σύνθετα αιτιολογικά μοντέλα για την ερμηνεία αυτών των συμπεριφορών που όμως –εκτός από εργαλεία ανάλυσης και περιγραφής- νοηματοδοτούνται και αξιοποιούνται μόνο στο πλαίσιο συγκεκριμένου κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου αναφοράς και απόλυτα οριοθετημένων καταστάσεων. (Αρτινοπούλου,2006:9)

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Οι ψυχιατρικές θεωρίες όπου η πρωταρχική πηγή της κακοποίησης εντοπίζεται στα παθολογικά χαρακτηριστικά της δομής της προσωπικότητας του δράστη ή/και του θύματος, τα οποία είναι αποτέλεσμα της ελλιπούς ψυχοκινητικής ανάπτυξης του ατόμου στην πρώιμη ηλικία. Επιπρόσθετα ενστερνίζεται ότι σημειώνονται υψηλά ποσοστά ψυχοπαθολογίας στα άτομα που παρουσιάζουν καταχρηστική συμπεριφορά.

- ✓ Οι συμπεριφοριστικές θεωρίες όπου η καταχρηστική συμπεριφορά (κακοποίηση) είναι απόρροια επιβράβευσης ή τιμωρίας του δράστη, σε περίπτωση άσκησης ή αποφυγής της αντίστοιχα. Η επιβράβευση δύναται να είναι συμπεριφοριστική (ενδοτικότητα στις επιθυμίες του ατόμου με βίαιη συμπεριφορά), συναισθηματική (σαδιστική ευχαρίστηση) ή κοινωνική (επιβεβαίωση της δύναμης και της εξουσίας)
- ✓ Οι γνωστικές θεωρίες όπου η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα εκδραμάτισης από το δράστη φαντασιακών σκηνών, ή αν ο τελευταίος προσπαθεί να επιλύσει τυχόν γνωστικές ασυμφωνίες σχετικά με την εικόνα του εαυτού του. Πιο ενδελεχώς, οι φαντασιώσεις σεξουαλικής επικυριαρχίας και σωματικής επιθετικότητας θεωρούνται ως πρόδρομοι της σεξουαλικής και της σωματικής κακοποίησης. Οι εικόνες σεξουαλικής και σωματικής βίας που προβάλλουν τα ΜΜΕ σε μεγάλο βαθμό, ενθαρρύνουν τις συγκεκριμένες φαντασιώσεις.
- ✓ Η Θεωρία της υποκοουλτούρας της βίας όπου η καταχρηστική συμπεριφορά επισυμβαίνει τακτικά και είναι αποδεκτή, τόσο από τους δράστες, όσο και από τα θύματα, εντός του συγκεκριμένου περιβάλλοντος υποκοουλτούρας. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι κάποιες κοινωνικές ομάδες έχουν διαφορετικά επίπεδα βίας, καθώς κινούνται σε συνθήκες και χώρους διαβίωσης, στους οποίους οι υπάρχουσες νόρμες και αξίες ενθαρρύνουν τη βίαιη συμπεριφορά. Η θεωρία αυτή ισχυροποιείται από το γεγονός ότι τα βίαια επεισόδια φαίνεται να συμβαίνουν κυρίως σε περιορισμένες γεωγραφικές περιοχές.
- ✓ Οι Φεμινιστικές προσεγγίσεις σύμφωνα με τις οποίες η κοινωνία με πατριαρχικές δομές ενθαρρύνει τη βία από τους άνδρες προς τις γυναίκες. Σε αυτές τις κοινωνίες, οι γυναίκες υφίστανται κακοποίηση επειδή θεωρούνται υποδεέστερες από τους άνδρες. Σε αυτή την προσέγγιση, κρίνεται δόκιμο να κατανοηθεί η ιστορική υποτέλεια των γυναικών στους άνδρες. Η φεμινιστική θεωρία τίθεται υπέρ μιας ερμηνείας της κοινωνικής δομής, η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να παραβλέπει, ή να ενθαρρύνει και να διαιωνίζει την επικυριαρχία των ανδρών στις γυναίκες.
- ✓ Η θεωρία της κοινωνικοποίησης των ρόλων των φύλων όπου στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης των δύο φύλων, οι άνδρες ενθαρρύνονται να είναι περισσότερο επιθετικοί από τις γυναίκες, ενώ η σεξουαλική επιθετικότητα τους αυξάνει την αίσθηση ανδρισμού και αρρενωπότητας. Καθώς δεν ενθαρρύνονται να μιλούν για τα συναισθήματά τους, όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες, είναι δυνατόν να καταφύγουν στη σεξουαλική δραστηριότητα ή στη βία, προκειμένου να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που προκύπτουν. Όταν οι άνδρες υφίστανται βία, αυτό συμβαίνει γιατί έχουν θηλυπρεπή ρόλο στην κοινωνία.
- ✓ Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης, όπου ο δράστης έχει μάθει να φέρεται βίαια, καθώς έχει υπάρξει είτε μάρτυρας σκηνών βίας, είτε θύμα βίαιης συμπεριφοράς, κυρίως στην οικογένεια προέλευσης. Παράλληλα, η (βίαιη) συμπεριφορά του έχει ενισχυθεί μέσω επιβράβευσης από το περιβάλλον του, από το οποίο το άτομο δεν μαθαίνει μόνο να είναι βίαιο, αλλά μαθαίνει να

- δικαιολογεί ηθικά και κοινωνικά την καταχρηστική του συμπεριφορά. Η θεωρία αυτή ερμηνεύει επαρκώς το γεγονός ότι σε κάποιες οικογένειες είναι δυνατόν να υπάρξουν πολλαπλοί δράστες σωματικής ή/και σεξουαλικής βίας.
- ✓ Η θεωρία των πόρων, η συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζει ότι όλα τα κοινωνικά συστήματα στρέφονται γύρω από τις απειλές ή τη χρήση βίας. Οι δράστες κακοποίησης διαθέτουν περισσότερους πόρους/μέσα (κοινωνικά, οικονομικά, ψυχολογικά) με αποτέλεσμα να υποτιμούν τα θύματά τους και να είναι σε θέση να επιβάλλουν τη θέλησή τους στα τελευταία. Ακόμα και η έλλειψη πόρων, αρκετές φορές, είναι δυνατόν να οδηγήσει σε βίαιη συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή και τη διατήρηση της εξουσίας.
 - ✓ Η θεωρία της κοινωνικής συναλλαγής, η συγκεκριμένη θεωρία επικεντρώνεται σε ένα σύστημα επιβραβεύσεων και αρνητικών κυρώσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις: τα άτομα θα εμπλακούν σε συμπεριφορές που είναι πιθανόν να τους επιφέρουν επιβράβευση, ενώ θα αποφύγουν συμπεριφορές που ενδεχομένως να επιφέρουν κυρώσεις. Οι δράστες κακοποίησης έχουν την εξουσία και τη δυνατότητα να εκμεταλλεύονται τα θύματα, ενώ τα τελευταία ελλείπουν της απαραίτητης ικανότητας να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την κακοποίηση και διαθέτουν ανεπαρκή μέσα να προσφέρουν εναλλακτικούς τρόπους επιβράβευσης στο δράστη.
 - ✓ Η θεωρία των οικογενειακών συστημάτων: η αιτία της κακοποίησης ανιχνεύεται στην ανισορροπία των δυναμικών και των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας. Μάλιστα τονίζεται ότι τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας έχουν πολλαπλές ρίζες, όπως οι ρυθμιστικές δομές, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μελών της οικογένειας, οι ματαιώσεις που τυχόν δέχονται τα τελευταία, ή ακόμα και οι συγκρούσεις που προκύπτουν στους κόλπους της οικογένειας. Συχνά, στην οικογένεια υπάρχει περισσότερη καταχρηστική συμπεριφορά από ότι αναφέρεται ή καταγγέλλεται. Τις περισσότερες δε φορές, η βία στην οικογένεια είτε γίνεται αντικείμενο άρνησης, είτε παραβλέπεται.
 - ✓ Η θεωρία των συναισθηματικών δεσμών, η συγκεκριμένη θεωρία ενσωματώνει τόσο τις ψυχολογικές, όσο και τις κοινωνιολογικές παραμέτρους στην ερμηνεία της ενδοοικογενειακής βίας. Η κακοποίηση οφείλεται σε ανεπαρκείς και ακατάλληλες σχέσεις με τους γονείς, γεγονός που παρεμποδίζει την ανάπτυξη ενός δεσμού αγάπης μεταξύ της γονικής συμπεριφοράς και του παιδιού. Τα προβλήματα συναισθηματικών δεσμών που προκύπτουν κατά την παιδική ηλικία, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για δυσκολίες στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις κατά την ενήλικη ζωή.
 - ✓ Τέλος η θεωρία της ανακολουθίας της κοινωνικής τάξης, όπου η καταχρηστική συμπεριφορά λαμβάνει χώρα έλλειψη πόρων και ασυμφωνίας-άγχος που βιώνει το άτομο από την ασύμμετρη κατανομή των πόρων αυτών. Κατά συνέπεια, η ανακολουθία της κοινωνικής τάξης απειλεί τα πατριαρχικά μοντέλα εξουσίας και τα συστήματα αξιών(Αρτινοπούλου,2006:6-9)

1.6 Μορφές ενδοοικογενειακής βίας.

Κύριες μορφές κακοποίησης είναι η σωματική, η ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση, η παραμέληση και η σεξουαλική παραβίαση. Οι διαφορετικές αυτές μορφές κακοποίησης συχνά συνυπάρχουν ταυτόχρονα μέσα στην ίδια οικογένεια αλλά μπορεί να συμβαίνουν και μεμονωμένα. (Associates et al,2002)

Σωματική κακοποίηση

Η σωματική βία, καθώς αποτελεί την πιο «ορατή» μορφή της βίας είναι συχνά πιο εύκολα αναγνωρίσιμη από τις υπόλοιπες μορφές. (Mullender, 1996) Σύμφωνα με τον Gelles η σωματική βία αφορά τις πράξεις που γίνονται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραυματισμού σε έναν άλλον άνθρωπο.(Gelles 1979) Στον όρο "σωματική βία" εμπεριέχονται βίαιες πράξεις όπως είναι ο ξυλοδαρμός με γροθιές και κλωτσιές, το χαστούκισμα, (Hirigoyen, 2006) το τράβηγμα μαλλιών, η απόπειρα στραγγαλισμού, το φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, το πέταγμα μέσα σε ένα δωμάτιο, το σπρώξιμο από τη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα, το βίαιο ξύρισμα του ηβικού τριχώματος, το στραμπούληγμα ή σπάσιμο των χεριών, τα καψίματα από σίδερο, τσιγάρο ή καυτά υγρά, τα τραύματα από πέταγμα αντικειμένων, μαχαιρώματα, ακρωτηριασμοί, τραύματα από πυροβόλα όπλα, η βιαιοπραγία με αιχμηρό αντικείμενο, το σφίξιμο ,το δάγκωμα και άλλες βίαιες πράξεις που μπορεί να οδηγήσουν σε βαρύ τραυματισμό, σε αναπηρία ή να προκαλέσουν ακόμα και τον ίδιο το θάνατο στο θύμα εξαιτίας της βαρβαρότητάς τους (Αδαμάκη, 2001).

Ψυχολογική και λεκτική κακοποίηση

Η ψυχολογική βία έχει χαρακτηριστεί ως το πιο σκληρό είδος βίας, η πιο ύπουλη , η πιο επικίνδυνη και αυτή που θα αφήσει τα σημάδια τα οποία δεν είναι ιάσιμα. Οι γρατζουνιές και οι μελανιές με την πάροδο των ημερών εξαλείφονται. Τα σπασμένα μέλη γιατρεύονται μέσα σε ιατρικά καθορισμένο χρονικό διάστημα. Η ψυχολογική βία όμως προκαλεί ανεπανόρθωτες βλάβες στην αυτοεκτίμηση και στην ψυχική υγεία του ατόμου.(Σούλη,2010:50) Ο θύτης ένα πρόσωπο υιοθετεί μια σειρά από στάσεις και λόγια που αποσκοπούν στην περιφρόνηση και στην άρνηση του τρόπου ζωής ενός άλλου προσώπου, με στόχο την προσβολή, την αποσταθεροποίηση του θύματος και την μεταχείριση του με τρόπο παρόμοιο του αντικειμένου. Η ψυχολογική βία, η συστηματική δυσφήμιση, οι ύβρεις προκαλούν ρήξη ταυτότητας και εσωτερική κατάρρευση. (Ekksberg & Heise,2005) Η ψυχολογική βία αποκρυσταλλώνεται μέσα από ενεργητικές πράξεις: χυδαιότητες, υποτίμηση, σπάσιμο αντικειμένων, απειλές για πιθανή άσκηση σωματικής βίας, λεκτική ταπείνωση και κακοποίηση, καταδίωξη, έλεγχο, περιορισμό της επικοινωνίας του ατόμου με δικά του πρόσωπα, απαγόρευση της πρόσβασης στο οικογενειακό εισόδημα, καταστροφή αντικειμένων, εξαναγκασμός του θύματος για ικανοποίηση αναγκών του δράστη, υπερβολικός έλεγχος, απαγορεύσεις, παθολογική ζήλια , καχυποψία, την απομόνωση του θύματος από το στενό κι ευρύτερο κοινωνικό

περιβάλλον και απειλές ή νεκρική σιγή και κακοδιαθεσία. Είναι εξίσου αποτελεσματική με τη σωματική βία στην επιβολή της υποταγής του θύματος στον δράστη ή και περισσότερο, καθώς δρα υπόγεια και εσωτερικά. (Leithner et al, 2009:168–172.)

Όπως προαναφέρθηκε, λεκτική βία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την άσκηση ψυχολογικής βίας καθώς η ψυχολογική βία τις περισσότερες φορές εμπεριέχει την λεκτική κακοποίηση, δηλαδή βία που ασκείται από το θύτη προς το θύμα και περιλαμβάνει βρισιές, λεκτικό εξευτελισμό σε ιδιωτικό και δημόσιο χώρο, χυδαίες εκφράσεις, απειλές καθώς και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος.

Σεξουαλική κακοποίηση

Η σεξουαλική βία εμπεριέχει όλες τις εμπειρίες της ανεπιθύμητης σεξουαλικής παρενόχλησης ή επίθεσης αλλά και απόπειρες βιασμού (Leithner et al, 2009). Επιπρόσθετα, σχετίζεται με την επιβολή σεξουαλικής πράξης ή συμπεριφορών ενάντια στη θέληση του θύματος και γενικότερα περιλαμβάνει πρακτικές που καθιστούν τα θύματα ως αντικείμενα σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Η σεξουαλική βία λαμβάνει πολλές μορφές αλλά η χειρότερη μορφή της είναι ο βιασμός. Αυτός μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα στο σπίτι, στο σχολείο, στο χώρο εργασίας της ή οπουδήποτε αλλού (Tavara 2006).

Η σοβαρότητα της σεξουαλικής κακοποίησης βαθμολογήθηκε με τα κριτήρια του Russell, ως εξής:

- ✓ Πολύ σοβαρή: σεξουαλική κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένων των εμπειριών κολπικής ή πρωκτικής διείσδυσης.
- ✓ Σοβαρή σεξουαλική κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της διείσδυσης δακτύλων στον κόλπο (προσομοίωση συνουσίας) ή απόπειρα επαφής του μαστού
- ✓ Τουλάχιστον σοβαρή κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένων το εκ προθέσεως σεξουαλικό άγγιγμα πάνω από τα ρούχα στο στήθος ή τα γεννητικά όργανα (Leithner et al, 2009)

Οικονομική κακοποίηση

Η οικονομική βία λαμβάνει ως σημείο αναφοράς την πλήρη οικονομική εξάρτηση του θύματος από το θύτη. Είτε με το να παγιδευτεί το θύμα στην ιδέα ότι δεν θα μπορέσει να τα καταφέρει μόνο του, χωρίς την οικονομική στήριξη του θύτη και θα γίνει φτωχό, είτε μέσω της τακτικής της οικονομικής αποστέρησης. (Walker, 1989).

Στην οικονομική βία εντάσσεται η συμπεριφορά σύμφωνα με την οποία ο άνδρας επιβάλλει στη σύντροφό του να εργάζεται και να συντηρεί εκείνη εξ ολοκλήρου την οικογένεια. Ακόμα και στην περίπτωση που αυτή αντιμετωπίζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας αυτός δεν της επιτρέπει να σταματήσει από την εργασία της. Σε αυτό το είδος βίας ισχύει και το αντίθετο, δηλαδή ο σύντροφος δεν επιτρέπει στη σύντροφό του να εργαστεί. Της αφαιρεί με τρόπο αυταρχικό το δικαίωμα της εργασίας και την εξαναγκάζει να παραμένει στο σπίτι και να απασχολείται αποκλειστικά με το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών τους (Mason et al , 2008).

Κοινωνική κακοποίηση

Η χρήση της κοινωνικής καταπίεσης συχνά περιλαμβάνει ψυχολογικούς καταναγκασμούς. Οι δράστες συχνά επιδιώκουν τα θύματα τους να μην επιλέγουν τα ίδια τον κοινωνικό τους κύκλο, αλλά να τον επιλέγουν και να τους τον επιβάλουν οι ίδιοι προκειμένου να τα ελέγχουν. Αρκετές φορές τους απαγορεύουν να συναναστρέφονται με συγκεκριμένα άτομα τα οποία κρίνουν οι δράστες ότι μπορούν να τις επηρεάσουν ωθώντας τις στο να αντιδράσουν και να κινηθούν νομικά εναντίον τους.

Επιπλέον πολλά θύματα επιλέγουν τα ίδια την απομόνωση και τον κοινωνικό αποκλεισμό τους με σκοπό να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης τα οποία θα υποστούν σε περιπτώσει που διατηρήσουν κοινωνική επαφή με κάποιο ή κάποια από τα άτομα τα οποία ο δράστης δεν επιθυμεί.(Σούλη,2010:70-74)

1.7 Ο κύκλος της βίας

Η ζωή με έναν βίαιο άνδρα μπορεί να είναι γεμάτη με υπέροχες στιγμές αλλά και επικίνδυνες περιόδους λεκτικής σωματικής αλλά και σεξουαλικής βίας. Όσα περισσότερα χρόνια μετρήσει η σχέση τόσο μικρότερες σε διάρκεια είναι οι «ευτυχισμένες» περίοδοι οι οποίες τείνουν να εξαφανίζονται τελείως. Σε όλες τις σχέσεις κακοποίησης έχει παρατηρηθεί ότι η βία εμφανίζεται σε ένα κύκλο γεγονότων, κοινώς αναφερόμενο ως «κύκλο βίας». Ο κύκλος συνήθως περιλαμβάνει τρεις φάσεις, οι οποίες δεν είναι πάντα ίδιες σε όλες τις περιπτώσεις. Οι φάσεις αυτές είναι οι ακόλουθες :Η φάση που χτίζεται η ένταση, η φάση της έκρηξης και η φάση της ηρεμίας, της αγάπης ή του «μήνα του μέλιτος» (Σούλη, 2010:29)

- ✓ Η φάση που χτίζεται η ένταση Σε αυτή την φάση δημιουργείται ένταση ανάμεσα στο ζευγάρι, κυρίως για μικρής σημασίας περιστατικά, όπως λόγου χάρη, μια διαφορετική γνώμη που εξέφρασε η γυναίκα στον σύζυγο, ένας καφές που ήπιε με μια φίλη ή ότι δεν τον ενημέρωσε για μια αυθαίρετη αγορά που έκανε κτλ. Αυτά τα περιστατικά θα μπορούσαν να λυθούν μέσω του

διαλόγου, όμως ο σύντροφος δεν μπαίνει καθόλου σε αυτή την διαδικασία. Αντίθετα συγκεντρώνει όλα τα παράπονα που έχει και τα χρησιμοποιεί για να δικαιολογήσει τα ξεσπάσματα βίας που θα έχει πάνω στην σύντροφο του. Σε αυτή την περίοδο ο σύντροφος είναι συνήθως σιωπηλός και εχθρικός. Δεν απευθύνει το λόγο στην γυναίκα του. Εκείνη δεν μπορεί να καταλάβει σε τι έχει φταίξει. Παραβλέπει τις δίκες της ανάγκες και προσπαθεί να ηρεμήσει, προκειμένου να υποχωρήσει η ένταση. Δεν υπάρχει κανένα αποτέλεσμα η ένταση παραμένει και επέρχεται το ξέσπασμα (Σούλη, 2010:29-30).

- ✓ Η φάση της έκρηξης Όσον αφορά, τη φάση της έκρηξης στον κύκλο της βίας, ο σύντροφος συγκεντρώνει τόσα παράπονα και τόση μνησικακία σε βάρος της συντρόφου, μέχρι να έρθει η ώρα της τιμωρίας. Η τιμωρία αυτή μπορεί να εκφράζεται λεκτικά με κραυγές, βρισιές, απειλές. Ωστόσο υπάρχει περίπτωση ο σύντροφος να επιτεθεί ή να σπάσει αντικείμενα. Υπάρχουν γυναίκες οι οποίες δεν αντέχουν το στάδιο της έντασης και προκαλούν οι ίδιες με την συμπεριφορά τους την έκρηξη του συζύγου. Στην συνέχεια, όταν συμβαίνει το επεισόδιο της βίας, ο σύντροφος προσπαθεί να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά του, κυρίως ρίχνει την ευθύνη στη σύζυγο ή στο αλκοόλ αν πίνει ή στο άγχος της εργασίας του ή στα δύσκολα παιδικά του χρόνια. Δείχνει μετανιωμένος και δίνει όρκους ότι δεν θα το ξανακάνει. Υπάρχουν περιπτώσεις που μπορεί να ζητήσει βοήθεια από κάποιον σύμβουλο ή αν πίνει, στην μονάδα αποτοξίνωσης. Στην περίπτωση που η σύζυγος τον εγκαταλείψει, ο ίδιος θα μιλήσει σε συγγενείς και φίλους για να τον βοηθήσουν να ανατρέψει την κατάσταση. Οι συγγενείς και οι φίλοι θα ζητήσουν από τη σύζυγο να του δώσει άλλη μια ευκαιρία και η ίδια επειδή τον αγαπάει και τον πιστεύει, τον συγχωρεί και επιστρέφει στην σχέση τους (Σούλη, 2010:30-31).
- ✓ Η φάση της ηρεμίας, της αγάπης, ή αλλιώς του «μήνα του μέλιτος». Στο τρίτο στάδιο του κύκλου της βίας, ο σύντροφος μεταμορφώνεται στο γοητευτικό άνδρα που ήταν στην αρχή της σχέσης. Γίνεται τρυφερός, βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού, κάνει δώρα στη σύζυγό του και της φέρνει λουλούδια. Η συμπεριφορά του αυτή δείχνει ότι κάνει τα πάντα για να ευχαριστήσει τη σύζυγό του, επειδή φοβάται ότι θα τη χάσει. Οι περισσότερες γυναίκες πιστεύουν την αλλαγή του συζύγου τους και θεωρούν, ότι από εδώ και πέρα όλα θα πάνε καλά. Στην πραγματικότητα όμως, ο βίαιος σύντροφος δεν αλλάζει και η καλή περίοδος δεν μπορεί να διαρκέσει πολύ. Ο κύκλος της βίας επαναλαμβάνεται γιατί δεν υπάρχει λόγος να μην επαναληφθεί. Ο σύντροφος ενδέχεται να μην ακολουθεί τον κύκλο της βίας που μόλις αναφέρθηκε. Μπορεί να έχει δικές του συνήθειες και τακτικές. Μπορεί να μην υπάρχει το πρώτο στάδιο της έντασης και ο σύντροφος να έχει απότομα και νευρικά ξεσπάσματα βίας και αυτό να έχει καταστροφικές συνέπειες στην ψυχολογία της συζύγου. Στη φάση της ηρεμίας και της αγάπης, η οποία μπορεί να διαρκέσει από λίγες εβδομάδες ως μήνες, η γυναίκα παγιδεύεται. Ο σύντροφος έχει αλλάξει συμπεριφορά είναι ευγενικός, γενναιόδωρος και αν η γυναίκα προσπαθήσει να συζητήσει μαζί του για το περιστατικό βίας που

προηγήθηκε, θα ρίξει την ευθύνη σε εκείνη. Σε αυτή τη φάση το ζευγάρι έρχεται πιο κοντά και ο σύζυγος κάνει τα πάντα ώστε να κρατήσει τη σύζυγο δίπλα του και να την κάνει να αισθανθεί ασφάλεια και εμπιστοσύνη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η σύζυγος να αρχίσει πάλι να εμπιστεύεται το σύζυγο, να του λέει τις σκέψεις της, τα όνειρα της, να του μιλάει για τους φόβους της. Όλα αυτά θα τον ισχυροποιήσουν και στο επόμενο επεισόδιο βίας θα χρησιμοποιήσει όλο αυτό το υλικό για να την κάνει ψυχολογικά σκουπίδι. Στις περιόδους αγάπης και ηρεμίας το ζευγάρι δραστηριοποιείται κοινωνικά. Πάνε ταξίδια, βγαίνουν σε εστιατόρια, επισκέπτονται πιο συχνά τους συγγενείς, ανταποκρίνονται σε καλέσματα φίλων. Μέχρι τώρα δεν έχει καταφέρει να εκτιμηθεί πόσο χρόνο ένα ζευγάρι παραμένει σε μια από αυτές τις φάσεις, ούτε να προβλέψει πόσο χρόνο θα κάνει ένα ζευγάρι να ολοκληρώσει ένα κύκλο βίας. Καθώς ο χρόνος περνάει, αυτός ο κύκλος της βίας μπορεί να εμφανίζεται όλο και πιο συχνά και να γίνεται όλο και πιο έντονος και επικίνδυνος (Σουλή, 2010:31-33-Walker,1989:85).

Η αγάπη, η στοργή, η μεταμελημένη συμπεριφορά και οι λογικές διαβεβαιώσεις του θύτη επιφέρουν δραματικές αλλαγές στον ψυχικό κόσμο του θύματος, δημιουργώντας μεταξύ τους ένα δυνατό δεσμό, μια σχέση εξάρτησης που τους απομονώνει από την πραγματικότητα. Η κακοποιημένη γυναίκα που είναι σε κακή κατάσταση (ψυχολογική και σωματική) δέχεται όλες τις υποσχέσεις του θύτη και θέλει να πιστεύει ότι η συμπεριφορά που εκδηλώνει κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης είναι αυτή που ανταποκρίνεται στον αληθινό εαυτό του. Πιστεύει ότι με το να παραμείνει κοντά του θα του προσφέρει βοήθεια και θα ζησει μια αγάπη παθιασμένη που έχει τόσο ανάγκη. Επιπλέον, η πίεση που δέχεται από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον ώστε να μην εγκαταλείψει τη συζυγική στέγη και τα παιδιά της, τη δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο στο να δώσει τέλος σε μια βίαιη σχέση. Η κακοποιημένη γυναίκα με όλες τις επιρροές από το θύτη, τα οικεία πρόσωπα της και η κακή ψυχολογική κατάσταση της, την ωθούν στο να παραμείνει κοντά στο θύτη, ανταλλάσσοντας έτσι τη σωματική και ψυχολογική της υγεία με την προσωρινή ευτυχία και αγάπη που αισθάνεται (Walker, 1989).

Τα παιδιά καθ' όλη τη διάρκεια των φάσεων εκτίθενται στη βία που εκτυλίσσεται μέσα στην οικογένεια και συνεπώς θυματοποιούνται και αυτά, είτε με να την ακούνε, είτε με το να τη βλέπουν ή με το να είναι μάρτυρες των επακόλουθων της ή ακόμη με το να είναι άμεσοι συμμετοχοί σε αυτή, προσπαθώντας να πάρουν θέση μεταξύ των δύο συγκρουόμενων μερών. Σε όλες τις περιπτώσεις τα παιδιά αντιλαμβάνονται την ύπαρξη της βίας μέσα στην οικογένεια και επηρεάζονται και τα ίδια από αυτή (Χατζηβασίλης, 2003).

Ο ακριβής προσδιορισμός της χρονικής διάρκειας της κάθε φάσης δεν είναι εύκολος, διότι αλλάζει διαρκώς. Η φάση έντασης γίνεται μικρότερη, τα

επεισόδια κακοποίησης πιο συχνά και σοβαρά και η φάση συμφιλίωσης μικρότερη και εντονότερη. Το θύμα αποδυναμωμένο και ανίκανο να ξεφύγει από τη βίαιη κατάσταση τις περισσότερες φορές γίνεται το ίδιο συνένοχο της κακοποίησης του, ενώ σε ορισμένες μόνον περιπτώσεις χάνει τον έλεγχο του καταπιεσμένου θυμού του και τραυματίζει σοβαρά το θύτη. Έτσι η βία φαίνεται να ανακυκλώνεται με τα θύματα της να μετατρέπονται μελλοντικά οι ίδιοι σε θύτες ή άτομα που κατ' εξακολούθηση αναζητούν τη θυματοποίηση τους. Με αυτό το πνεύμα έχει καθιερωθεί να αναφερόμαστε στον «κύκλο της βίας» (<http://www.domviolence.org.cy/>).

Κεφάλαιο 2

Μύθοι και πραγματικότητα για την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα

Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της ενδοοικογενειακής βίας και η ιδιομορφία του υπό εξέταση φαινομένου συλλήβδην της συναισθηματικής και ιδεολογικής φόρτισης που το συνοδεύουν, καθιστούν δύσκολη την ρεαλιστική παρουσίαση του. (Σκλάβου, 2008). Παρακάτω θα παρουσιαστούν μία σειρά από μύθους που επικρατούν για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών μπλέκονται με την πραγματικότητα έτσι ώστε όχι μόνο να επιδρούν καθοριστικά στις κοινωνικές αντιλήψεις και αναπαραστάσεις για την ενδοοικογενειακή βία μεταξύ συντρόφων, αλλά δρουν και εφησυχαστικά πάνω στα μέλη της κοινωνίας μειώνοντας το συναίσθημα του φόβου και της κοινωνικής ευπάθειας. (ΓΓΙΦ, 2011).

Μύθος 1^{ος}

Οι κακοποιημένες γυναίκες αποτελούν μικρό ποσοστό του πληθυσμού.

Σύμφωνα με έρευνες 1 στις 2 γυναίκες κάποια στιγμή της ζωής της θα πέσει θύμα βίας από τον σύζυγό της ή τον ερωτικό της σύντροφο. Εντούτοις, κρίνεται αναγκαίο να τονισθεί ότι οι γυναίκες οι οποίες πέφτουν θύματα βίας στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν καταγγέλλουν το γεγονός στην αστυνομία, ούτε επισκέπτονται κάποιο νοσοκομείο ακόμα και στις περιπτώσεις που το επισκέπτονται δεν αποκαλύπτουν την αιτία που της οδήγησε εκεί, οπότε είναι ιδιαίτερα δύσκολο να υπάρξουν στοιχεία για τον συγκεκριμένο αριθμό θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Το εν λόγω φαινόμενο είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στις ελληνικές οικογένειες. Καθημερινά καταγγέλλονται περιστατικά, στα συμβουλευτικά κέντρα που διατηρεί η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, από γείτονες, συγγενείς και φίλους των κακοποιημένων γυναικών, χωρίς την σύμπραξη τους. (Αρτινοπούλου, 2006).

ΜΥΘΟΣ 2^{ος}

Η κακοποιημένη γυναίκα είναι συνήθως οικονομικά αδύναμη.

Οι 6 στις 10 γυναίκες οι οποίες απευθύνονται και ζητούν βοήθεια στα Συμβουλευτικά Κέντρα βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση. (Αρτινοπούλου, 2006).

ΜΥΘΟΣ 3^{ος}

Η κακοποιημένη γυναίκα είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι 7 στις 10 γυναίκες είναι απόφοιτες δευτεροβάθμιας, τεχνολογικής ή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Οι γυναίκες οι οποίες καταφεύγουν στα Συμβουλευτικά Κέντρα είναι εκπαιδευτικοί, ιατροί, νομικοί, άνθρωποι που ασχολούνται με το εμπόριο, αρχιτέκτονες κτλ., ωστόσο αποτελούν θύματα ενδοοικογενειακής βίας από τους ίδιους τους συζύγους/συντρόφους τους. (Αρτινοπούλου, 2006).

ΜΥΘΟΣ 4^{ος}

Οι άνδρες που κακοποιούν τις συζύγους/συντρόφους τους είναι αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα από τα Συμβουλευτικά Κέντρα οι 6 στους 10 δράστες είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Πιο ενδελεχώς, κατά προσέγγιση, οι 3 στους 10 δράστες είναι Ανωτέρας ή Ανωτάτης Εκπαίδευσης. Ενώ σε ότι αφορά την εργασιακή κατάσταση των δραστών, μόλις ο 1

στους 10 δράστες είναι άνεργος. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία οι άνδρες που κακοποιούν τις συντρόφους τους δεν θεωρούνται αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή και αρκετές φορές ανήκουν στις υψηλότερες κοινωνικές βαθμίδες. (Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 5^{ος}

Οι μακροχρόνιες σχέσεις κακοποίησης μπορούν να αλλάξουν προς το καλύτερο
Εξετάζοντας τη διάρκεια της γυναίκας με τον δράστη διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες σχέσεις είναι συνήθως μακροχρόνιες καθώς οι 2 στις 3 γυναίκες, οι οποίες είναι θύματα κακοποιητικής συμπεριφοράς, βρίσκονται στη συγκεκριμένη σχέση περισσότερο από 10 χρόνια. (Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 6^{ος}

Η χρήση ποτού και ναρκωτικών ουσιών οδηγούν σε κακοποιητική συμπεριφορά
Σύμφωνα με την ποσοτική ανάλυση στοιχείων που αφορούν στην κακοποίηση, οι 6 στους 10 δράστες ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι χρήστες ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, ψυχοφάρμακα). (Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 7^{ος}

Οι δράστες φανερώνουν τη βιαιότητά τους μετά το γάμο

Από τις γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας η 1 στις 3 παντρεύτηκε τον δράστη ενώ είχε εμφανίσει δείγματα βίαιης συμπεριφοράς πριν από τον γάμο. (Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 8^{ος}

Η αστυνομία μπορεί να προστατεύσει τις κακοποιημένες γυναίκες

Η ίδια η κακοποιημένη γυναίκα όταν αποφασίσει να απαγκιστρωθεί από την σχέση της αναζητάει βοήθεια. Αυτό αποδεικνύεται και αριθμητικά καθώς οι 3 στις 4 γυναίκες πριν απευθυνθούν στα Συμβουλευτικά Κέντρα είχαν ζητήσει ανεπιτυχώς βοήθεια από την Αστυνομία, τα Νοσοκομεία και την Πρόνοια. (Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 9^{ος}

Η κακοποιημένη γυναίκα μπορεί να αφήσει το σπίτι της όποτε επιθυμεί δίχως να κινδυνεύσει από τον σύζυγο/σύντροφό της

Σύμφωνα από τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί από τα Συμβουλευτικά Κέντρα η 1 στις 5 γυναίκες είναι διαζευγμένη ή σε διάσταση, δηλαδή έχει ήδη απομακρυνθεί από τον δράστη πριν αναζητήσει βοήθεια. Ωστόσο, ο βίαιος σύζυγος/σύντροφος ακόμα και τότε τις κυνηγάει και τις τρομοκρατεί(Αρτινοπούλου,2006).

ΜΥΘΟΣ 10^{ος}

Μόνο οι γυναίκες αποτελούν θύματα ενδοοικογενειακής βίας

Θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι μόνο οι γυναίκες αλλά και οι άνδρες. Στις Ευρωπαϊκές χώρες σημειώνεται αύξηση των ανδρών ως θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Στην Γερμανία χαρακτηριστικά, κατά το 2011, σημειώθηκε αύξηση της τάξεως του 31%. Αναφέρεται πως η αύξηση των θυμάτων ανδρών ενδοοικογενειακής βίας αφορά στην άρση των προκαταλήψεων και των αναστολών των ανδρών ώστε να συνειδητοποιήσουν την κατάστασή τους ως τέτοια και να αναζητήσουν βοήθεια. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται συχνότερα σε ομοφυλόφιλους άνδρες (γηγενείς ή μετανάστες/μέλη μειονοτήτων) (Sunia Geel, 2011). Το φαινόμενο αυτό έρχεται να

αντιστρέψει τη μέχρι τώρα κυρίαρχη εικόνα των γυναικών και των παιδιών ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση η δυναμική του δεν μπορεί να την ανατρέψει καθώς οι γυναίκες και τα παιδιά εξακολουθούν να αποτελούν την πλειοψηφία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας παγκοσμίως. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα τα ποσοστά των ανδρών ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας είναι ιδιαίτερα χαμηλά μέχρι σήμερα.

ΜΥΘΟΣ 11^{ος}

Η κακοποίηση αποτελεί ιδιωτική, οικογενειακή υπόθεση

Η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να συμβαίνει στην ιδιωτική σφαίρα της οικογένειας, ωστόσο, αφορά την κοινωνία στο σύνολό της από την στιγμή που συνιστά στέρηση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατάχρηση εξουσίας και κατάργηση της ισότητας των δύο φύλλων, ενώ επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία των μελών της οικογένειας που σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί να είναι θανατηφόρες (Αρτινοπούλου, 2006).

ΜΥΘΟΣ 12^{ος}

Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να σταματήσουν τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους αν αλλάξουν τη στάση τους

Η κακοποίηση δεν είναι απόρροια λανθασμένης συμπεριφοράς της γυναίκας. Αυτό αποτελεί τη συχνότερη δικαιολογία και το άλλοθι που προβάλλουν οι άνδρες προκειμένου να νομιμοποιήσουν τη βία που ασκούν στις συντρόφους τους. Επιπρόσθετα, αρκετές φορές προβάλλεται και σαν δικαιολογία από τις ίδιες τις γυναίκες θύματα που διακατέχονται από έντονα συναισθήματα ενοχής για τα όσα υφίστανται (Παπαμιχαήλ, 2005).

Μύθος 13^{ος}

Η βίαιη συμπεριφορά συχνά σταματά να συμβαίνει από μόνη της

Οι δράστες ενδέχεται να μειώσουν τη βίαιη συμπεριφορά με το πέρασμα του χρόνου. Παρόλα αυτά, παρά το γεγονός ότι μπορεί να εκλείψει η σωματική βία, η ψυχολογική και η λεκτική κακοποίηση συνεχίζουν να υπάρχουν προκειμένου ο θύτης να διατηρήσει τον έλεγχο και η κυριαρχία του θύματος (Αρτινοπούλου, 2006).

Κεφάλαιο 3

Το προφίλ του θύματος και του θύτη

Μέσα σε μια οικογενειακή εστία η άσκηση βίας δεν αποτελεί «προνόμιο» μόνον των ανδρών, όπως πολλοί πιστεύουν, αλλά αφορά όλα τα μέλη της οικογένειας. Και αυτό διότι, άτομα τα οποία θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτα στη βία, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι συγγενείς σε αρκετές περιπτώσεις παρουσιάζουν οι ίδιοι βίαιη συμπεριφορά καταδεικνύοντας ότι άτομα τα οποία φαινομενικά δεν έχουν τη σωματική δύναμη να ασκήσουν βία, συχνά ασκούν. (Τζιόγκουρος, 1989: 159-164)

Τα ποσοτικά στοιχεία σχετικών ερευνών αναδεικνύουν ότι σχεδόν δέκα φορές περισσότεροι άνδρες απ ό τι γυναίκες καταδικάζονται για βίαιες ενέργειες σε προσωπικό επίπεδο και πάνω από δώδεκα φορές περισσότεροι άνδρες απ ό τι οι γυναίκες καταδικάζονται για εγκληματικές βλάβες (<http://www.domviolence.org.cy/>). Γεωμετρικά λοιπόν ανακύπτει το συμπέρασμα ότι η γυναικεία εγκληματικότητα είναι πολύ μικρή σε σχέση με την εγκληματικότητα των ανδρών και τα θύματα είναι κυρίως οι γυναίκες, ενώ οι άνδρες οι θύτες. Παρά ταύτα , υπάρχουν και οι περιπτώσεις που οι γυναίκες, αν και σπάνια, θα χειροδικήσουν πάνω στο σύζυγο τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η γυναίκα μετατρέπεται σε θύτη και ο άνδρας σε θύμα. Συχνά, οι άνδρες υφίστανται ψυχολογική βία από τις συζύγους τους ,η οποία δεν ποινικοποιείται (<http://www.domviolence.org.cy/>).Εκτός από τους δύο συζύγους σαν θύματα αλλά και σαν θύτες υπάρχουν και οι περιπτώσεις θυματοποίησης και βιαιότητας στα παιδιά. Η άσκηση βίας στην οικογένεια με τα παιδιά, αποκρυσταλλώνεται μέσα από δύο διαστάσεις.

- ✓ Όταν τα παιδιά κακοποιούνται από τους γονείς τους
- ✓ Όταν τα παιδιά είναι μάρτυρες βίας στο σπίτι.

Και στις δύο περιπτώσεις τα παιδιά θεωρούνται θύματα οικογενειακής βίας.

Βέβαια, αν και πιστεύεται ότι τα παιδιά δεν έχουν τις σωματικές ικανότητες να βλάψουν σοβαρά τους άλλους, σε ορισμένες περιπτώσεις τα ίδια τα παιδιά κυρίως όταν φθάσουν στην εφηβεία, ασκούν βία στους γονείς τους. Επίσης, τα παιδιά εκδηλώνουν βίαιη συμπεριφορά συνήθως στα μικρότερα αδέρφια τους. Τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι τέσσερα στα πέντε παιδιά ηλικίας 3 έως 17 ετών μ' ένα ή περισσότερα αδέρφια έχουν τουλάχιστον μια βίαιη σύγκρουση το χρόνο με τα αδέρφια τους, ενώ η συχνότητα κακοποίησης των γονιών από τα παιδιά τους κυμαίνεται μεταξύ 5 και 12% (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, 1993).

Γενικά, σχετικά με τα θύματα και τους θύτες που εμφανίζονται σε κάθε οικογένεια από έρευνες που διεξήχθησαν, έχει αναδειχθεί ότι η βία, ασκείται ως επί το πλείστον από το σύζυγο προς τη σύζυγο, περίπου 70% των περιπτώσεων και στις μισές από αυτές και στα παιδιά της οικογένεια και από τους δύο γονείς. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο σύζυγος – θύτης κτυπά και τα παιδιά του ή η σύζυγος, η οποία κακοποιείται κτυπά τα ίδια τα παιδιά της. Σε πιο μικρά ποσοστά παρουσιάζονται σαν θύματα οι ίδιοι οι γονείς και θύτες τα παιδιά τους, ενώ σε πολύ μικρό ποσοστό οι

γυναίκες – σύζυγοι είναι οι θύτες και οι άνδρες τα θύματα (<http://www.domviolence.org.cy/>).

Ολοκληρώνοντας είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα θύματα οικογενειακής βίας είναι πιθανό να μην υφίστανται μία μόνο μορφή κακοποίησης από το θύτη. Για παράδειγμα πριν από την σωματική και σεξουαλική κακοποίηση και συγχρόνως με αυτή, υπάρχει, συνήθως ψυχολογική και συναισθηματική κακοποίηση και κυρίως λεκτική επίθεση, η οποία περιλαμβάνει απειλές σεξουαλικής ή σωματικής κακοποίησης, περιορισμό του παιδιού ή το κλειδωμά ενός εξαρτώμενου μέλους σε ένα δωμάτιο κ.ά. (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, 1993).

Επίσης, η σχέση ανάμεσα στις μορφές βίας στο οικογενειακό σύστημα, αποδείκνυε από τα ακόλουθα κοινά χαρακτηριστικά προσωπικών και κοινωνικών προσδοκιών θύτη και θύματος:

- ✓ Το θύμα έως ένα βαθμό εξαρτάται σωματικά και ψυχολογικά για φροντίδα και στήριξη από αυτόν που τον κακοποιεί.
- ✓ Περιβαλλοντικοί και διαπροσωπικοί «στρεσογόνοι» παράγοντες ενδημούν στους θύτες και θύματα.
- ✓ Ο θύτης εκμεταλλεύόμενος την ανάγκη και αδυναμία του θύματος να φροντίσει τον εαυτό του καλύπτει έμμεσα τις δικές του ανάγκες.
- ✓ Το θύμα επωμίζεται την ευθύνη για τη βία και δυστυχώς ενθαρρύνεται σε αυτό από την ίδια την κοινωνία, όπως για παράδειγμα σε θέματα υποχρέωσης του θύματος για υπακοή, σεβασμό, υποχωρήσεις κ.α. (Παπαϊωάννου, 1996).

Σύμφωνα με την Lenore Walker αρκετές κακοποιημένες γυναίκες φαίνεται να διαθέτουν προδιάθεση στο να αναπτύξουν επίκτητη αδυναμία με αποτέλεσμα να δέχονται δίχως να αντιδρούν φαινόμενα βίας από τον σύζυγο ή το σύντροφό τους. Το παραπάνω γεγονός οφείλεται σε ένα σημαντικό βαθμό στο ότι αποδέχτηκαν και υιοθέτησαν από την παιδική τους κιόλας ηλικία ορισμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις για τον ρόλο των δύο φύλων και για τη θέση της γυναίκας και του άνδρα μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα. Η εσωτερίκευση τους αυτή των συγκεκριμένων στερεοτυπικών ρόλων των φύλων συνέβαλε στο να αισθάνονται ενοχές στην περίπτωση που προσπαθήσουν να αμφισβητήσουν και να αντιταχθούν από την άκαμπτη πατριαρχική δομή. (Walker, 1979)

Αναφορικά με έρευνα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας οι γυναίκες που κακοποιούνται από τους συντρόφους τους, διακρίνονται από ελλείπει αυτοεκτίμηση που τους την έχει δημιουργήσει ο οικογενειακός τους περίγυρος. Επιπρόσθετα, παρουσιάζουν αδυναμία στο να ορίσουν μόνες τους τη ζωή τους και να αναλάβουν πρωτοβουλίες. Συνάμα αρκετές γυναίκες που αποτελούν θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν οι ίδιες υποστεί κακοποίηση από την οικογένειά τους ή έχουν υπάρξει, κατά την παιδική τους ηλικία, αυτόπτες μάρτυρες στην κακοποίηση της μητέρας τους από τον πατέρα τους γεγονός που τις έχει οδηγήσει στην αποδοχή του ρόλου του θύματος. Εξαιτίας των παιδικών τους βιωμάτων έχουν ανεπτυγμένο το αίσθημα της ντροπής και προσπαθούν πάντα να αποκρύψουν τόσο τα σωματικά τους όσο και τα ψυχολογικά τους τραύματα. Κλείνονται στον εαυτό τους και αποφεύγουν την επικοινωνία με τους γύρω τους. (ΚΕΘΙ, 2003)

Οι γυναίκες που κακοποιούνται από τον σύντροφό τους δεν διαθέτουν το εκπαιδευτικό, οικονομικό και ψυχολογικό υπόβαθρο ώστε να αντιδράσουν και να

διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Βρίσκονται σε πλήρη εξάρτηση από τον σύντροφό τους και παρουσιάζονται πρόθυμες να υποστούν οποιαδήποτε μορφή βίας προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Η άσχημη οικονομική τους κατάσταση τις καθιστά εξαρτημένες από τον σύζυγό/σύντροφό τους με αποτέλεσμα να θεωρείται από τον ίδιο "ιδιοκτησία" του (Pagelow, 1984). Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα δεν αντιλαμβάνονται την κακοποίηση, καθώς έχουν πλάσει μέσα στο μυαλό τους μία εξιδανικευμένη εικόνα για τη ζωή τους, πιστεύοντας ότι θα αλλάξουν την συμπεριφορά του συντρόφου τους.

Ένας μεγάλος αριθμός γυναικών εκπαιδεύονται από την παιδική τους ηλικία ώστε να ανταποκριθούν στο ρόλο της μητέρας και της συζύγου. Αυτοί οι δύο ρόλοι είναι κυρίαρχοι για τη ζωή τους, καθώς η μητρότητα και ο γάμος αποτελούν αυτοσκοπό και προωθούνται μέσα από τα κοινωνικά στερεότυπα (Foucault, 1992). Στην περίπτωση που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν επαρκώς στις απαιτήσεις των κοινωνικά προσδιορισμένων ρόλων τους, θεωρούν ότι οι ίδιες είναι υπεύθυνες για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους και ότι αυτή είναι η τιμωρία που τους αξίζει (Dobash & Dobash, 1979)

Σύμφωνα με έρευνες οι άνδρες οι οποίοι αποδέχονται την ύπαρξη της ενδοοικογενειακής βίας συμπεριφέρονται και βίαια (Saunders, 2000), διότι θεωρούν ότι είναι αποδεκτό να παρουσιάζουν μία τέτοια συμπεριφορά όταν βρίσκονται κυρίως μέσα σε γάμο. Επομένως οι παράγοντες όπως είναι η καταγωγή, η κοινωνική τάξη, η οικογενειακή κατάσταση και η χρήση αλκοόλ επηρεάζουν σε μικρότερο βαθμό την συμπεριφορά των ανδρών, ώστε να οδηγηθούν σε πράξεις βίας εναντίον της συζύγου/συντρόφου τους (Russel & Hulson, 1992).

Οι άνδρες που έχουν γαλουχηθεί, από την παιδική τους ηλικία, σύμφωνα με το κοινωνικό στερεότυπο που επωάζει την κυριαρχία του άνδρα μέσα στην οικογένεια και γενικότερα την παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, εμφανίζουν παρεκκλίνουσες συμπεριφορές απέναντι στις συζύγους/συντρόφους τους. Προκειμένου αισθάνονται ασφαλείς μέσα στη σχέση τους με το άλλο φύλο πρέπει να είναι οι ίδιοι ρυθμιστές όλης της ζωής της συντρόφου τους. Επίσης δεν είναι λίγες οι φορές που χρησιμοποιούν το σεξ για να τονώσουν την αυτοεκτίμησή τους και για να επιβεβαιωθούν (Claes & Rosenthal, 1990).

Ο Gelles τονίζει ότι η εξαναγκαστική αλλαγή επαγγελματικού προσανατολισμού και η ανεργία, επηρεάζουν την ψυχολογία του άνδρα, ασκώντας του ψυχολογική πίεση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές να παρουσιάζει βίαιη συμπεριφορά προς τη σύζυγο/σύντροφό του. (Gelles, 1979)

Ακόμα αρκετοί άνδρες χρησιμοποιούν τη βία εναντίον της συντρόφου τους προκειμένου να εξισορροπήσουν τα αισθήματα αποστέρησης και τις καταστάσεις πίεσης που βιώνουν στον εργασιακό τους χώρο. Η βία λειτουργεί για αυτούς ως μηχανισμός άμυνας στην προσπάθειά τους να επανακτήσουν την αυτο-εκτίμησή που τους προσβάλλεται μέσα στο επαγγελματικό τους περιβάλλον (Tifft, 1993).

Επίσης, οι άνδρες που αμείβονται με χαμηλό εισόδημα και δυσκολεύονται να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες, νιώθουν χαμηλή αυτοεκτίμηση με συνέπεια να "ξεσπούν" στη σύζυγο/σύντροφό τους (Σπανού, 2005).

Η αστάθεια σε συναισθηματικό επίπεδο, ο φόβος της εγκατάλειψης και η ανασφάλεια συμβάλλουν στην εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών από τους άνδρες απέναντι στη σύζυγο/σύντροφό τους, καθώς διακατέχονται από ξεσπάσματα θυμού και ζήλιας. Γίνονται καταπιεστικοί απέναντί της, και προσπαθούν να την εξουσιάσουν, αφαιρώντας της κάθε δικαίωμα.

Τέλος οι θύτες που κακοποιούν υποστηρίζεται ότι αποκτούν μία παθολογική εξάρτηση με τα άτομα που θεωρούν ότι είναι ιδιαίτερος σημαντικά γι' αυτούς, όπως είναι και η σύζυγος/σύντροφος. Η υπέρμετρη αυτή εξάρτηση συμβάλει στην εμφάνιση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας. Οι άνδρες οι οποίοι παρουσιάζουν βίαιη συμπεριφορά έναντι της συζύγου/συντρόφου τους προσκολλώνται σε αυτή, αλλά και εξαρτώνται από αυτή για την κάλυψη οποιασδήποτε συναισθηματικής τους ανάγκης (Dutton, 1988).

Κεφάλαιο 4

Παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς

Παρόλο που η συντροφική βία υφίσταται στα περισσότερα μέρη του κόσμου, προκύπτει ότι σε ορισμένες κοινωνίες ήταν σχεδόν απύσχα πριν από την βιομηχανοποίηση (Counts et al, 1992)

Σε πολλές χώρες μάλιστα η συχνότητα της συντροφικής βίας διαφέρει σημαντικά μεταξύ γειτονικών περιοχών και συχνά οι τοπικές αυτές διαφορές είναι μεγαλύτερες από τις διαφορές μεταξύ των χωρών (Krug et al., 2002). Με αφορμή τις έντονες αυτές τοπικές διαφορές στην εμφάνιση της συντροφικής βίας οι ερευνητές πρόσφατα άρχισαν να αναζητούν παράγοντες που μπορεί να επιδρούν στη συχνότητα εμφάνισής της. Άρχισαν δηλαδή να αναζητούν παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με αυξημένες πιθανότητες να εκδηλωθεί συντροφική βία. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας και κάτω από την προοδευτική συμφωνία μεταξύ των ερευνητών ως προς την πολυδιάστατη προέλευση της συντροφικής βίας, η αναζήτηση των παραγόντων εστιάστηκε στο άτομο, τη σχέση του με το/τη σύντροφό του, την κοινότητα και την κοινωνία γενικότερα.

Στην παρακάτω ενότητα θα παρουσιαστούν οι παράγοντες υψηλού κινδύνου που δύναται να είναι υπεύθυνοι για την εμφάνιση ή την κλιμάκωση καταχρηστικής συμπεριφοράς. Οι εν λόγω παράγοντες είναι περισσότερο ενδεικτικοί της αλληλεπίδρασης μεταξύ των βίαιων επεισοδίων και των παραμέτρων που παρεμβάλλονται. Η ενδοοικογενειακή βία γενικότερα απαντάται σε κάθε κουλτούρα, χώρα και ηλικία, επηρεάζει άτομα από όλα τα κοινωνικό-οικονομικά, εκπαιδευτικά και θρησκευτικά υπόβαθρα και συμβαίνει και σε ομοφυλοφιλικές και σε ετεροφυλοφιλικές σχέσεις. Η αναφορά των παρακάτω παραγόντων δεν είναι γενικεύσιμη, υπό την έννοια ότι δεν σηματοδοτεί την εμφάνιση τους σε κάθε περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας. Περισσότερο δύναται να θεωρηθούν ενδεικτικοί της αλληλεπίδρασης μεταξύ επεισοδίων βίας και παραμέτρων που παρεμβάλλονται στα τελευταία, καθώς συναντώνται συχνά στις οικογένειες, στις οποίες εμφανίζεται καταχρηστική συμπεριφορά

- ✓ Ως πρώτος παράγοντας κρίνεται δόκιμο να θεωρηθεί η γεωγραφική απομόνωση της οικογένειας και αυτό διότι καθώς το θύμα δεν έχει εύκολα στη διάθεσή του υποστηρικτικά δίκτυα, ο δράστης μπορεί εύκολα να έχει υπό τον έλεγχό του την κατάσταση. (Αρτινοπούλου,2006:57-59)
- ✓ Η υπερβολική συναισθηματική εξάρτηση από τον σύντροφο/σύζυγο οδηγεί επίσης σε κοινωνική απομόνωση, καθώς το θύμα θεωρεί πως όλες τις οι ανάγκες θα ικανοποιηθούν από τον σύντροφο, άρα δεν έχει τη δυνατότητα να στραφεί σε σημαντικούς άλλους όταν θα υποστεί κακοποίηση.(Αρτινοπούλου,2006:57-59)

- ✓ Επιπροσθέτως, η υψηλή κοινωνική θέση είναι ένας παράγοντας που επίσης μπορεί να συμβάλλει στην κακοποίηση των γυναικών. Πιο αναλυτικά, πολλές γυναίκες έχουν παγιδευτεί από τα επαγγέλματα, τις καριέρες και τις κοινωνικές θέσεις των ανδρών τους, ιδιαίτερα όταν αυτοί είναι άτομα που εργάζονται ως δικηγόροι, αστυνομικοί, στρατιωτικοί ή ασκούν άλλα επαγγέλματα που παίζουν σημαντικό ρόλο στην υπηρεσία της κοινότητας. Στα μάτια του κοινού, οι δραστηριότητες αυτών των γυναικών αντανακλούσαν πάνω στους συζύγους τους. Γι' αυτό το λόγο και αυτές δε μπορούσαν να ασχοληθούν με οτιδήποτε, αν δε το ενέκρινε ο σύζυγός τους (Walker, 1989).
- ✓ Η οικονομική δυσπραγία της γυναίκας την καθιστά εξαρτημένη από τον σύντροφο, ο οποίος τη θεωρεί «ιδιοκτησία» του.
- ✓ Ακόμη, τα χρόνια ιατρικά προβλήματα είτε για τη γυναίκα είτε για τα παιδιά ως παράγοντας ευπάθειας, συνεπάγονται μεγάλο οικονομικό και συναισθηματικό βάρος για την οικογένεια και καθ' επέκταση λόγο άσκησης καταχρηστικής συμπεριφοράς. (Αρτινοπούλου, 2006:57-59)
- ✓ Η μορφωτική ή/και επαγγελματική ανισότητα μεταξύ των συντρόφων μπορεί να αποτελέσει αίτιο ή αφορμή κακοποίησης, ιδιαίτερα όταν υπερέχει η γυναίκα του άντρα (ο ίδιος μπορεί να νιώσει ανεπάρκεια και ανικανότητα, καθώς προσλαμβάνει τη διαφορά αυτή ως ένδειξη αδυναμίας να είναι ο ίδιος επικεφαλής της οικογένειας. Η εν λόγω ανισότητα πυροδοτεί την καταχρηστική συμπεριφορά, κυρίως με ψυχολογική και σωματική βία, αλλά και απειλή κατά της ζωής). Όπως επισημάνει η Βαρδάκου η απώλεια της δουλειάς παίζει σημαντικό ρόλο στην κακοποίηση των γυναικών. Εξαιτίας των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κάθε οικογένεια στη σημερινή κοινωνία λόγω υποχρεώσεων, λόγω έλλειψης χρημάτων και λόγω πολλών άλλων θεμάτων, ένας άντρας μπορεί να ασκήσει βία στην γυναίκα η τα παιδιά του του πιστεύοντας πως έτσι μπορεί να νιώσει καλύτερα. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως όσο η ανεργία αυξάνεται και αποκτά μόνιμο χαρακτήρα, τόσο κλιμακώνεται η βία μέσα στο ζευγάρι (Βαρδάκου, 2011). Βία μπορεί επίσης να ασκηθεί όταν υπάρχει ζήλια ή και ανταγωνιστική διάθεση μέσα στο ζευγάρι, που έχει ο ένας για τα επιτεύγματα του άλλου συζύγου, τόσο σε προσωπικά όπως επίσης και σε επαγγελματικά ζητήματα (Τσουραμάνης, 2003)
- ✓ Ως παράγοντας επικινδυνότητας εμφανίζεται και η έλλειψη ικανοτήτων διαπαιδαγώγησης και φροντίδας των παιδιών και η σύγκρουση των γονεϊκών ρόλων, αφού τα μικρής σημασίας πειθαρχικά προβλήματα μπορεί να κλιμακωθούν σε βία μέσα στην οικογένεια. (Αρτινοπούλου, 2006:57-59)
- ✓ Επίσης και η εγκυμοσύνη μπορεί να σηματοδοτήσει οξείες κρίσεις (μέσω κυοφορίας ανεπιθύμητου παιδιού, άγχους για τη φροντίδα του και την κάλυψη των αναγκών του ή μέσω πυροδότησης ζήλιας στον

σύντροφο για την αυξημένη προσοχή της γυναίκας προς το παιδί). Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η σύγκρουση μεταξύ των μελών της οικογένειας αναφορικά με τις καθημερινές δραστηριότητες και η γενικότερη σύγκρουση των ρόλων στην οικογένεια, καθώς οι υποχρεώσεις των μελών δεν καθορίζονται σύμφωνα με την ικανότητα ή το ενδιαφέρον τους για αυτές, αλλά με βάση το φύλο και την ηλικία τους. (Αρτινοπούλου,2006:57-59)

- ✓ Έρευνες έχουν επίσης τονίσει τη σχέση της συντροφικής βίας με ψυχιατρικά προβλήματα όπως η αντικοινωνική προσωπικότητα, η κατάθλιψη και ο αλκοολισμός, καθώς και με ψυχικές και διαπροσωπικές δυσκολίες όπως ο έλεγχος του παρορμητισμού, η ανασφάλεια, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η εκρηκτική προσωπικότητα και η ανεπάρκεια προσόντων (Arseneault et al 2002: 155.168)
- ✓ Η επανειλημμένη σύναψη στενών σχέσεων στις οποίες έχει σημειωθεί βία σε οποιοδήποτε βαθμό αποτελεί παράγοντα κινδύνου για μια γυναίκα, όπως και η ελλιπής γνώση της για το παρελθόν του συντρόφου αναφορικά με τις ερωτικές του σχέσεις ή/και με τις σχέσεις του με τους γονείς του. (Αρτινοπούλου,2006:57-59)
- ✓ Ακόμα η ηλικία ως ένας από τους πλέον σταθερούς παράγοντες κινδύνου (το 20% των αντρών 18-25 ετών και το 17% των αντρών 26-35 ετών έχουν ασκήσει τουλάχιστον μία φορά τον τελευταίο χρόνο κάποια κακοποιητική συμπεριφορά σε βάρος των συντρόφων τους), όπως και ο γάμος ή η συμβίωση σε νεαρή ηλικία και κυρίως μετά από σύντομη περίοδο γνωριμίας ως δείκτης πιθανής μελλοντικής κακοποίησης. Γενικότερα, η ηλικία και ο αριθμός των παιδιών, η παρουσία προγονών, κάποιος θάνατος στην οικογένεια, η απιστία, η αλλαγή επαγγελματικής καριέρας και η εγκατάλειψη σχετίζονται με τη δυσλειτουργία στην οικογένεια, η οποία μπορεί να οδηγήσει και στη βία.
- ✓ Κυρίως η κατάχρηση εξαρτησιογόνων ουσιών αποτελεί αιτιολογικό παράγοντα για οικονομικά και συναισθηματικά προβλήματα στην οικογένεια, καθώς μπορεί να προσφέρει δικαιολογία για την κακοποίηση (η οποία απαγορεύεται από τις κοινωνικές νόρμες και αξίες). (Αρτινοπούλου,2006:57-59)
- ✓ Εξίσου σημαντικός κίνδυνος έχει βρεθεί να συνδέεται με τη συμβίωση σε πρώιμη ηλικία, με μια ποικιλία διανοητικών νόσων, με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, τη νεανική επιθετικότητα και την καταδίκη για άλλη εγκληματική συμπεριφορά. (Moffit et al,1996)
- ✓ Το οικογενειακό περιβάλλον είναι σημαντικό στη διαφοροποίηση της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας. Η δομή της οικογένειας, οι πόροι, η σταθερότητα και οι σχέσεις των συγκατοίκων στο σπίτι επηρεάζουν πολύ περισσότερο τη θυματοποίηση από τον αριθμό των ατόμων του νοικοκυριού. Άτομα με χαμηλό εισόδημα, άνεργα και με μικρό χρόνο παραμονής μέσα σε μια κοινότητα βρίσκονται σε

μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης, καθώς αυξάνεται το στρες και η απομόνωσή τους από τα άλλα μέλη της κοινότητας. Επιπλέον, οι συγκρούσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε βία επηρεάζονται από το οικογενειακό περιβάλλον, λόγω του κοινωνικού στρες που προκαλείται (πχ λόγω έλλειψης πόρων). (Kang, 2012)

- ✓ Η υιοθέτηση προτύπων βίαιης συμπεριφοράς Δηλαδή ο σύζυγος, όταν ήταν ακόμη παιδί και ζούσε στο πατρικό του σπίτι, αν έβλεπε τον πατέρα του να κακοποιεί τη μητέρα του τότε θεωρούσε ότι αυτό ήταν σωστό και έτσι το κάνει και ο ίδιος (Τσουραμάνης, 2003:69).

Συμπερασματικά αξίζει να λεχθεί ότι ,υπάρχουν πάρα πολλοί λόγοι που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην κακοποίηση των γυναικών και στο βιασμό αυτών, αλλά ευτυχώς υπάρχουν και πολλοί τρόποι αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος. Δυστυχώς όμως και πολλές συνέπειες αυτού του κακουργήματος στις οποίες θα αναφερθούμε εν συνέχεια (Thio, 1999).

Κεφάλαιο 5

Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας

Οι γυναίκες οι οποίες αποτελούν θύματα ενδοοικογενειακής βίας, αντιμετωπίζουν σωματικούς τραυματισμούς όπως είναι οι μώλωπες, τα σπασμένα δόντια, σπασίματα και ραγίσματα σε κόκαλα, καψίματα σε διάφορα σημεία του σώματός τους, μυϊκούς τραυματισμούς, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, αλλά και βλάβες στα μάτια και στα αυτιά (Varvaro & Lasko, 1993).

Οι σωματικές ασθένειες από τις οποίες πάσχουν οι κακοποιημένες γυναίκες είναι χρόνιοι πόνοι, αρθριτικά, νευρολογικές παθήσεις, καρδιαγγειακά προβλήματα, προβλήματα που σχετίζονται με το ουροποιητικό σύστημα, αλλά και με το σύστημα αναπαραγωγής

Επιπλέον είναι ευρέως αποδεκτό ότι η βία επιδρά σημαντικά στην αύξηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών, όπως είναι τα κονδυλώματα, τα μπιμπιλώματα, καθώς και η μετάδοση του ιού της επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας γνωστό ως HIV (Khan 2000).

Όταν η γυναίκα υφίσταται βία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, αυξάνεται η πιθανότητα να οδηγηθεί σε αποβολή του εμβρύου, στον θάνατο του νεογνού, σε πρόωρο τοκετό, σε ακανόνιστη κολπική αιμορραγία, σε κολπικές εκκρίσεις, σε δυσμηνόρροια αλλά και σε φλεγμονώδη νόσος της πυέλου (Akyüz, et al 2008).

Ακόμα αξίζει να αναφερθούν και οι ψυχολογικές συνέπιες της ενδοοικογενειακής βίας. Οι γυναίκες οι οποίες βιώνουν καταστάσεις βίας, καταβάλλονται από συνεχές άγχος με απόρροια αυτού την εξασθένηση του ανοσοποιητικού τους συστήματος και την εμφάνιση σοβαρών ψυχοσωματικών νοσημάτων. Η κακοποίηση διαταράσσει την ψυχική ισορροπία και γαλήνη του θύματος, προκαλώντας του ψυχολογικά τραύματα. Μερικά από αυτά είναι το εντεινόμενο άγχος, το σοκ, το μετά-τραυματικό στρες, η άρνηση του συμβάντος, η ανάπτυξη φοβιών, η κοινωνική απομόνωση, η μοναξιά, οι αυτοκτονικές τάσεις ή ιδεασμοί, οι εξαρτημένες σχέσεις, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η τάσεις φυγής, τα ενοχικά σύνδρομα, η χρήση αλκοόλ και ουσιών, αλλά και οι διαταραχές στον ύπνο και την διατροφή.

Ακόμα σε ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζεται και εμφάνιση ψυχώσεων, χαμηλής αυτοεκτίμησης, και η δυσκολία εμπιστοσύνης ως προς το άλλο φύλο. Επιπρόσθετα η κατάθλιψη είναι ένα από τα συχνά ψυχολογικά νοσήματα, τα οποία παρουσιάζουν τα θύματα βίας από τους συζύγους/συντρόφους τους. Επιδρά διαβρωτικά στην υγεία των θυμάτων, καθώς επηρεάζει τον τρόπο που σκέφτονται και πράττουν (Tolman & Wang, 2005).

Τέλος επισημάνεται ότι συχνά οι γυναίκες οι οποίες κακοποιούνται από τους συζύγους/συντρόφους τους, απομονώνονται κοινωνικά είτε επειδή τους το επιβάλει ο σύζυγος/σύντροφός τους είτε επειδή εκείνες αισθάνονται ντροπή και της μειωμένη

αυτοπεποίθηση. Αυτή τους η κοινωνική απομόνωση τις οδηγεί στο να διακόπτουν την επαγγελματική τους πορεία, καθώς μένουν εκτός αγοράς εργασίας και αποστερούνται την επαγγελματική τους καταξίωση, αλλά και την οικονομική τους ανεξαρτησία, παραδιδόμενες εξολοκλήρου στον άνδρα δυνάστη τους (Hoffman,2008).

Μία ακόμα κοινωνική συνέπια της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών είναι η ακόλουθη. Οι γυναίκες που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας χρησιμοποιούν περισσότερο την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εξαιτίας των προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζουν, από ότι οι υπόλοιπες με αποτέλεσμα να επιβαρύνουν το εθνικό σύστημα υγείας (Tolman & Rosen, 2001). Ενώ δικαστικά η γυναίκα, η οποία πιστοποιείται ότι πάσχει από κατάθλιψη ή από άλλη συναισθηματική διαταραχή, κινδυνεύει να χάσει την επιμέλεια των παιδιών της. Δεν είναι λίγες ο περιπτώσεις σύμφωνα με τις οποίες οι δικαστές έκριναν και αποφάσισαν να αναθέσουν την επιμέλεια των παιδιών στον πατέρα, καθώς η μητέρα παρουσίαζε αδυναμία στο να ανταποκριθεί επαρκώς στον γονικό της ρόλο εξαιτίας των ψυχολογικών της προβλημάτων (Σουλή, 2010).

Τα παιδιά- θύματα της ενδοοικογενειακής βίας και της κακοποίησης, συχνά παρουσιάζουν ψυχοσωματικά προβλήματα. Μορφές της συμπεριφοράς των γονέων αντικαθρεφτίζονται στις επόμενες γενιές, στην ενήλικη ζωή των παιδιών τους μέσα στο συζυγικό τους ρόλο. Γονείς που κατά την παιδική τους ηλικία έχουν υπάρξει αυτόπτες μάρτυρες ή θύματα ενδοοικογενειακής βίας, έχουν τάση για βίαιη συμπεριφορά και δυσκολίες προσαρμογής στην οικογενειακή τους ζωή. Τα παιδιά αισθάνονται τη θλίψη και την απώλεια των ευτυχισμένων στιγμών που δεν έζησαν με τους γονείς. Και οι γονείς που συνεχίζουν το φαύλο κύκλο της κακοποίησης στα παιδιά τους, φαίνεται πως έχουν αποσυνδέσει τα συναισθήματά τους από τις αναμνήσεις της δικής τους κακοποίησης. Ουσιαστικά όμως δεν μπορούν να κατανοήσουν πόσο βλαβερές μπορεί να είναι οι συνέπειες για αυτά και για την μετέπειτα πορεία της ζωής τους.

Ως συνέπιες της σωματικής κακοποίησης δύναται να αναφερθούν η ύπαρξη σοβαρών διαταραχών στην συμπεριφορά του ατόμου, το χαμηλό διανοητικό επίπεδο, η ύπαρξη διάφορων σωματικό-νευρολογικό- -συναισθηματικών προβλημάτων. Η εναντιωματική συμπεριφορά ,η υπερκινητικότητα, η επιθετικότητα σε παιχνίδια με συνομήλικους-μεγαλύτερους ,η απόσυρση ,η θλίψη, η μειωμένη ικανότητα για ευχαρίστηση, αλλά και η εμφάνιση διάφορων προβλημάτων διατροφής. Ακόμα ένα κακοποιημένο παιδί συχνά διακατέχεται από αισθήματα κατωτερότητας και μειονεξίας, χαμηλή ανοχή που πυροδοτεί την επιθετικότητα, διάφορες φοβίες και δυσκολία στο να τα αγγίζουν, ίσως και μανιακές εκδηλώσεις. Οδεύοντας προς τις πιο θλιβερές συνέπιες της ενδοοικογενειακής βίας για ένα παιδί κρίνεται θεμιτό να αναφερθεί ότι συχνά τα παιδιά συχνά οδηγούνται σε θάνατο ή και μόνιμη αναπηρία. (Γιωτάκος κ.α, 2011:53, Χατζηφωτίου 2008:93)

Στις συνέπειες της συναισθηματικής κακοποίησης εντάσσονται η καθυστέρηση στη σωματική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού .Η αποδοχή της τιμωρίας, η υποτίμηση του εαυτού, οι αιφνίδιες διαταραχές στην ομιλία, οι μη φυσιολογικές αντιδράσεις σε δύσκολες καταστάσεις, η εκδήλωση νευρωτικών συμπεριφορών, η ακραία παθητικότητα ή επιθετικότητα, η κατάχρηση ουσιών, η επανειλημμένη φυγή από το σπίτι ή άλλο πλαίσιο διαμονής, η διάπραξη κλοπών και σίτιση από τα σκουπίδια με ψυχαναγκαστικό τρόπο (Χατζηφωτίου 2005:100)

Οι συνέπειες μπορεί να είναι ακόμα η επιδείνωση μιας χρόνιας νόσου, η αναπηρία, η παραμόρφωση ή ακόμα και ο θάνατος. Ο Τσιάντης και ο Μανωλόπουλος μάλιστα τονίζουν πως αυτού του είδους η κακοποίηση προκαλεί χρόνια και μεγάλο άγχος, αναταραχή, κατάθλιψη, κοινωνική απόσυρση, ψύχωση και φόβο ότι η ζωή και η ασφάλεια του απειλούνται. Το παιδί εμποδίζεται σοβαρά να ολοκληρώσει ορισμένα στάδια της ζωής του και είναι λογικό να μην μπορεί να αποδώσει ικανοποιητικά στο σχολείο ,στην ομάδα των συνομηλίκων και στην ευρύτερη κοινότητα. Παιδιά που έχουν βιώσει καταστάσεις στην παιδική τους ηλικία, βρίσκονται σε φυλακές, ψυχιατρεία, ειδικά σχολεία γιατί πιθανότητα να εκδήλωσαν επιθετικότητα και βίαιες-μη κοινωνικά αποδεκτές πράξεις. Ως ενήλικες ένα μεγάλο ποσοστό, μπορεί να νιώθει θυμό, μίσος, έλλειψη ενδιαφέροντος, να δυσκολεύεται να δημιουργήσει σχέσεις αμοιβαίας ικανοποίησης, σταθεροποίησης, συνεργασίας και γενικότερα θα υπάρξει μια δυσκολία στο να αποδώσουν 100% με οτιδήποτε ασχοληθούν καθώς και θα έχουν μια τάση να παρουσιάζουν έντονες συναισθηματικές αλλαγές. (Γιωτάκος κ.α, 2011, Χατζηφωτίου 2005)

Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι σοβαρές και επηρεάζουν πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου, και χωρίς θεραπεία διατηρούνται για ολόκληρη τη ζωή. Οι τάσεις αυτόκτονιας, ο εθισμός στα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, η ανορεξία, η βουλιμία, η κατάθλιψη, οι ψυχώσεις, η εξάρτηση από κακοποιητικές σχέσεις, η εμπλοκή σε πορνεία, η αποτυχία στην εργασία και στις προσωπικές σχέσεις ,αποτελούν συνήθεις συνέπειες στα ενήλικα άτομα που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ως παιδιά. Πολλά παιδιά διστάζουν να αποκαλύψουν πως έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά, ειδικά αν η κακοποίηση έχει γίνει από τον ένα από τους δύο γονείς του ή είναι πολύ μικρά για να εκφραστούν λεκτικά σχετικά με ότι τους έχει συμβεί.. Τέλος, τα στατιστικά δεδομένα αναδεικνύουν ότι τα περισσότερα από τα κακοποιημένα παιδιά είναι κορίτσια, θύματα αιμομικτικών σχέσεων με τον πατέρα τους, καθώς και αγόρια πολύ μικρών ηλικιών. Ανάμεσα στα θύματα, συχνά συναντάμε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και ήπια νοητική στέρωση και η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας του γονέα να ανταποκριθεί στις ευθύνες που προκύπτουν μέσα από τις δυσκολίες για την ανατροφή τους, (π.χ. ένας γονέας ασκεί έντονη σωματική βία στο παιδί του μέσα από την οποία εκφράζει την ευχή «να μην είχε γεννηθεί ποτέ» και την αγανάκτηση του για «την κακή του μοίρα που απέκτησε ένα τέτοιο παιδί!»). (Γιωτάκος κ.α ,2011)

Κεφάλαιο 6

Στατιστικά στοιχεία και έρευνες για ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα παρόλο που η ενδοοικογενειακή κακοποίηση των γυναικών και των παιδιών τους, κυριαρχεί ως αντικείμενο μελέτης και έρευνας, σπανίως τα αποτελέσματα των ερευνών έχουν ενταχθεί στα επίσημα στατιστικά στοιχεία, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ακόμα ξεκάθαρη εικόνα για τα ποσοστά κακοποίησης (ΚΕΘΙ, 2003). Επιπλέον, πληθώρα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, δεν αναφέρονται ποτέ στις αρχές, με αποτέλεσμα ο αριθμός των περιστατικών βίας στη χώρα μας να είναι ακαθόριστος.

Η ενδοοικογενειακή βία χαρακτηρίζεται από υψηλό σκοτεινό αριθμό λόγω βαθιά ριζωμένων κοινωνικών αντιλήψεων για τον προστατευτικό ρόλο της οικογένειας-την τάση δικαιολόγησης της βίας και τις συλλογικές αναπαραστάσεις κάθε κοινωνίας (Βλάχου, 2005).

Σχετικά με τις τεχνικές καταγραφής και εξέτασης της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα αξίζει να επισημανθεί ότι, υπήρξαν περιορισμοί ως προς την εύρεση υπαρχόντων εγχειριδίων και οδηγιών που αποκρυσταλλώνουν με συνέπεια την ποσοτική- ποιοτική διακύμανση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας. Ως προς την καταγραφή των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας η πλειοψηφία των σχετικών στοιχείων προέρχεται από τη βάση δεδομένων της ελληνικής αστυνομίας, ΜΚΟ, και κρατικών φορέων. Με βάση τα στοιχεία της ελληνικής αστυνομίας αναφορικά με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας κατά τα έτη 2007 και 2009 και παρατηρήθηκε αύξηση των αναφερθέντων περιστατικών(<http://www.suniageel.eu/>)

Χαρακτηριστικά:

Πίνακας 1.1
Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας
κατά τα έτη 2007 και 2009

Είδος Περιστατικού	Αριθμός αναφερθέντων περιστατικών το έτος 2007	Αριθμός αναφερθέντων περιστατικών το έτος 2009
Ανθρωποκτονία εκ προθέσεως	11	13
Σωματική βλάβη	78	98

Επικίνδυνη σωματική βλάβη	9	17
Σοβαρή σωματική βλάβη	-	1
Απειλή	7	23
Βιασμός	8	22
Απόπειρα βιασμού	1	6
Σεξουαλική προσβολή Αξιοπρέπειας	1	2
Σύνολο	115	182

Σε μια προσπάθεια να αναλυθούν εκτενώς τα υπάρχοντα δεδομένα, που αναφέρονται στα κοινωνικά χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα, βρέθηκαν βάσεις δεδομένων σε ποικίλες ηλεκτρονικές πηγές. Χαρακτηριστικά, υπάρχουν οργανώσεις που παρέχουν λεπτομερή αριθμό και τύπο περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας που διαχειρίζονται. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες πηγές είναι ετερογενείς, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η απόκτηση ολοκληρωμένης εικόνας των ιδιαίτερων κοινωνικών χαρακτηριστικών της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα. Τα διαθέσιμα στοιχεία είναι τα ακόλουθα:

Τα δεδομένα σχετικά με την κακοποίηση των παιδιών στην Ελλάδα προέρχονται από την ΜΚΟ «Χαμόγελο του Παιδιού» -οργάνωση για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Η συγκεκριμένη ΜΚΟ προσφέρει υποστηρικτικές υπηρεσίες σε παιδιά, όπως γραμμή επικοινωνίας- SOS, ξενώνες φιλοξενίας παιδιών και υπηρεσίες για εξαφανισμένα παιδιά. Τα χαρακτηριστικά των παιδιών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, που παρουσιάζονται ως ακολούθως και ,αφορούν στοιχεία του φορέα για το 2010:

Πίνακας 1.2
Ηλικιακές ομάδες παιδιών θυμάτων από 1/1/10 μέχρι 31/10/10

Ηλικιακές ομάδες	% από τα 770 παιδιά θύματα
0-6	41
7-12	31

13-18	16
Άγνωστο	12

Πίνακας 1.3
Είδη παιδικής κακοποίησης

Είδη παιδικής κακοποίησης	% παιδιών θυμάτων
Σωματική κακοποίηση	44
Σεξουαλική κακοποίηση	3
Παραμέληση/εγκατάλειψη	48
Επαιτεία	3
Πορνεία	0
Ψυχολογική/συναισθηματική κακοποίηση	2

Πίνακας 1.4
Προφίλ των δραστών

Σχέση μεταξύ δράστη και θύματος %	% από το συνολικό αριθμό των δραστών
Γονείς (μητέρα και πατέρα)	39
Μητέρα	38
Πατέρας	17
Άλλο πρόσωπο	6

Πίνακας 1.5
Είδη βίας

Συγκεκριμένα είδη βίας	% των γονέων
Χτύπημα	58
Τράβηγμα αυτιού	35
Ταρακούνημα	32
Τράβηγμα μαλλιών	26

Χαστούκι	20
Φωνές	82
Δημόσια ταπείνωση	10
Απειλή ότι θα καλέσει κάποιον να το βλάψει/τιμωρήσει	9
Απειλή εγκατάλειψης	13

Τα στατιστικά στοιχεία των κλήσεων των κακοποιημένων γυναικών από 11/3/2012-11/3/2013 για βοήθεια στην τηλεφωνική γραμμή SOS είναι τα εξής: 10176 κλήσεις και 74 ηλεκτρονικά μηνύματα.

- ✓ Επί του συνόλου των κλήσεων, οι 8040 (79%) αφορούσαν σε καταγγελίες περιπτώσεων έμφυλης βίας.
- ✓ Οι 5968 κλήσεις (74%) αφορούσαν σε καταγγελίες των ίδιων των κακοποιημένων γυναικών
- ✓ Οι 2072 κλήσεις (26%), αφορούσαν σε καταγγελίες από τρίτα πρόσωπα (κυρίως από φίλους/-ες (525 κλήσεις, 25%), γονείς (368 κλήσεις, 18%), άλλους συγγενείς (313 κλήσεις, 15%), αδέρφια (257 κλήσεις, 12%), γείτονες (218 κλήσεις, 11%) και άλλα άτομα (323 κλήσεις, 16%).
- ✓ Από τις 5968 κλήσεις που αφορούσαν σε καταγγελίες των ίδιων των κακοποιημένων γυναικών οι 4629 κλήσεις (78%) αφορούσαν σε ενδοοικογενειακή βία, οι 82 κλήσεις (1%) σε σεξουαλική παρενόχληση, οι 88 κλήσεις (1%) σε περιπτώσεις βιασμού, οι 7 κλήσεις (0,1%) σε πορνεία, 2 κλήσεις (0,03%) σε trafficking, και 709 κλήσεις (12%) αφορούσαν σε καταγγελία άλλων μορφών βίας.
- ✓ Τα αιτήματα των κλήσεων αυτών αφορούσαν: 2583 κλήσεις (43%) σε ψυχοκοινωνική στήριξη, 1950 κλήσεις (33%) σε νομική συμβουλευτική, 734 κλήσεις(12%) σε νομική βοήθεια, 451 κλήσεις (8%) σε αναζήτηση φιλοξενίας και 186 κλήσεις (3%) σε αναζήτηση εργασίας.
- ✓ Από τις 5968 γυναίκες που κάλεσαν τη γραμμή, οι 3683 (62%) είναι μητέρες.
- ✓ Όσον αφορά στις γυναίκες που απευθύνθηκαν στην τηλεφωνική γραμμή, σε σχέση με την εργασιακή τους κατάσταση 1697 (28%) είναι απασχολούμενες (από τις οποίες 214 (13%) είναι αυτοαπασχολούμενες), 1826 (31%) είναι άνεργες (από τις οποίες 267 (15%) μακροχρόνια άνεργες) και 764 (13%) είναι οικονομικά

ανενεργές (από τις οποίες 50 (7%) παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση).

- ✓ Σε σχέση με την οικογενειακή τους κατάσταση 2890 (48%) είναι έγγαμες, 571 (10%) είναι άγαμες, 456 (8%) σε διάσταση, 310 (5%) διαζευγμένες, 89 (1%) χήρες, 184 (3%) σε συμβίωση.
- ✓ Σε σχέση με την ηλικία τους 197 (3%) είναι από 15 έως 24 ετών, 1488 (25%) είναι από 25 έως 39 ετών, 1603 (27%) είναι από 40 έως 54 ετών, 540 (9%) είναι από 55 έως 64 και 304 (5%) είναι από 65 ετών και άνω.
- ✓ Σχετικά με το μορφωτικό τους επίπεδο 8 (0,1%) είναι τυπικά αναλφάβητες, 509 (9%) έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ή κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 594 (10%) την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 317 (5%) τη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση μη τριτοβάθμιου επιπέδου και 759 (13%) την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- ✓ Ως προς την καταγωγή και μειονοτικά χαρακτηριστικά 4083 (68%) είναι Ελληνίδες, 502 (8%) είναι μετανάστριες, 18 (0,3%) ανήκουν σε μειονότητες, 52 (1%) είναι ΑΜΕΑ και 16 (0,3%) ανήκουν στην κατηγορία των άλλων μειονεκτούντων ατόμων.
- ✓ Τέλος, όσον αφορά στην οικονομική τους κατάσταση 1204 (20%) την περιγράφουν ως κακή, 1106 (19%) την αναφέρουν ως μέτρια και 679 (11%) ως καλή.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία σε σχέση με τη σεξουαλική κακοποίηση της συντρόφου, από το συνολικό αριθμό των 1.870 γυναικών που απευθύνθηκαν στα κέντρα της ΓΓΙΦ κατά τη διάρκεια της περιόδου 1/1/10 - 31/10/10 :

- ✓ 16% ήταν αλλοδαπές
- ✓ 4 από τις 10 αλλοδαπές γυναίκες προέρχονταν από τα Βαλκάνια
- ✓ 67% από το συνολικό αριθμό (Ελληνίδες και αλλοδαπές) ήταν παντρεμένες
- ✓ 1 στις 5 ήταν χωρισμένες (21%)
- ✓ 1 στις 3 είχε παντρευτεί το δράστη, παρά το γεγονός ότι είχε ενδείξεις βίαιης συμπεριφοράς πριν το γάμο
- ✓ 82% των δραστών είχε παντρευτεί το θύμα, ενώ 12% όχι
- ✓ 2 στις 3 γυναίκες παρέμεναν στη βίαιη σχέση το λιγότερο δέκα χρόνια
- ✓ 3 από τις 5 γυναίκες, που ζήτησαν βοήθεια, δήλωσαν ότι ήταν θύματα σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης, καθώς επίσης και ότι, πριν έρθουν στα κέντρα, είχαν ήδη ζητήσει βοήθεια από άλλους οργανισμούς, όπως αστυνομία, νοσοκομεία, πρόνοια, κ.λπ.

Ως προς το προφίλ των θυμάτων και του δράστη τα ακόλουθα στοιχεία περιλαμβάνονται στην έκθεση της ΓΓΙΦ για την περίοδο 1/1/10 - 31/10/10:

Θύματα

- ✓ 7 από τις 10 γυναίκες θύματα ήταν απόφοιτοι πανεπιστημίου ή λυκείου
- ✓ 6 από τις 10 δήλωσαν καλή ή μέση οικονομική κατάσταση, παρά την παραδοσιακή άποψη ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο

Δράστες :

- ✓ 6 από τους 10 δράστες δεν κάνουν καταχρήσεις· το αλκοόλ και η χρήση ναρκωτικών ουσιών είναι παράγοντες με σημαντική επίδραση στην εκδήλωση ενδοοικογενειακήςβίας. Ωστόσο δεν αποτελούν πρωταρχικές αιτίες βίαιης συμπεριφοράς
- ✓ 6 από τους 10 δράστες έχουν πτυχίο ή είναι απόφοιτοι λυκείου, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την άποψη ότι η ενδοοικογενειακή βία αυξάνεται στα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Όσον αφορά στην αντίδραση των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία επιδημιολογικής μελέτης για την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα, που διεξήχθη το 2010 από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ, 2010). διαπιστώνεται ότι η αντίδραση των θυμάτων εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το είδος της βίας που έχουν βιώσει:

- ✓ Οι γυναίκες που υφίστανται λεκτική ή ψυχολογική βία προσπαθούν να χαλαρώσουν το σύντροφό τους (79%)
- ✓ Οι γυναίκες που υφίστανται σωματική και σεξουαλική βία απειλούν με διαζύγιο/ χωρισμό το σύντροφό τους (76.5%)
- ✓ Οι γυναίκες που υφίστανται σωματική και σεξουαλική βία αντιδρούν συχνότερα με απειλές χωρισμού (44.2%) από ότι οι γυναίκες που υφίστανται λεκτική ή ψυχολογική βία (34.5%).(<http://www.suniageel.eu/>)

Ένα άλλο ενδιαφέρον συμπέρασμα είναι ότι οι περισσότερες γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας, 60.9%, αρχικά επικοινωνούν το περιστατικό σε μέλη της οικογένειάς τους. Το 46.9% αναφέρει το γεγονός σε στενούς φίλους και μόνο το 35.9% το αναφέρει σε άλλους συγγενείς (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, 2010). Το 33.3% των γυναικών θυμάτων στην Ελλάδα νιώθουν υπεύθυνες για το περιστατικό βίας. Η πλειοψηφία των Ελληνίδων, που αυτοχαρακτηρίζονται ως θύματα, 8.75%, ανέφεραν ότι θα προσπαθούσαν αρχικά να χαλαρώσουν το δράστη. Είναι χαρακτηριστικό ότι καμία δεν δήλωσε ότι θα απευθυνόταν σε κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, 2010).

Τα παραπάνω συμπεράσματα είναι αρκετά αποκαλυπτικά σχετικά με την κουλτούρα και τη νοοτροπία των Ελληνίδων, που τείνουν να συγχωρούν την αυταρχική συμπεριφορά των συντρόφων/συζύγων τους (Chatzifotiou & Dobash, 2001).

Αναφορικά με το Ευρωβαρόμετρο υπάρχει υψηλό επίπεδο ενημέρωσης του κοινού σχετικά με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα -95% του γενικού πληθυσμού - (Ευρωβαρόμετρο, 2010). Εντούτοις, έχει παρατηρηθεί ότι τα θύματα δεν απευθύνονται άμεσα στις κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες (ΚΕΘΙ, 2003). Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει την ύπαρξη ενός ισχυρού κοινωνικού ταμπού στην Ελλάδα όσον αφορά στην ενδοοικογενειακή βία (ΚΕΘΙ, 2003).

Σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ) η τηλεφωνική γραμμή SOS η οποία λειτουργεί σε πανελλαδικό επίπεδο για την άμεση συμβουλευτική υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας δέχτηκε την περίοδο 11/3/2011 έως 11/3/2012 5089 κλήσεις και 37 ηλεκτρονικά μηνύματα.

- ✓ Επί του συνόλου των κλήσεων, το 76% των τηλεφωνημάτων αφορούσαν καταγγελίες περιπτώσεων εμφυλης βίας.
- ✓ Το 75% των κακοποιημένων γυναικών έκαναν οι ίδιες την καταγγελία
- ✓ το 25% των καταγγελιών έγιναν από τρίτα πρόσωπα (κυρίως από φίλους/-ες 25% , γονείς 19%, άλλους συγγενείς 17%, αδελφός/ή 11%, γείτονας 10% και άλλα άτομα 14%).
- ✓ Το 83% των περιπτώσεων αφορούσε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας από τον σύζυγο/σύντροφο, το 3% των γυναικών κατήγγειλαν ότι είχαν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, το 2% βιασμού, το 0,1% για πορνεία και υπήρχε και ένα περιστατικό trafficking, ενώ το 9% σχετιζόταν με καταγγελίες άλλων μορφών βίας πέραν των παραπάνω.
- ✓ Από τις γυναίκες που κάλεσαν τη γραμμή, το 64% ήταν μητέρες.
- ✓ Από τις γυναίκες θύματα βίας που κάλεσαν την γραμμή SOS το 31% ήταν εργαζόμενες, το 33% ήταν άνεργες εκ των οποίων το 14% ήταν μακροχρόνια άνεργες και μόλις το 13% ήταν ανενεργές δηλαδή δεν είχαν εργαστεί ποτέ στη ζωή τους.
- ✓ Σε ό,τι αφορά τις ηλικιακές ομάδες στις οποίες ανήκαν οι εν λόγω κακοποιημένες γυναίκες το 3% ήταν νέες γυναίκες μεταξύ 15 και 24 ετών. Το 25% ήταν ηλικίας από 25 έως 39 ετών. Το 29% από τις 39 γυναίκες που κακοποιούνταν ήταν από 40 ετών έως 54 και από 56 χρόνων μέχρι 64 κακοποιούνταν σε ποσοστό 11%. Οι γυναίκες που βρίσκονταν στην ηλικιακή ομάδα από 65 χρονών και πάνω κακοποιούνταν σε ποσοστό 5%.
- ✓ Από τις γυναίκες που απευθύνθηκαν στη γραμμή SOS προέκυψε ότι οι αναλφάβητες γυναίκες ήταν σε ποσοστό 0,2%, ενώ το 11% είχαν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ή κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το 10% των κακοποιημένων γυναικών είχαν τελειώσει το Λύκειο και το 6% είχαν τελειώσει κάποιο ιδιωτικό ή δημόσιο κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης μη τριτοβάθμιου επιπέδου. Οι γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας από τους συζύγους/συντρόφους τους ήταν απόφοιτες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 15%.

- ✓ Από το σύνολο των γυναικών που κάλεσαν στην τηλεφωνική γραμμή οι Ελληνίδες έφταναν το 73%, ενώ το 10% προέρχονταν από άλλες χώρες. Το 1% των γυναικών αυτών ανήκαν σε μειονότητες και το 1% ήταν άτομα με ειδικές ανάγκες, ενώ το 0,1% ανήκαν στην κατηγορία άλλων μειονεκτούντων ομάδων, όπως είναι οι χρήστριες ναρκωτικών ουσιών.
- ✓ Ως προς την οικονομική κατάσταση, η πλειοψηφία των θυμάτων με ποσοστό 23% επί του συνόλου που απάντησαν, δήλωσαν ότι ήταν σε δυσμενή οικονομική κατάσταση. Σε μέτρια δήλωσαν ότι βρίσκονταν το 18%, ενώ το 12% ανέφεραν ότι βρίσκονταν σε καλή οικονομική κατάσταση (ΓΓΙΦ, 2011).
- ✓ Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι περισσότερες γυναίκες που ζήτησαν βοήθεια στη γραμμή SOS της Γ.Γ.Ι.Φ. κατήγγειλαν ότι κακοποιούνταν από τον σύζυγο/συντρόφο τους. Το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν Ελληνίδες, από 40-54 ετών, άνεργες, σε δυσμενή οικονομική κατάσταση και με υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Η έρευνα έρευνα DOVE (Domestic Violence in Europe) που πραγματοποιήθηκε σε πολίτες της Ισπανίας, της Γερμανίας, της Ουγγαρίας, του Βελγίου, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Σουηδίας, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας υλοποιήθηκε τους τελευταίους μήνες του 2010 και το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στην Ελλάδα ήταν 548 άτομα και των δύο φύλων ηλικίας 18 έως 64 ετών στο συνολικό δείγμα συμμετείχαν 3.863 άτομα, κάτοικοι του λεκανοπέδιου Αττικής κατέδειξε τα εξής:

- ✓ Χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζουν οι Έλληνες στις σεξουαλικές επιθέσεις και στους τραυματισμούς μέσα στην οικογένεια, τομέας στον οποίο τα σκήπτρα κατέχουν η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.
- ✓ Το 72% των ανδρών και το 70,7% των γυναικών δήλωσαν ότι σε διάστημα ενός έτους υπέστησαν ψυχολογική κακοποίηση τουλάχιστον μία φορά και το 31,7% και 23,4% σωματική επίθεση.

Έως έναν βαθμό τα αποτελέσματα φαίνεται ότι επηρεάζονται από την κρίση, ενώ στους θύτες περιλαμβάνονται άτομα όλων των μορφωτικών και οικονομικών επιπέδων. Η σωματική επίθεση, στην οποία οι Έλληνες κατέχουν αρνητική πρωτιά, διακρίνεται από τους ερευνητές στην ελαφρά και τη σοβαρή. Οι Έλληνες έχουν υψηλότερα ποσοστά στην ελαφρά σωματική επίθεση στην οποία εντάσσεται το να τραβήξει κάποιος απότομα το χέρι του/της συντρόφου του, να τον/τη σπρώξει, να πετάξει κάτι ακίνδυνο προς εκείνον/η, να τον/τη χαστουκίσει. Στη σοβαρή επίθεση περιλαμβάνονται η απειλή με όπλο, η ρίψη αντικειμένων που μπορεί να τραυματίσουν, το πιάσιμο από τον λαιμό, η κλωτσιά, το χτύπημα σε τοίχο. Με την έννοια της ψυχολογικής κακοποίησης αναφέρονται τα υποτιμητικά σχόλια και οι χαρακτηρισμοί, ο έντονος έλεγχος για τις προσωπικές επιλογές του/της συντρόφου, η καταπίεση. (<http://www.doveproject.eu/project.php>)

Κεφάλαιο 7

Οικονομική κρίση και ενδοοικογενειακή βία

Ως οικονομική κρίση ορίζεται το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο μία οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Ως οικονομική δραστηριότητα νοούνται όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Θεοδώρου, 2010) Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση. Οι οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται ως οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. (Θεοδώρου, 2010).

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα έκανε την εμφάνισή της το 2008 Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης το φαινόμενο εκδήλωσης ενδοοικογενειακής βίας εντείνεται. Οι στρεσογόνοι παράγοντες αυξάνονται και η πίεση εξαιτίας της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης γίνεται εντονότερη. Η ψυχολογική πίεση εμφανίζεται περισσότερο στους άνδρες από ότι στις γυναίκες και αυτό συμβαίνει εξαιτίας των εναλλακτικών ρόλων που επιτελούν μέσα στην κοινωνία. Οι άνδρες νιώθουν ιδιαίτερα πιεσμένοι προκειμένου να ανταποκριθούν στον ρόλο τον οποίο τους προστάζει η κοινωνία, κατά τη διάρκεια της κρίσης με τις υφιστάμενες κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες, αυτό καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο με αποτέλεσμα να πιέζονται ψυχικά, εκτονώνοντας αυτή τους την πίεση στη σύζυγο/σύντροφό τους ή τα παιδιά τους ασκώντας τους βία (Kulik, 2010, Shamir, 1985)

Η οικονομική κρίση δεν αποτελεί αυτόν καθ' αυτόν τον παράγοντα ο οποίος οδηγεί στην εμφάνιση ενδοοικογενειακή βίας κατά των γυναικών και καθ' επέκταση των παιδιών τους, αλλά η ανισότητα που υπάρχει σε μία κοινωνία μεταξύ των δύο φύλων σε συνδυασμό με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, οδηγεί στην αύξηση του εν λόγω φαινομένου και το αντίστροφο, δηλαδή όταν υπάρχει περισσότερη ισότητα ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες οι βίαιες συμπεριφορές από τους άνδρες κατά της συζύγου/συντρόφου τους μειώνονται (Caprioli & Boyer, 2001).

Παρά το γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη από μόνη της δεν αποτελεί επαρκή προϋπόθεση για την ισότιμη κατανομή της ευημερίας ή για την προώθηση της ανθρώπινης ανάπτυξης, παρόλα αυτά η εκτεταμένη οικονομική ύφεση και η παρατεταμένη οικονομική κρίση συνιστούν αποδειγμένα τροχοπέδη για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων. Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης ο κρατικός

προϋπολογισμός συρρικνώνεται αισθητά, προκαλώντας τη μείωση του αριθμού κονδυλίων που διοχετεύονται σε κοινωνικές δομές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον σημαντικό περιορισμό των υποστηρικτικών δομών για την προώθηση των θεμάτων ισότητας ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες. Εξάλλου, τα προγράμματα λιτότητας αποδείχθηκαν καταστροφικά, τουλάχιστον σε ότι αφορά την ανάπτυξη των στόχων και τη μείωση της ανισότητας των φύλων (Antonopoulos, 2009).

Επιπρόσθετα, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, αυξάνονται τα ποσοστά της φτώχειας και εξαπλώνονται σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Οι άνδρες χάνουν την ικανότητά τους να συντηρήσουν τις οικογένειές τους και νιώθουν συναισθήματα ντροπής και απογοήτευσης, (Antonopoulos, 2009). Από τη στιγμή που τα άτομα χάνουν την εργασία τους μειώνεται σε μεγάλο βαθμό η αυτοπεποίθησή τους, καθώς βιώνουν το αίσθημα της απόρριψης από την κοινωνία.. Η απογοήτευση και η θλίψη τους διακατέχουν με αποτέλεσμα πολλές φορές να παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης, καθώς νιώθουν αδύναμοι να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές δυσκολίες και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να επανακτήσουν την εργασία τους. Μάλιστα σύμφωνα με τους Murphy και Αθανάσου υπάρχει ισχυρή συνάφεια ανάμεσα στην απώλεια εργασίας και στην εμφάνιση κατάθλιψης, άγχους, αύξησης κατανάλωσης εξαρτησιογόνων ουσιών και αλκοόλ, αλλά και εμφάνισης αντικοινωνικής συμπεριφοράς που όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα αποτελούν παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση αντικοινωνικής συμπεριφοράς (Murphy & Athanasou, 1999).

Εξαιτίας της έμφυλης φύσης της εργασίας οι γυναίκες, οι οποίες αποτελούν την πλέον ευάλωτη μερίδα εργαζομένων, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα, καθώς εργάζονται σε ελαστικές και σε επισφαλείς θέσεις εργασίας. Επίσης, αρκετά συχνά εργάζονται ανασφάλιστες με αποτέλεσμα να απολύονται με περισσότερη ευκολία δίχως να μπορούν να διεκδικήσουν τα εργασιακά τους δικαιώματα. Όλα αυτά αποτελούν εμπόδια αντίδρασης, σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, καθότι τίθεται θέμα βιοπορισμού (Antonopoulos, 2009).

Κεφάλαιο 8

Ατενίζοντας το μέλλον με αισιοδοξία: Τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας

Η πρόληψη συνιστά την καλύτερη μέθοδο τρόπος αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας. Σκοπός των προγραμμάτων πρόληψης είναι να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να αποφύγουν ή να αντιμετωπίσουν τυχόν συγκρούσεις που δύνανται να οδηγήσουν σε βίαιες πράξεις. Η πρόληψη επιτυγχάνεται, αφενός μέσω της ενημέρωσης των ατόμων και αφετέρου μέσω της λήψης μέτρων, για την εξάλειψη των αιτιών που προκαλούν την εκδήλωση βίας μέσα στην οικογένεια. Επομένως όπως εύλογα αποδεικνύεται, θα πρέπει να αναπτυχθεί μια εθνική συναίνεση για να γίνει αποδεκτό το γεγονός, ότι η οικογενειακή βία έχει καταστροφικές συνέπειες για το άτομο αλλά και για την κοινωνία. Η έγκαιρη και σωστή σφυρηλάτηση των αντιλήψεων γύρω από την ισότητα των δύο φύλων, την σωστή επικοινωνία και τους αποδεκτούς τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων, δύνανται να προλάβουν μελλοντικές εκδηλώσεις βίας. Στις μέρες μας πολλά προγράμματα σε όλον τον κόσμο προάγουν την πρόληψη μέσα από την προσπάθεια να δημιουργήσουν συνθήκες, οι οποίες διευκολύνουν τις ανθρώπινες σχέσεις, σχέσεις όπου να υπάρχει σεβασμός στον συνάνθρωπο και στα δικαιώματά του, περιορίζοντας το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας (Χατζηφωτίου, 2005).

Γυναίκες που κακοποιούνται από τους συντρόφους τους, συχνά επιθυμούν να σταματήσει η κακοποίηση και να συνεχίσουν να ζουν μαζί. Αν το επίπεδο της βίας είναι μέτριο ή ελαφρύ, τότε είναι δυνατή μια επιτυχημένη αντιμετώπιση. Αν δεχτούμε αυτή τη θέση και ότι τα ζευγάρια αυτά είναι δυνατόν να βοηθήσουν αποτελεσματικά, τότε η από κοινού θεραπεία μπορεί να αποτελέσει ένα λογικό και αποτελεσματικό σχέδιο (Taylor, 1986).

Τεχνικές παρέμβασης στην κρίση συχνά είναι πολύ κατάλληλες μετά από ένα σοβαρό επεισόδιο κακοποίησης, καθώς εστιάζονται σε ένα συγκεκριμένο κρίσιμο επεισόδιο. Εκείνη τη στιγμή, τα θύματα και οι δράστες ενδιαφέρονται, συνήθως, να καταλάβουν πως έχασαν τον έλεγχο των πράξεών τους και να προσπαθήσουν να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους. Ο στόχος είναι να διδαχθούν πώς να αποφύγουν μελλοντικές κρίσεις, προσφέροντας λύσεις στα προβλήματα που δημιούργησαν την παρούσα κρίση, την ώρα που αποδίδουν σε αυτή μεγάλη σημασία. Αυτή είναι η μοναδική στιγμή, κατά την οποία οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να πείσουν τους συντρόφους τους να κάνουν ψυχοθεραπεία. Επίσης, ο σύζυγος – σύντροφος φοβάται τον ίδιο το θυμό του, που δεν μπορεί να τον ελέγξει. Στη διάρκεια της θεραπείας, σε στιγμές κρίσης, είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσει η γυναίκα πως είναι κακοποιημένη και πως τα γεγονότα αυτά της προσδίδουν αυτό το χαρακτηρισμό. Η άρνηση αυτού του χαρακτηρισμού από τη γυναίκα είναι ένας

τυπικός μηχανισμός, ο οποίος την αποτρέπει από το να προχωρήσει σε οποιαδήποτε ενέργεια (Walker, 1989).

Τα θύματα πρέπει να αντιμετωπίσουν τη βιώσιμη κατάστασή τους χωρίς φόβο και ντροπή και να κινητοποιηθούν με τη βοήθεια των διαφόρων φορέων-υπηρεσιών που υπάρχουν ώστε να υπερπηδήσουν τα προβλήματά τους (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008). Σε αρκετές περιπτώσεις, όταν υπάρχει σεξουαλική βία κατά των γυναικών γίνεται γνωστή από τους γείτονες, τους συγγενείς και φίλους, οι οποίοι καλούν την αστυνομία να επέμβει ή ζητούν βοήθεια από διάφορες υπηρεσίες. Αν η περίπτωση της καταγγελίας γυναικών-θυμάτων, που έχουν υποστεί σεξουαλική βία είναι δύσκολη, τότε η αστυνομία μπορεί να το εντοπίσει με κάποια εξωτερικά γνωρίσματα, όπως πιθανές απόπειρες αυτοκτονίας, διάφορα ψυχοσωματικά νοσήματα, τραυματισμούς, ενδείξεις κατάχρησης αλκοόλ ή και ναρκωτικών ουσιών, διάφορες σωματικές κακώσεις ή ακόμη και τραύματα στο πρόσωπο, στα μάγουλα, στον λαιμό και στα χέρια. Επιπλέον, η αστυνομία μπορεί να το εντοπίσει με πιθανά προβλήματα κατά την κύηση (αιμορραγίες), συναισθηματική αστάθεια και προσπάθεια απόκρυψης συναισθημάτων, διάφορα σχισίματα, καψίματα και συχνούς αυτοτραυματισμούς (Χατζηφωτίου, 2005).

Επιπλέον, για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας είναι απαραίτητο, οι κοινωνιολόγοι, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι δικηγόροι και άλλοι επιστήμονες να συνεργαστούν με κοινό σκοπό την ενίσχυση των θυμάτων. Απαραίτητο κρίνεται, να είναι παρόντες εκπρόσωποι των γυναικείων φορέων και οργανώσεων που θα κινητοποιήσουν τις ανάγκες και τους προβληματισμούς των γυναικών-θυμάτων βίας, επειδή οι φορείς και οι οργανώσεις αυτές είναι τα κέντρα που κυρίως έρχονται σε επαφή με τις γυναίκες που ζητούν βοήθεια (Furzier, 1983).

8.1 Επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας

Στα επίσημα δίκτυα φροντίδας περιλαμβάνεται ο δημόσιος τομέας, δηλαδή οι κρατικές υπηρεσίες, ιδίως εκείνες του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας, τόσο σε Κεντρικό όσο και σε Περιφερειακό και Νομαρχιακό επίπεδο. Επίσης, στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι κοινωνικές υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και φορείς του πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των προνοιακών φορέων του δημοσίου είναι ότι αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα με νομική υπόσταση. Έχουν συνεπώς νομική υποχρέωση να παρέχουν τις προβλεπόμενες προνοιακές υπηρεσίες στους πολίτες κατά κανόνα δωρεάν, αφού τα έσοδά τους προέρχονται από τη φορολογία. Παράλληλα, στα επίσημα δίκτυα εντάσσονται και οι ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί φορείς. Οι φορείς αυτοί λειτουργούν κατά κανόνα με άδεια των κρατικών αρχών, ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται σε κάθε περίπτωση οι σχετικές προδιαγραφές για την καλή λειτουργία του φορέα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ακόμα,

οι εθελοντικές μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις, όπως η Εκκλησία, οι Εθελοντικές Οργανώσεις και τα Φιλανθρωπικά Σωματεία είναι και αυτές μέρος των τυπικών δικτύων. Πρόκειται κατά κανόνα για Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι εθελοντικές Οργανώσεις μπορεί να είναι μικρές μονάδες ή και πολύ μεγάλες. Λειτουργούν κάτω από την εποπτεία των Υπουργείων Κοινωνικής Πρόνοιας και Οικονομικών, ώστε να υπάρχει ο σχετικός έλεγχος. Οι φορείς αυτοί ιδρύονται από φυσικά πρόσωπα με βασικό κίνητρο το ηθικό συναίσθημα προσφοράς προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο. (Σταθόπουλος,1996:89)

Στην Ελλάδα επίσης, υπάρχουν και τα άτυπα δίκτυα φροντίδας των οποίων η συμβολή είναι συχνά καθοριστική. Τα άτυπα δίκτυα είναι η επίσημη φροντίδα και η βοήθεια που προσφέρει η οικογένεια, οι φίλοι, οι γείτονες, ή οι συνάδελφοι, ο εκκλησιαστικές αρχές ή και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η φροντίδα που παρέχουν, μπορεί να πάρει πολλές μορφές που από την μια να έχει υλικό χαρακτήρα όπως για παράδειγμα, χρηματικές παροχές, παροχή στέγης, βοήθεια με τα ανήλικα παιδιά και από την άλλη να έχει συναισθηματικό περιεχόμενο όπως για παράδειγμα ηθική συμπαράσταση, εμπιστοσύνη, ενδιαφέρον γι' αυτά που έχει υποστεί το θύμα και υποστήριξη ώστε να αναπτύξει την αυτοεκτίμησή του (Χατζηφωτίου, 2005).Αναλυτικότερα:

Τα ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας αποτελούνται από φορείς αυτοβοήθειας. Δεν υπάρχει κατά κανόνα νομικό πλαίσιο λειτουργίας και όπου υπάρχει είναι συνήθως ομάδες αυτοβοήθειας που λειτουργούν σαν σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από τον ανεπίσημο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας. Σημαντική θέση στον σύγχρονο προβληματισμό για την ανεπίσημη φροντίδα και το ρόλο της στην άσκηση πολιτικής κατέχει η έννοια του “κοινωνικού δικτύου”. Δηλαδή του συνόλου των ανθρώπων που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο άτομο και λιγότερο ή περισσότερο μεταξύ τους. Ο χαρακτήρας και η ένταση της σχέσης μεταξύ τους και με το συγκεκριμένο άτομο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το ίδιο το δίκτυο. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορεί να είναι τυπικά, άτυπα ή και ενδιάμεσων μορφών όπως είναι οι διάφορες ομάδες πρωτοβουλιών, οι οποίες ποικίλουν από ομάδες αυτοβοήθειας πολιτών, ή από ομάδες που λειτουργούν στα πλαίσια επίσημων μη κρατικών φορέων (π.χ. εκκλησία), μέχρι πολύπλοκους και ανεπτυγμένους οργανωτικά φορείς (π.χ. ΧΕΝ, όμιλοι εθελοντών κλπ). Η φροντίδα που παρέχουν τα ανεπίσημα δίκτυα παίρνει πολλές μορφές. Μπορεί να έχει πρακτικό χαρακτήρα, όπως χρηματικές παροχές, παροχή στέγης και της απαραίτητης συναισθητικής στήριξης, δυνατότητα αποφυγής, απομόνωσης κλπ. Τα πιο σημαντικά, μέσα από τα οποία παρέχεται η φροντίδα είναι η οικογένεια και τα συγγενικά δίκτυα, ακολουθούν οι φίλοι και οι γείτονες και τα ΜΜΕ.(Στασινοπούλου,1992:109-112)

8.2 Ψυχολογική στήριξη από τηλεφώνου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

Στην ψυχολογική στήριξη από τηλεφώνου σε καταστάσεις κακοποίησης θα πρέπει να ενισχύεται η προσπάθεια προσέγγισης του ατόμου που καλεί. Ακόμα θα πρέπει να επισημάνεται πως η πράξη του αυτή που κάνει απαιτεί θάρρος και αποφασιστικότητα, να ερευνηθεί το σύστημα υποστήριξης που βρίσκεται γύρω από το άτομο που καλεί, τις πηγές και τις επιλογές του. Οι σύμβουλοι θα πρέπει να βοηθήσουν να αναγνωριστεί η δύναμη του καλούντα αναφορικά με την αντιμετώπιση και την επίλυση του προβλήματος. Επίσης, πρέπει να ακούσουν την ιστορία του, να βοηθήσουν το άτομο να βγάλει στην επιφάνεια τα συναισθήματά του, να μιλήσουν σε τρίτο πρόσωπο μέχρι να βεβαιωθούν για το ποιος εμπλέκεται στη σχέση κακοποίησης (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008).

Η κακοποίηση είναι πιθανό να προκύψει μεταξύ παντρεμένων και ανύπαντρων ζευγαριών, ετερόφυλων ή ομοφυλόφιλων, ακόμη και μεταξύ της ίδιας της οικογένειας. Οι ειδικοί πρέπει να δείξουν ευαισθησία στις φυλετικές, πολιτισμικές, κοινωνικές ή οικονομικές διαφοροποιήσεις που ενδεχομένως να προκύψουν ή ακόμη και στις θρησκευτικές οι οποίες ενδέχεται να αλλοιώνουν τα ιδανικά και τις αξίες που επηρεάζουν τις αντιδράσεις. Ο καλών θα πρέπει να διατηρήσει στη συνείδησή του ως υπεύθυνο το άτομο που φταίει και όχι να αναλάβει ο ίδιος τις ευθύνες. Ο σύμβουλος μπορεί να δηλώσει πως: «κανένας δεν έχει το δικαίωμα να κακομεταχειρίζεται έναν άλλο άνθρωπο» (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008).

Αν το άτομο που καλεί είναι δεκτικό σε μία συζήτηση για αναζήτηση επιλογών, πρέπει να εξεταστεί το πώς νιώθει στο ενδεχόμενο να δει κάποιο σύμβουλο και α) να μείνει μέσα στην κατάσταση, β) να φύγει προσωρινά, γ) να φύγει οριστικά.

Ο σύμβουλος καλό θα είναι να αφήσει τον εξυπηρετούμενο να αποφασίσει ο ίδιος για το τι θα κάνει χωρίς να τον καθοδηγήσει. Επίσης θα ήταν σημαντικό να τον διαβεβαιώσει πως ενδιαφέρεται γι' αυτόν και πως είναι διατεθειμένος να βοηθήσει και αν είναι αναγκαίο να τον παραπέμψει σε γραμμές κακοποίησης (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008). Ο ειδικός δε θα πρέπει να είναι απόμακρος αν το άτομο δυσκολεύεται να τον εμπιστευθεί και επιπλέον να μην υπονοήσει ότι ο καλών έχει λανθασμένη κρίση ή ότι προκαλεί την κακοποίηση. Συνεχίζοντας, να μην δείξει απογοήτευση αν το άτομο αποφασίσει να συνεχίσει ή να επιστρέψει στη σχέση όπου υφίσταται την κακοποίηση.

Αν τον πείσει να κάνει κάτι μπορεί να φανεί σαν ετυμηγορία και ενδεχομένως να προσθέσει στα συναισθήματά του, την αδυναμία, την απελπισία ή το αδιέξοδο (ειδικά αν έχει φύγει και επιθυμεί να επιστρέψει) (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008).

8.3 Ο ρόλος της αστυνομίας

Η παρέμβαση της αστυνομίας σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας έχει ως κεντρικό άξονα τη προστασία των θυμάτων βίας, τη διερεύνηση της τέλεσης αξιόποινων πράξεων και τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων της εγκληματικής συμπεριφοράς για την παραπομπή του δράστη στη δικαιοσύνη (Αγγελάκος, 2005). Οι στόχοι της αστυνομίας στις υποθέσεις κακοποίησης αφορούν την προστασία και την ασφάλεια του θύματος, το σεβασμό του δικαιώματος αυτοδιάθεσης και των επιλογών του θύματος καθώς και την αντιμετώπιση του προβλήματος με βάση τους δικονομικούς κανόνες, εφόσον καταγγέλλονται ή διαπιστώνονται ποινικά αδικήματα (Αγγελάκος, 2005).

Ο ρόλος της αστυνομίας στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής κακοποίησης θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός. Αναλυτικότερα, η αστυνομία καλείται να λειτουργήσει με τρόπο ώστε το θύμα να αισθανθεί αμέσως ασφάλεια και προστασία. Όταν απειλείται η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και η υγεία του θύματος επιβάλλεται άμεση αστυνομική παρέμβαση. Για την καλύτερη και ασφαλέστερη διεξαγωγή της εξέτασης του θύματος, είναι απαραίτητο να οδηγείται το θύμα αμέσως σε γραφείο προκειμένου να προβεί σε καταγγελία ή να εξετασθεί σχετικά με το πρόβλημα. Στο χώρο της εξέτασης δε θα πρέπει να υπάρχουν άλλοι ακροατές εκτός των αστυνομικών που χειρίζονται την υπόθεση, προκειμένου να εκφρασθεί ελεύθερα το θύμα. Επιπλέον, η εξέταση καλό θα ήταν να πραγματοποιείται από έναν ή δύο αστυνομικούς του ίδιου φύλου με το θύμα (Αγγελάκος, 2005).

Ο αστυνομικός που δέχεται την καταγγελία υποχρεούται να ακούει προσεκτικά το θύμα, να αποφεύγει να εκφράζει απόψεις, σχόλια και κριτική σχετικά με το κακοποιημένο άτομο. Επιπροσθέτως, εφόσον δε καταγγέλλεται αυτεπαγγέλτως διωκόμενο αδίκημα, το θύμα έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει μόνο του αν θα υποβάλλει έγκληση ή θα ζητήσει να γίνουν μόνο συστάσεις στο δράστη. Ο αστυνομικός ενημερώνει το θύμα για τις νομικές επιλογές που έχει χωρίς να του επιβάλλει πως θα ενεργήσει και οφείλει να σεβαστεί την απόφασή του (Αγγελάκος, 2005).

Εφόσον σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας διαπράχθηκαν ποινικά αδικήματα που διώκονται αυτεπαγγέλτως ή έχει υποβληθεί έγκληση, ο αστυνομικός είναι υποχρεωμένος να συντάξει έκθεση μαρτυρικής εξέτασης του θύματος ή έκθεση προφορικής μηνύσεως ή εγκλήσεως ή να δεχθεί τυχόν έγγραφη μήνυση ή έγκληση του παθόντος, να ενημερώσει την αρμόδια εισαγγελική αρχή και να προχωρήσει σε όλες τις διαδικαστικές και νομικές ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Επιπρόσθετα, ο αστυνομικός δε θα πρέπει να υποδύεται το ρόλο του ψυχολόγου, του οικογενειακού συμβούλου, του κοινωνικού λειτουργού ή του μεσολαβητή και ούτε να παρεμβαίνει στο έργο τους. Αντίθετα, ο αστυνομικός παραπέμπει το θύμα στους αρμόδιους ή το διευκολύνει να έρθει σε επαφή μαζί τους. Για την παροχή συμβουλευτικής στήριξης και ψυχολογικής υποστήριξης υπάρχουν

αρμόδιες και εξειδικευμένες υπηρεσίες που στελεχώνονται από επαγγελματίες και καταρτισμένους στο χώρο της ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης. Ο αστυνομικός πρέπει να ενημερώνει τα θύματα για την ύπαρξη των υποστηρικτών αυτών μηχανισμών κατά της βίας και των κοινωνικών υπηρεσιών που μπορούν να απευθύνονται (Αγγελάκος,2005).

Κεφάλαιο 9

Θεσμικό πλαίσιο κατά της Βίας

9.1 Το ελληνικό δίκαιο

Το ελληνικό δίκαιο έτσι όπως αυτό έχει αποκρυσταλλωθεί έως σήμερα στην χώρα μας, εντάσσει στις γενικές διατάξεις του ποινικού και αστικού δικαίου την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. (Αρτινοπούλου:2006:78). Παρακάτω παρατίθενται τα άρθρα του δικαίου της χώρας μας, που αφορούν κάθε καταδικαστέα μορφή βίας (εκτός της ψυχολογικής που δεν ποινικοποιείται) που δύναται να υποστεί μια γυναίκα ή ένα παιδί.

9.1.1 Ποινικός Κώδικας και κακοποίηση

Στο 16 κεφάλαιο του δεύτερου βιβλίου του Ποινικού Κώδικα ευοδώνεται αναφορά στα εγκλήματα κατά της ζωής, αναλυτικότερα:

Το άρθρο 299 του Π.Κ. , που αφορά την ανθρωποκτονία με πρόθεση αναφέρει ότι ο θύτης τιμωρείται με θανατική ποινή η με ισόβια κάθειρξη. Εκτός κι αν η πράξη εκτελέστηκε εκβρασμό ψυχής όπου επιβάλλεται η ποινή της πρόσκαιρης κάθειρξης

Ακόμα το άρθρο 300 του Π.Κ. , ποινικοποιεί την ανθρωποκτονία με συνεννόηση ενώ το 301 τιμωρεί όποιον με πρόθεση οδήγησε κάποιον σε αυτοκτονία.

Παράλληλα το άρθρο 304 του Π.Κ. ποινικοποιεί τη βίαιη διακοπή της εγκυμοσύνης μιας γυναίκας η οποία προέκυψε χωρίς την συναίνεση της, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει το τελευταίο το κεφάλαιο που προβλέπει τη σωματική βλάβη εμβρύου νεογνού. Επιπρόσθετα το άρθρο 308 του Π.Κ. τονίζει ότι όποιος με πρόθεση προκαλέσει σωματική κάκωση η βλάβη υγείας τιμωρείται με φυλάκιση έως και 3 χρόνια. Ακόμα στο 18ο κεφάλαιο του Π.Κ. αναλύονται τα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας. Αναλυτικότερα όποιος με απάτη η βία η με την απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει η παράνομα κατακρατεί κάποιον έτσι ώστε να τον αποστερεί από την προστασία της πολιτείας τιμωρείται με κάθειρξη. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί ότι με το άρθρο 303 ποινικοποιείται η παράνομη βία. Πιο ενδελεχώς όποιος χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράλειψη η ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση ,τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ανεξάρτητα αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον εκείνου που απειλείται η κάποιου από τους οικείους του.(Τσουδερού,2009:115-118)

Σύγχρονος θα αποτελούσε παράληψη να μην αναφερθεί ότι το άρθρο 333 που αναφέρεται στην απειλή: τονίζει ότι όποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο η ανησυχία

απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράληψη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 1 έτους ή χρηματική ποινή.

Το 19 κεφάλαιο του Π.Κ. επισημάνει τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και τα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Ενώ το άρθρο 337 ποινικοποιεί την προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.

Στο 20 κεφάλαιο αναλύονται τα εγκλήματα σχετικά με το γάμο. Σύμφωνα με το άρθρο 354 για την διατάραξη της οικογενειακής τάξης, όποιος με οποιονδήποτε τρόπο νοθεύει ή συγκαλύπτει την οικογενειακή τάξη κάποιου και ιδιαίτερα όποιος υποβάλει τέκνο τιμωρείται με φυλάκιση. Παράλληλα το άρθρο 359 ποινικοποιεί την εγκατάλειψη εγκύου ενώ το άρθρο 361 αναφέρεται στα εγκλήματα κατά της τιμής (Τσιγρή, 1996 :200-204)

9.1.2 Οικογενειακό δίκαιο

Όσον αφορά το οικογενειακό δίκαιο χρήζουν σημασίας να λεχθούν τα ακόλουθα: η άσκηση σωματικής βίας, που συνιστά απειλή και καθιστά ακυρώσιμο το γάμο, εξαφανίζει τη βούληση για την πράξη γάμου και επομένως επισύρει την ανυπαρξία της σχετικής δικαιοπραξίας. Ο γάμος είναι ανυπόστατος.

Η ψυχολογική βία δηλαδή η απειλή, αποτελεί λόγο για την ακύρωση γάμου (Α.Κ.1375). Ο γάμος υλοποιείται λόγω απειλής και επομένως είναι ακυρώσιμος, όταν η σχετική βούληση δηλώνεται ύστερα από εξαγγελία. Ενώ η απλή φόνου είτε του ίδιου προσώπου με το οποίο επιδιώκεται ο γάμος (Εφ.Αθ 5204/1983, Αρχ. Ν 35/1984, σ19) είτε των οικιών του (Εφ.Αθ. 33/1951, Αρχ. Ν 3/1952, σ 15) κρίθηκε ότι συνιστά απειλή που δικαιολογεί ακύρωση γάμου. Η επιβουλή ζωής είναι κάθε πράξη ή παράλειψη του συζύγου με την οποία εκδηλώνεται η πρόθεση του να σκοτώσει τον άλλο σύζυγο. Απαιτείται, λοιπόν, επιδίωξη θανάτωσης η οποία πρέπει να εξωτερικεύεται με συγκεκριμένες ενέργειες έστω και αν αυτές δεν συνιστούν απόπειρα υπό την έννοια του ποινικού δικαίου.(Χατζηφωτίου,2005:66-69)

9.1.3 Ο νόμος 3500/2006...

Η σχετικά πρόσφατη θέσπιση του νόμου 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας αναδεικνύει μια νέα αντίληψη που εστιάζει στην αποδοκιμασία και τη μηδενική ανοχή απέναντι στα κρούσματα κακοποίησης στο χώρο της οικογένειας. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελώντας πλέον κοινωνικό πρόβλημα, παύει να αποτελεί ιδιωτική υπόθεση, καθώς για την αντιμετώπιση του, εκτός από την επιβολή κυρώσεων επιστρατεύονται θεσμοί συνδιαλλαγής και κοινωνικής αρωγής. Από τις καινοφανείς διατάξεις του νέου νόμου, αναφέρονται η αναγνώριση της θυματοποίησης των παιδιών ακόμη και αν δεν είναι οι άμεσοι αποδέκτες της βίαιης συμπεριφοράς, η ρητή απαγόρευση ως μέσο σωφρονισμού της

σωματικής τιμωρίας των παιδιών, η καταβολή χρηματικής αποζημίωσης στα θύματα, η αναγωγή του βιασμού μέσα στο γάμο σε αξιόποινη πράξη, η αυτεπάγγελτη δίωξη των πλημμελημάτων, η ποινική διαμεσολάβηση και υπογραμμίζεται η υποχρέωση των εκπαιδευτικών να ανακοινώνουν και κατά συνέπεια να κινούν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης για οποιαδήποτε περίπτωση θυματοποίησης μαθητών τους στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος.(Γεωργιακακη,2007:55-62)

Κεφάλαιο 10

Ερευνητικό μέρος

10.1 Το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η αποκρυστάλλωση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής γυναικείας και παιδικής κακοποίησης, καθώς και η καταγραφή του τρόπου με τον οποίο η οικονομική κρίση το έχει επηρεάσει. Η έρευνα εστιάζει στην περιοχή της Κορινθίας διότι με αυτό τον τρόπο θέτει όχι μόνο γεωγραφικούς περιορισμούς στο δείγμα της έρευνας αλλά αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας υφίστανται στην εν λόγω τοπική κοινωνία η οποία χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες κοινωνικό-πολιτισμικές ιδιαιτερότητες οι οποίες δεν είναι δυνατόν να γενικευθούν σε ένα γενικό πληθυσμό.

Ως στόχοι της έρευνας αναδεικνύονται η ανάλυση πέντε ερευνητικών αξόνων οι οποίοι σχετίζονται με :

- ✓ Τις μορφές κακοποίησης που ασκούνται εις βάρος των γυναικών αλλά και των παιδιών τους.
- ✓ Τα χαρακτηριστικά των θυτών και των θυμάτων καθώς και του τρόπου με τον οποίο αυτά αλληλεπιδρούν δημιουργώντας βία ή επηρεάζονται από την οικονομική κρίση δημιουργώντας βία
- ✓ Την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο τα ενήλικα θύματα βίας ερμηνεύουν την κατάσταση βίας, την οποία βιώνουν τα ίδια αλλά και τα παιδιά τους, τοποθετώντας το σε ένα χρονικό άξονα παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος.
- ✓ Την ανάδειξη πιθανής συσχέτισης βίας και οικονομικής κρίσης και το πώς αυτή επιδρά στα θύματα.
- ✓ Την «χαρτογράφηση» των ενεργειών μέσω των οποίων τα θύματα αναζητούν λύσεις- βοήθεια, εφόσον προβαίνουν στην παραπάνω πράξη

10.2 Ερευνητικές υποθέσεις

Για τη διαμόρφωση ερευνητικών υποθέσεων ελήφθησαν υπόψη οι θεωρητικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, όπως προκύπτουν από τη διεθνή βιβλιογραφία. Σε αυτό το πλαίσιο διατυπώθηκαν υποθέσεις στηριζόμενες σε μια συνολική εκτίμηση των παραγόντων – δεικτών, οι οποίοι ενοχοποιούνται για την εμφάνιση του φαινομένου και επιδρούν με φαινόμενα οικονομικής ύφεσης. Οι ερευνητικές υποθέσεις που προτάθηκαν προς έλεγχο είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Οι δυσκολίες στην επικοινωνία στην οικογένεια, συνδέονται με την εκδήλωση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας.
- ✓ Το ιστορικό προηγούμενης βίας συνδέεται με την ύπαρξη βίας στην υφιστάμενη σχέση ή οικογένεια του θύτη.
- ✓ Η ενοχοποίηση της γυναίκας ή του παιδιού αναφορικά με την βίαιη συμπεριφορά του θύτη, συνδέεται με την αντίδραση του σε αυτήν
- ✓ Η αντίδραση της γυναίκας ή του παιδιού στη βίαιη συμπεριφορά του θύτη συνδέεται με το χρόνο εμφάνισης της βίας(Πριν και μετά την οικονομική κρίση)
- ✓ Ο τρόπος που νοηματοδοτεί -αντιδρά η γυναίκα στην βία που δέχεται η ίδια ή το παιδί της επηρεάζεται από παράγοντες όπως η γνώμη της οικογένειας και των φίλων- συμβουλευτικών κέντρων, οι γενικότερες κοινωνικές αντιλήψεις της, η οικονομική- επαγγελματική της κατάσταση, η συναισθηματική της κατάσταση, το είδος της βίας.
- ✓ Η οικονομική κρίση επιδρά στα φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας
- ✓ Η οικονομική κρίση επιδρά αρνητικά στην απομάκρυνση των θυμάτων από το θύτη
- ✓ Η οικονομική κρίση δεν συνδέεται με την εμφάνιση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία δεν θα εκδηλώνονταν υπό συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης

10.3 Μεθοδολογία - ερευνητικό εργαλείο και ζητήματα ηθικής δεοντολογίας

Στην παρούσα έρευνα ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Λόγω της φύσης του ερευνητικού αντικειμένου, κρίθηκε απαραίτητη για τη συλλογή δεδομένων η μέθοδος της εις βάθος ποιοτικής συνέντευξης (ημι-δομημένη), με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως περιγραφικές, γνώμης, υποθετικές αλλά και συμπερασματικές. Ενώ σε όλα τα υποκείμενα της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η εις βάθος συνέντευξη και βιογραφική συνέντευξη, καθώς με αυτόν τον τρόπο δίνεται έμφαση στη «φωνή» των ίδιων των κοινωνικών υποκειμένων, στη δική τους ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας και στις συλλογικές τους εμπειρίες. Στη βιογραφική συνέντευξη σημαντική θέση κατείχαν οι αξίες και η καθημερινότητα των υποκειμένων, τα οποία αφορούσαν την παρούσα έρευνα και διαμόρφωσαν το ερωτηματολόγιό της. Οι παραπάνω μέθοδοι επιτρέπουν την άντληση πληροφοριών σε βάθος και την ανάδειξη θεμάτων που αρχικά δεν είναι προκαθορισμένα. Επιλέχθηκε η ποιοτική ερευνητική συνέντευξη καθώς επιχειρεί να κατανοήσει τον κόσμο από την πλευρά του υποκειμένου της έρευνας, να αναλύσει κοινωνικές σχέσεις και διαδικασίες, να ξεδιπλώσει το νόημα των εμπειριών των ανθρώπων και να εξαγάγει την βιωμένη εμπειρία τους σε επιστημονικές ερμηνείες, απαντώντας στα ερωτήματα «πώς» και «γιατί». Επιπλέον, το υποκειμενικό βίωμα των υποκειμένων εξετάστηκε λεπτομερέστερα μέσω της συνέντευξης καθώς έτσι εκμαιεύονται οι αυθεντικές εμπειρίες, απόψεις, στάσεις και αναπαραστάσεις των υποκειμένων (Ιωσηφίδης, 2003).

Όπως προαναφέρθηκε για τη συλλογή δεδομένων ακολουθήθηκε η μέθοδος της εις βάθος ποιοτικής συνέντευξης (ημι-δομημένη) εις βάθος και βιογραφική συνέντευξη διάρκειας 1 ώρας και 15 λεπτών κατά μέσω όρου. Ο οδηγός συνέντευξης κάλυπτε ερευνητικούς άξονες που σχετίζονταν με :

- ✓ Τις μορφές κακοποίησης που ασκούνται εις βάρος γυναικών αλλά και παιδιών .(πχ ερωτήσεις του τύπου Τι σας ενοχλεί περισσότερο από τη βία που δέχεστε; Όπου έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί αν η βία είναι σωματική ή/σεξουαλική ή/και ψυχολογική)
- ✓ Τα χαρακτηριστικά των θυτών και των θυμάτων καθώς και του τρόπου με τον οποίο αυτά αλληλεπιδρούν δημιουργώντας βία ή επηρεάζονται από την οικονομική κρίση δημιουργώντας βία(πχ μέσα από ερωτήσεις του τύπου πείτε μου καλές και κακές συμπεριφορές του συντρόφου σας)
- ✓ Την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο τα ενήλικα θύματα βίας ερμηνεύουν την κατάσταση βίας, την οποία βιώνουν τα ίδια αλλά και τα παιδιά τους, τοποθετώντας το σε ένα χρονικό άξονα παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος .(πχ πως φαντάζεστε το μέλλον)
- ✓ Την ανάδειξη πιθανής συσχέτισης βίας και οικονομικής κρίσης και το πώς αυτή επιδρά στα θύματα.(πχ η οικονομική κατάσταση σας εμποδίζει στο να αντιδράσετε; Αν ναι. Γιατί συμβαίνει αυτό;)

- ✓ Την «χαρτογράφηση» των ενεργειών μέσω των οποίων τα θύματα αναζητούν λύσεις- βοήθεια, εφόσον προβαίνουν στην παραπάνω πράξη .
- ✓ . (πχ έχετε κάνει μέχρι τώρα ενέργειες να απευθυνθείτε στα συμβουλευτικά κέντρα;)

Πριν την έναρξη των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα, προκειμένου να διερευνηθούν και να εντοπιστούν πιθανές αδυναμίες ή ελλείψεις του ερευνητικού εργαλείου πιλοτική έρευνα διεξήχθη κατά το διάστημα δύο ωρών με συνεντεύξεις με δύο άτομα που δεν έχουν κακοποιηθεί, έχουν όμως ακαδημαϊκές και ερευνητικές γνώσεις, με την μέθοδο της προσομοίωσης. Από αυτή την δοκιμαστική φάση αναδύθηκαν εύστοχες παρατηρήσεις, οι οποίες συμπεριλήφθησαν στο ερωτηματολόγιο, με στόχο τη δημιουργία εργαλείου που χαρακτηρίζεται από πληρότητα, εγκυρότητα και αξιοπιστία.

Οι συνεντεύξεις υλοποιήθηκαν πρωινές ώρες, διότι εκείνη την ώρα, οι κακοποιημένες γυναίκες από τις οποίες θα λαμβάνονταν συνέντευξη, βρίσκονταν μακριά από τους συζύγους-συντρόφους τους και να παιδιά τους επικαλούμενες κάποια δουλειά. Η ποιοτική έρευνα διεξήχθη από 3/5/2015 έως 15/10/2015.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι κατά το διάστημα 16/10/2014 έως 13/4/2015 διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα με ερευνητικό εργαλείο ερωτηματολόγιο (προσαρμοσμένο στα ελληνικά κοινωνικό-πολιτικό-οικονομικά δεδομένα)κλειστού τύπου από παρεμφερή έρευνα του Κέντρου ερευνών και ανάπτυξης Intercollege, η οποία είχε ως κύριο σκοπό την ανίχνευση των στάσεων και αντιλήψεων της κοινής γνώμης των εν Κορινθία πολιτών, σχετικά με το υπό εξέταση φαινόμενο. Δυστυχώς η παραπάνω έρευνα κατέληξε σε ατόπημα, έπειτα από επεξεργασία των αποτελεσμάτων με SPSS, αποδείχθηκε αναξιόπιστη καθώς οι απαντήσεις του ερευνητικού πληθυσμού ήταν ανειλικρινής και δεν πρόσφεραν κάποιο ενδιαφέρον πόρισμα.

Ως προς τα ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας, απαραίτητη σε κάθε περίπτωση κρίνεται η εμπιστευτικότητα των δεδομένων και η ιδιαιτερότητα των συνεντεύξεων. Για το λόγο αυτό, τα άτομα διαβεβαιώθηκαν για την εμπιστευτικότητα των δεδομένων και την ανωνυμία τους (τόσο κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, όσο και μετά την ολοκλήρωσή της), ενώ η συναίνεσή τους στην έρευνα ήταν αποτέλεσμα πληροφόρησης σχετικά με το ερευνητικό εγχείρημα (για την ιδιότητά της ερευνητριάς, τους σκοπούς της έρευνας και τη χρήση των ερευνητικών ευρημάτων).

10.4 Δείγμα

Για την συγκεκριμένη έρευνα δείγμα αποτέλεσαν εννέα ενδοοικογενειακά κακοποιημένες γυναίκες (6 μητέρες από τις οποίες αντληθήκαν πληροφορίες συλλήβδην για την ενδοοικογενειακή παιδική κακοποίηση και 3 άτεκνες) Το δείγμα κατασκευάστηκε με την μέθοδο δειγματοληψίας απόφασης και αυτό διότι οι υφιστάμενες σχετικές με το φαινόμενο δομές στην Κορινθία (Αστυνομία,

Νοσοκομείο Κορίνθου, Συμβουλευτικό Κέντρο για Κακοποιημένες Γυναίκες και ΜΚΟ Χαμόγελο του παιδιού στην Αρχαία Κόρινθο) αρνήθηκαν συνεργασίας και έτσι η ερευνήτρια αναγκάστηκε να αναζητήσει μέσω του κοινωνικού της δικτύου άτομα που να πληρούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στην έρευνα. Το δείγμα αποτελούνταν μόνο από ενήλικες γυναίκες διότι οι μη τεχνικές γνώσης ψυχολογίας ίσως επιδρούσαν αρνητικά στα κακοποιημένα παιδιά. Η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος εξασφαλίστηκε με την ικανοποιητική διασπορά του δείγματος στους Δήμους του Νομού και την κατάλληλη κάλυψη της κοινωνικής σύνθεσης των επιλεγμένων περιοχών (Αστικές, ημιαστικές, αγροτικές) Πιο συγκεκριμένα :

- ✓ Αστικές περιοχές: Κόρινθος(1άτομο), Λουτράκι(1άτομο), Κιάτο (2 άτομα)
- ✓ Ημι-αστικές περιοχές: Κυρά Βρύση (1άτομο), Μεγάλος Βάλτος (1άτομο)
- ✓ Αγροτικές περιοχές: Φενεός (2 άτομα), Τιτάνι (1άτομο)

Ο οδηγός συνέντευξης βάση του οποίου προέκυψαν τα ερευνητικά αποτελέσματα απαντήθηκε από γυναίκες ηλικίας 19-63 ετών, που συμβιώνουν ή συμβίωναν, με τα παιδιά τους (εάν αποκτούσαν) σε κοινή εστία-νοικοκυριό με σύντροφο ή σύζυγο ο οποίος τους ασκούσε ενδοοικογενειακή βία, το χρονικό διάστημα της οικονομικής ύφεσης. Συμβίωση θεωρήθηκε η κοινή διαβίωση ενός ετερόφυλου ζευγαριού με τα παιδιά τους εφόσον υπήρχαν, εκτός και εντός θεσμικής επικύρωσης και κοινής διαβίωσης μέσα σε γάμο. Στην παρούσα μελέτη με τον όρο ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και των παιδιών τους αναφερόμαστε σε εκείνο το μοντέλο-συμπεριφοράς το οποίο περιλαμβάνει την σωματική, ψυχολογική, λεκτική, σεξουαλική κακοποίηση, την οικονομική αποστέρηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό μίας γυναίκας (και του παιδιού τους, εάν υπάρχει) από έναν άνδρα στα πλαίσια μιας άτυπης ετεροφυλικής ερωτικής σχέσης ή ενός γάμου.

10.5 Μεθοδολογικές δυσχέρειες και ερευνητικές δυσκολίες

Βασική μεθοδολογική δυσχέρεια αποτέλεσε η κατασκευή του ερευνητικού εργαλείου, με δεδομένο αφενός την ευρύτητα του αντικειμένου της έρευνας αναφορικά με τους τομείς που καλύπτει και αφετέρου την ευαισθησία με την οποία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται το υπό εξέταση ζήτημα. Αναλυτικότερα απαιτήθηκε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη δομή και το περιεχόμενο του οδηγού συνέντευξης με στόχο:

- ✓ Την πλήρη κάλυψη των ερευνητικών πεδίων που επιλέχθηκαν.
- ✓ Την εξασφάλιση της φυσικής ροής των ερωτήσεων-συνέντευξης.
- ✓ Την εξασφάλιση της ειλικρίνειας των ερωτώμενων.

Ακόμα βασική ερευνητική δυσκολία αποτέλεσε η κατασκευή του δείγματος. Τα στάδια τα οποία προσπελάστηκαν, μέχρι την εύρεση του τελικού ερευνητικού πληθυσμού είναι τα ακόλουθα:

✓ 1^ο Στάδιο: Επικοινωνία με το Συμβουλευτικό Κέντρο για Κακοποιημένες Γυναίκες Κορίνθου, για την αναζήτηση δείγματος που θα αποτελούνταν από κακοποιημένα άτομα. Η Επικοινωνία κατέληξε ατελέσφορη.

✓ 2^ο Στάδιο : Επικοινωνία με άτομα που εργάζονταν στο Αστυνομικό τμήμα Κορίνθου, Χαμόγελο του παιδιού Αρχαίας Κορίνθου, Γενικό Νοσοκομείο Κορίνθου με στόχο την ανίχνευση δείγματος που θα αποτελούνταν είτε από κακοποιημένα άτομα είτε από άτομα που εργάζονται σε αυτές τις δομές, οι οποίοι συνδέονται άμεσα με το υπό εξέταση θέμα, λόγω επαγγελματικής ιδιότητας. Η Επικοινωνία κατέληξε ατελέσφορη.

✓ 3^ο Στάδιο: Επικοινωνία με κοινωνικούς λειτουργούς, με στόχο την συναίνεση τους, για ανακαθορισμό τους ως δείγμα. Η επικοινωνία κατευθύνθηκε σε συνεργασία με κάποιους, ωστόσο η μη συμπλήρωση σημαντικού αριθμού συμμετεχόντων στην έρευνα, κατέστησε την συνεργασία ατελέσφορη

✓ 4^ο Στάδιο: Επικοινωνία με κακοποιημένες γυναίκες, οι οποίες ανιχνεύτηκαν μέσω του κοινωνικού δικτύου της ίδιας, Με αποτέλεσμα την συναίνεση 9 εκ των 12 κακοποιημένων γυναικών, για συμμετοχή στην έρευνα.

Κεφάλαιο 11

Τα αποτελέσματα της Έρευνας: ποιοτική ανάλυση των δεδομένων

11.1 Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά

Τα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία που συλλέχτηκαν κατόπιν διεξαγωγής της έρευνας, προσφέρουν την πρώτη εικόνα σε ότι αφορά τους θύτες και τα θύματα σε σχέση με την ηλικία, την οικονομική κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, επαγγελματική-οικονομική κατάσταση τους, καθώς και τον αριθμό των παιδιών τους, εφόσον υπήρχαν. Αναλυτικότερα:

- ✓ Όσον αφορά την ηλικία των θυμάτων 4 από τις συνεντευξιαζόμενες είχαν ηλικία από 19 έως 25 ετών, 3 είχαν ηλικία 48-57 και 2 είχαν ηλικία 37-41 ετών. Η ηλικιακή κατανομή όσον αφορά του θύτες είναι η ακόλουθη: 5 από τους θύτες είχαν ηλικία από 25 έως 35 ετών, 1 είχε ηλικία 45 ετών, ενώ 3 είχαν ηλικία από 53-62 ετών.
- ✓ Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση θυμάτων και θυτών: 4 εκ του συνόλου ήταν άγαμοι και 5 έγγαμοι
- ✓ Αναφορικά με την οικονομική κατάσταση των θυμάτων 3 θα την χαρακτήριζαν καλή, 2 πάρα πολύ καλή και 4 πολύ άσχημη. Ωστόσο όπως φαίνεται από τα δεδομένα αναφορικά με τους θύτες 5 έχουν πολύ καλή οικονομική κατάσταση, 3 καλή οικονομική κατάσταση και μόνο ένας πολύ άσχημη.
- ✓ Όσον αφορά την επαγγελματική κατάσταση των θυμάτων 2 είναι άνεργες, 1 αγρότιστα, 2 επιχειρηματίες και 4 ιδιωτικοί υπάλληλοι (χαμηλόμισθοι). Όσον αφορά τα θύματα 1 είναι άνεργος, 5 επιχειρηματίες, 1 αγρότης και 3 ιδιωτικοί υπάλληλοι (με καλύτερο μισθό από τα θύματα)
- ✓ Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των θυμάτων 1 είναι απόφοιτη Δημοτικού, 1 απόφοιτη Γυμνασίου, 2 Απόφοιτες Λυκείου και 5 απόφοιτες ΑΕΙ-ΤΕΙ. 1 από τα θύματα είναι απόφοιτος δημοτικού, 1 είναι απόφοιτος ΤΕΙ και 7 απόφοιτοι Λυκείου
- ✓ Σχετικά με την ύπαρξη παιδιών 2 εκ των ερωτώμενων δεν έχουν παιδιά, 2 έχουν 2 παιδιά, 3 έχουν 3 παιδιά και 1 έχει 5 παιδιά.

Ως γενικό συμπέρασμα δύναται να λεχθεί ότι τα θύματα κατά κύριο λόγο είναι έγγαμες μητέρες, εργαζόμενες με απολαβές που τους προσφέρουν σχετικά καλή οικονομική κατάσταση και υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

Οι θύτες είναι εύρωστα οικονομικά αφού είτε είναι ως επί το πλείστον επιχειρηματίες και ιδιωτικοί υπάλληλοι μορφωτικού επιπέδου Λυκείου.

11.2 Οι μορφές κακοποίησης που ασκούνται εις βάρος των γυναικών αλλά και των παιδιών τους.

Κύριες μορφές κακοποίησης είναι η σωματική, η ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση, η παραμέληση και η σεξουαλική παραβίαση. Οι διαφορετικές αυτές μορφές κακοποίησης συχνά συνυπάρχουν ταυτόχρονα μέσα στην ίδια οικογένεια αλλά μπορεί να συμβαίνουν και μεμονωμένα. (Caliber Associates, David Thomas, Christine Leicht, Candy Hughes, Amy Madigan, Kathy Dowell, 2002)

Η σωματική βία, καθώς αποτελεί την πιο «ορατή» μορφή της βίας είναι συχνά πιο εύκολα αναγνωρίσιμη από τις υπόλοιπες μορφές. (Mullender, 1996) Σύμφωνα με τον Gelles η σωματική βία αφορά τις πράξεις που γίνονται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραυματισμού σε έναν άλλον άνθρωπο. (Gelles 1979) Η Άννα , η Μαρίκα , η Ελίζα , Ελευθερία και η Μαρίνα έχουν δεχθεί σωματική κακοποίηση, η οποία εκδηλώνονταν με ξυλοδαρμό με γροθιές, κλωτσιές, χαστούκισμα, τράβηγμα μαλλιών, τραύματα από πέταγμα αντικειμένων κ.α. Συγκεκριμένα τα θύματα ανέφεραν:

Άννα: *«Με χτύπησε πολύ. Δεν κατάφερα να φύγω γιατί μου έκλεισε τις πόρτες, με κλείδωσε, δεν με άφησε να πάω πουθενά και με απειλούσε ότι θα με σκοτώσει αν ποτέ τίποτα σε κανέναν. Με πλάκωσε στο ξύλο με χέρια και με πόδια. Έπεσα κάτω και δεν μπορούσα να αναπνεύσω. Νόμιζα ότι θα πεθάνω. Ηρθε η κόρη μου και του είπε να με αφήσει ήσυχη ↑ και πως θα πάρει τηλέφωνο την αστυνομία,(3) αυτός της είπε να πάει στο διάολο και αυτή και εγώ, την χαστούκισε και έφυγε νευριασμένος από το σπίτι».*

Μαρίκα: *«Δεν θα ξεχάσω μία φορά που είχαμε γυρίσει από τα χωράφια όλοι κουρασμένοι, είχαν έρθει και τα παιδιά γιατί μαζεύαμε ελιές, πήγα να μαγειρέψω και με ρώτησε γιατί δεν είχα μαγειρέψει από χτες, του είπα πως είχα πάει σε μια φίλη μου να την βοηθήσω να φτιάξει τον δίσκο για το μνημόσυνο του πατέρα της, μου είπε ότι είμαι άχρηστη και έφυγε από το δωμάτιο, όταν πήγα να τον φωνάξω να έρθει για φαί, τον άκουσα να μιλάει στο τηλέφωνο με την άλλη ((εννοεί εξωσυζυγική σχέση)). Νευρίασα και του είπα με αυτήν μιλάς πάλι ↑ και μετά αρχίσαμε να τσακωνόμαστε. Με έσπρωξε προς την ντουλάπα και με χτύπησε πολύ τόσο που λιποθύμησα, όταν συνήλθα έτρωγε με τα παιδιά, αυτά δεν τα έχει χτυπήσει ποτέ, μόνο το Γιώργο χτυπάει καμία φορά γιατί δεν ακούει λόγω του προβλήματος ° » .((Ο Γιώργος έχει νοητική καθυστέρηση και προβλήματα επιληψίας))*

Ελίζα: *«Ήξερα για το παρελθόν του, όμως μου έλεγε πως έχει αλλάξει από τότε που με γνώρισε. Στην αρχή με πρόσεχε πολύ, μέχρι που μου έπλενε και το μπουφάν μου, μετά τα 2 χρόνια άλλαξε, όταν δεν του έδινα λεφτά με βάραινε, μια φορά με βάραινε τόσο πολύ που έβγαζα αίμα, μετά έκλαιγε και μου ζήτησε συγγνώμη με πήγε στο Νοσοκομείο και τους είπαμε ότι μου επιτέθηκαν ληστές.»*

Ελευθερία: «Εγώ δούλευα στο δημόσιο και είχα πάρει πολλά λεφτά εφάπαξ όταν έφυγα, μου είπε να φτιάξουμε καφετέρια και εγώ η χαζή τον άκουσα νόμιζα ότι αν έχουμε δικιά μας δουλειά θα σταματήσει να με βαραει, νόμιζα ότι επειδή δεν είχε πολλά χρήματα, είχε νεύρα. Η καφετέρια όμως δεν πήγε καλά, στην αρχή είχε κόσμο, μία φορά διαφωνήσαμε για τα τιπς των υπαλλήλων με χτύπησε και το είδε όλος ο κόσμος, την άλλη μέρα φόρεσα μακρυμάνικο να κρύψω τις μελανιές, ήταν καλοκαίρι και είχε καύσωνα, ο κόσμος δεν ήταν κουτός τα έβλεπε αυτά, γι αυτό δεν ερχόταν [...] Το παιδί δεν το χτυπούσε ποτέ, αλλά αυτό τον έβλεπε να με χτυπάει, φοβάμαι για το παιδί μου πιο πολύ όχι για μένα, εγώ δεν παθαίνω τίποτα, όμως αυτό μιλάει με τα δέντρα, λέει ψέματα, κλέβει, δεν διαβάζει, 11 χρονών είναι αλλά αν δεν φύγω σύντομα ίσος μουρλαθεί.... Φοβάμαι πολύ για το παιδί μου, αυτό τι φταίει;» ((έδειξε απόγνωση))

Μαρίνα: «Με χτυπούσε έφυγα όμως όταν κατάλαβα ότι μπορεί να γίνει επικίνδυνος για τα παιδιά μας». ((έτρεμε))

Στην βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε κατέστη σαφές ότι τα οικονομικά θέματα σε μία κακοποιητική σχέση δύναται να χρησιμοποιηθούν με δύο τρόπους, ο ένας τρόπος είναι να παγιδευτεί η γυναίκα στη σκέψη ότι δεν θα μπορέσει να τα καταφέρει μόνη της χωρίς την οικονομική στήριξη του συντρόφου της και θα γίνει φτωχή.

Μαρία: «Αν φύγω δεν θα έχω να φάω μου το έχει πει, όλα είναι γραμμένα στο όνομα του. Οι γονείς μου δεν έχουν για αυτό με πάντρεψαν με αυτόν με προζενιό, πώς να γυρίσω και να τους γίνω πάλι βάρος. Αυτός τους βοηθάει και αυτούς.»

Στην δεύτερη περίπτωση ο άνδρας χρησιμοποιεί την τακτική της οικονομικής αποστέρησης προκειμένου να εκβιάζει και να απειλεί τη γυναίκα ότι αν δεν του ικανοποιήσει αυτά που ο ίδιος επιθυμεί δεν θα τις δώσει τα χρήματα που αυτή χρειάζεται προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της (Walker, 1980).

Μαρίκα: «Μου δίνει χρήματα και ζω, γιατί δυστυχώς λόγω της ηλικίας μου δεν μπορώ να βρω δουλειά. Μου λέει συνεχώς πρέπει να κάνεις ότι σου λέω. Και εγώ δεν έχω άλλους πόρους, εκτός από μία μικρή σύνταξη που παίρνω ((εδώ έκλαψε)). Τώρα με «κρατάει» οικονομικά. Και μάλιστα μου το είπε και στο τηλέφωνο ότι “από τη στιγμή που σου έχω πάρει σπίτι, σου έχω πάρει αυτοκίνητο, σου δίνω λεφτά να ζεις, κρέμεσαι μου κάνει από τα αρχίδια μου↑, θα πρέπει να κάνεις και ότι σου λέω»

Ελένη: «Μου είπε ότι μου δίνει ένα πιάτο φαί και ένα σπίτι να κοιμηθώ και εγώ τα θεωρώ αυτονόητα, άλλοι λέει δεν έχουνε να φάνε. Μου δίνει 5 ευρώ κάθε μέρα μόνο για να μαγειρεύω, προχθές δεν μου άφησε λεφτά και είχα να φάω από προχθές το μεσημέρι ευτυχώς ήρθε ο πατέρας μου και μου πήρε μία πίτα, αυτός είχε φάει έξω. Πολλές φορές με αφήνει νηστική [...] Άμα τσακωθούμε και δεν κάνω ότι μου λέει με αφήνει νηστική, και μετά μου λέει ότι μου δίνει ένα πιάτο φαί..»

Όλγα: «Μια φορά τσακωθήκαμε πολύ, γιατί τον έπιασα να μιλάει με άλλες ((είδε σεξουαλικής φύσεως μηνύματα στο κινητό του)) μάζεψα τα πράγματα της μπέμπας και τα δικά μου και πήγα στη μάνα μου, μου πήρε τα κλειδιά του αυτοκινήτου για να μην μπορώ να φύγω και όλα τα λεφτά που είχα στο πορτοφόλι μου, τα λεφτά που όπως είπε αυτός μου είχε δώσει, ευτυχώς πήρα τηλέφωνο τον ξάδελφο μου και ήρθε και με πήρε, αυτό που μου κάνει πιο πολύ εντύπωση είναι ότι δεν τον ένοιαζε ούτε για το παιδί ούτε για μένα [...] Με πλήγωσε όταν μου είπε να βάλω το παιδί στον «κόλο» μου ↑, έδειξε να μην τον νοιάζει, τι θα φάει, αν έχει πάνες [...] Για εμένα δεν με ένοιαζε αλλά γύρισα για το παιδί, η μάνα μου έπαιρνε 300 ευρώ ↑ σύνταξη, δεν μας έφταναν να ζήσουμε μαζί της ».

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση η ψυχολογική βία εξαιτίας της ιδιότυπης μορφής της είναι πιο δύσκολο να προσδιορισθεί και να μετρηθεί σε σχέση με τις άλλες μορφές ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο, στην παρούσα έρευνά κάποιες γυναίκες αναγνώρισαν ότι τους ασκήθηκε ψυχολογική βία από τους συζύγους/συντρόφους τους.

Ρούλα: «Θέλει να συμφωνώ σε αυτά που μου λέει. Βασικά εάν έχω αντίθετη άποψη δεν το δέχεται και τσακωνόμαστε. Αν το συνεχίσω μπορεί να σηκώσει χέρι, μέχρι τώρα δεν το έχει κάνει»

Άννα: «Μου είπε σήμερα μπορεί να θελήσω εγώ να ξαναπαντρευτώ και να κάνω παιδιά και γιατί να μην το κάνω και εσύ δεν είσαι άξια, μου είπε, να είσαι δίπλα μου από τη στιγμή που δεν έχεις κάνει απαραίτητη την παρουσία σου στη ζωή μου. Ότι δηλαδή δεν έχω τον τρόπο να είμαι δίπλα του, να συζούμε αλλά χωρίς να δημιουργώ καταστάσεις και φασαρίες. Όλα πάνω μου τα ρίχνει, χρόνια τώρα↑. Μου είπε ότι την τελευταία φορά που ήμουν έξω στο σπίτι ότι για εμένα η γυναίκα είναι αζεσουάρ και πιστεύω ότι νιώθει ακριβώς έτσι °°»

Μαρίνα: «Είχα φτάσει σε σημείο που δεν μπορούσα να μιλήσω, καθόλου↑ Ότι και να έλεγα τσαντίζονταν. Και αφού λοιπόν δεν μιλούσα θα μου πείτε πώς γινόντουσαν οι φασαρίες. Όταν λοιπόν εγώ δεν μιλούσα καθόλου εφεύρισκε πράγματα, που αφορούσαν τα παιδιά»

Μαρίκα : «Μου λέει ότι είμαι αμόρφωτη, άσχημη και χαζή και ότι αυτός χαραμίστηκε και ότι θα έβρισκε καλύτερη»

Ελένη: «Μου φέρεται σαν υπηρέτρια που δεν τον νοιάζει και να φύγω, θα βρει άλλη. Εμένα μην με βλέπεις έτσι παλιά ήμουν κοκέτα όποιον ήθελα τον είχα και όταν του το λέω μου λέει ότι δεν είμαι τίποτα το ιδιαίτερο και ότι υπάρχουν άλλες καλύτερες. Αλήθεια πες μου είμαι άσχημη;» ((λύγισε και βούρκωσε))

Όλγα: «Μου λέει ότι εγώ φταίω που μου φέρετε έτσι, γιατί δεν φτιάχνομαι, δεν βάφομαι, δεν φτιάχνω τα νύχια μου, δεν ντύνομαι, πώς να κυκλοφορήσω δηλαδή μέσα στο σπίτι; Εγώ φταίω που κοιτάω να κάνω τις δουλειές και να ασχοληθώ με το παιδί; Νομίζει ότι έχω χρόνο[...] Μου λέει ότι είμαι άχρηστη να βρω μια καλή δουλειά, γι' αυτό δεν βρίσκω, εγώ τουλάχιστον σπούδασα, αυτός τι έχει κάνει; Εγώ φταίω που δεν με πλήρωσαν λόγω κρίσης στη δουλειά ((εργάζονταν για ένα διάστημα 10 μηνών Νοσηλεύτρια στο Δημόσιο Τομέα)) κάποια στιγμή θα τα πάρω μαζεμένα. Πρέπει να με μειώνει έτσι; °°»

Όπως προκύπτει από τη θεωρία υπάρχει άμεση σχέση της λεκτικής βίας με την ψυχολογική καθώς η ψυχολογική βία τις περισσότερες φορές εμπεριέχει την λεκτική (ΚΕΘΙ, 2003).

Ελίζα: «Προσπαθεί να επιβάλει το δικό του και όταν εγώ επιμένω στο δικό μου εκεί νευριάζει, αρχίζει να βρίζει, ↑ μπορεί και να με διώξει. Δηλαδή με αυτή τη συμπεριφορά μπορεί να μου πει “είσαι ηλίθια, σήκω φύγε να μη σε βλέπω ↑».

Άννα: «Μου λέει ποια είσαι εσύ, με ποιο δικαίωμα και άρχισε να με βρίζει πάλι.»

Ρούλα: «Έβριζε. Έβριζε πάρα πολύ εύκολα για το τίποτα και εμένα και τα παιδιά»

Ελευθερία: «Και μπορεί να ήμασταν στη δουλειά και μπροστά σε πελάτες και να μου έλεγε τι μαλακιές λες τώρα.»

Μαρίκα: «Με λέει ζώον, βλίτο, κουτουμπάτα, ((διανοητικά ανίκανη)) και ότι το σκυλί μας ο Γκέκας είναι πιο έξυπνος από εμένα. Και τα παιδιά τα λέει χαζά και ότι μοιάσανε σε εμένα».

Η συγκεκριμένη μορφή βίας περιλαμβάνει όχι μόνο πράξεις ενεργητικές όπως προαναφέρονται αλλά και παθητικές όπως είναι η νεκρική σιγή και το κλίμα τρομοκρατίας που έχει δημιουργήσει ο θύτης στο θύμα

Ρούλα: «Μια φορά είχε τσακωθεί με τα παιδιά γιατί δεν πήγαν για δουλειά και δεν τους μίλαγε για δύο μέρες, τα παιδιά έχουν δίκιο νέα είναι και αυτά θέλουν να βγούν να γνωρίσουν καμιά κοπέλα, όλο δουλειά δουλειά;... Πήγα να τον πιάσω με το καλό να του μιλήσω μόλις άρχισα να μιλάω μου λέει Ρουλα;↑ και με αγριοκοίταζε ...Δεν του ξαναείπα τίποτα μετά από 4 μέρες ξαναμίλησαν αναγκαστικά γιατί είχαμε κόσμο στο σπίτι.»

Ελίζα: «Πήγα να του πω ότι εγώ τα παιδιά μου τα αγαπάω και θέλω να μιλάμε και δεν μου μίλησε καθόλου απλά μου έδειξε το ντουλάπι που κρύβει το όπλο» ((Η Ελίζα έχει παιδιά από τον πρώτο της γάμο και αυτός την στρέφει εναντίον τους))

Οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη παραβιάζει την ελεύθερη βούληση της συντρόφου απέναντι στον σύντροφό της και το δικαίωμα της αυτοδιάθεσής της, τότε η πράξη αυτή αποτελεί σεξουαλική κακοποίηση (Tavara 2006).

Από τις συνεντευξιαζόμενες η Άννα ανέφερε ότι κακοποιούνταν σεξουαλικά συγκεκριμένα:

Άννα: *«Και σεξουαλική βία με την έννοια ότι όταν θέλει εκείνος να κάνουμε σεξ θα πρέπει οπωσδήποτε να κάνουμε».* Η Άννα λοιπόν δεν είχε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, αλλά ήταν υποχρεωμένη να έλθει σε σεξουαλική επαφή με τον σύντροφό της όποτε εκείνος το επιθυμούσε.

Η Όλγα δέχονταν οικονομική αποστέρηση σε περίπτωση που δεν δέχονταν να διαπράξει σεξουαλική πράξη μαζί του.

Όλγα: *«Απλώς αν ήθελε το βράδυ γλύκες και δεν.... Το πρωί δεν είχε λεφτά.»*

Ελένη: *«Είχε έρθει από τις 9 η ώρα στο σπίτι και 12.30 το θυμήθηκε να με πάρει μια αγκαλιά, όταν του είπα ότι δεν θέλω σεξ, μου είπε δεν τον ενδιαφέρει και με έβαλε με το ζόρι, την άλλη μέρα πόναγα πολύ και όταν του το είπα μου είπε σίγα μην σε βιάσαμε κιόλας, αλο που δεν ήθελες μου κάνεις και την δύσκολη»*

Σε αντίθεση με τη Ρούλα και την Ελίζα οι οποίες ανέφεραν:

Ρούλα: *«Περνάμε ονειρικά και από ερωτικής πλευράς, σπάνια βέβαια αλλά ονειρικά. Είναι η μόνη στιγμή που είναι τόσο καλός μαζί μου».*

Ελίζα: *«Όταν με αγγίζει νιώθω σαν έφηβη, είναι πολύ καλός σε αυτό, δεν έχω νιώσει με κανέναν έτσι. °°»*

Οι δράστες συχνά επιδιώκουν τα θύματα τους να μην επιλέγουν τα ίδια τον κοινωνικό τους κύκλο, αλλά να τον επιλέγουν και να τους τον επιβάλουν οι ίδιοι προκειμένου να τα ελέγχουν. Αρκετές φορές τους απαγορεύουν να συναναστρέφονται με συγκεκριμένα άτομα τα οποία κρίνουν οι δράστες ότι μπορούν να τις επηρεάσουν ωθώντας τις στο να αντιδράσουν και να κινηθούν νομικά εναντίον τους. Επιπλέον πολλά θύματα επιλέγουν τα ίδια την απομόνωση και τον κοινωνικό αποκλεισμό τους με σκοπό να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης τα οποία θα υποστούν σε περιπτώσει που διατηρήσουν κοινωνική επαφή με κάποιο ή κάποια από τα άτομα τα οποία ο δράστης δεν επιθυμεί. (Σούλη,2010:70-74)

Άννα: *«Συχνά μας επέβαλε την γνώμη του σχετικά με τις παρέες μας και σε εμένα και στο παιδί. Εγώ το είχα συνηθίσει και είχα ξεκόψει από όλους ,όμως τα παιδί στενοχωριούνταν»...*

Ελίζα: «Στην αρχή ήταν καλός με όλους ,εγώ έχω παιδιά από τον πρώτο μου γάμο, όταν τον γνώρισα ο ένας μου ο γιός ήταν φαντάρος στην Κύπρο και αναγκαστικά δεν τον έβλεπα, όταν γύρισε στην αρχή του φερόταν καλά μετά άρχισε να μου λέει ότι τον ταΐζει, έλεγε πως δεν συμπαθούσε την κοπέλα του και τέτοια, το παιδί τσαντίστηκε και δεν μου ξαναμίλησε, μετά βρήκε αφορμή να με κάνει να τσακωθώ και με το άλλο μου το παιδί και με την καλύτερη μου φίλη, είχα μαγαζί με ρούχα στο όνομα του παιδιού μου όμως τα τελευταία χρόνια με την οικονομική κρίση δεν πλήρωνα την εφορία εν αγνοία του παιδιού μου , η καλύτερη μου φίλη μου πρότεινε να συνεργαστούμε στο μαγαζί αυτή είχε πολλά λεφτά, έτσι αγοράσαμε ρούχα ανακαινίσαμε το χώρο και είχαμε πολύ δουλειά τα κέρδη τα μοιραζόμασταν και πληρώναμε και την εφορία του παιδιού. Ένα βράδυ τσακώθηκα με την φίλη μου γιατί μου είπε πως συνέχεια ο σύντροφος μου ανακατευόταν στα θέματα του μαγαζιού ενώ δεν έπρεπε, λογοφέραμε, έφυγα από το μαγαζί και την άλλη μέρα στην θέση μου πήγε ο γιός μου, το βράδυ όταν μαζευτήκαμε να ξαναμιλήσουμε δημιουργήθηκε μεγάλος καυγάς, αυτός φώναζε να φύγουμε όλοι από το μαγαζί του, έβγαλε μάλιστα και όπλο, φοβήθηκα μην γίνει κανά κακό, μετά δεν θυμάμαι τι έγινε, μου είπαν ότι με πήγαν στο κέντρο υγείας γιατί λιποθύμησα αλλά προηγούνταν η καλύτερη μου φίλη, φοβούνταν για ανακοπή καρδιάς, μετά με πήγαν στο νοσοκομείο στην Κόρινθο τα παιδιά μου , ο γιός μου και η νύφη μου, τους είπε να φύγουν και ότι θα με προσέχει αυτός, να μην με ξαναενοχλήσουν, πήρε και τα κλαδιά του αυτοκινήτου μου που το είχα χαρίσει στο παιδί μου, δεν είχε πώς να πηγαίνει στη δουλειά, πώς να μου ξαναμιλήσει μετά από αυτά. Τα έμαθε και η μανά μου και ο αδερφός μου αυτά και αυτοί δεν μου ξαναμίλησαν. Μόνο μια φίλη μου είχε απομείνει πήγαινε στο μαγαζί της και έπινε, μετά τσακώθηκε και με αυτήν, δεν είχα μούτρα να την αντικρίσω, θέλει να μιλάω μόνο με αυτόν, μόνο αυτόν να έχω»

Ελένη: «Με έφερε να μείνουμε σε άλλη πόλη, έχασα τους φίλους μου, την οικογένεια μου όλους, δεν είχα κάρτα ποτέ το κινητό να τους πάρω τηλέφωνο, άσε που το σπίτι δεν έπιανε σήμα το κινητό, όταν γνώρισα δύο γειτόνισσες και πίναμε καφέ αυτός φώναζε, μου έλεγε γύρευε θα λες στις φίλες σου για μένα , ότι δεν σου φέρομαι καλά και τέτοια, μετά με έπαιρνε μαζί του στην δουλειά με το φορτηγό οδική βοήθεια για να μην μιλάω σε κανέναν. ↑ Μου είχαν πει οι γειτόνισσες να φύγω και το είχα κάνει, γύρισα όμως γιατί πίστεψα ότι είχε αλλάξει, δεν άλλαξε μόνο φρόντισε να με απομονώσει»

Από την ποιοτική ανάλυση του πρώτου ερευνητικού άξονα που αφορά τις μορφές βίας που δύνανται να ασκηθούν εναντίον των θυμάτων προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ Πιο συχνές μορφές ενδοοικογενειακής βίας στην Κορινθία είναι η σωματική κακοποίηση, σε συνδυασμό με άλλες μορφές βίας όπως κοινωνική και οικονομική κακοποίηση. Από τις 9 συνεντευξιαζόμενες 8 έχουν δεχθεί τις παραπάνω μορφές βίας.
- ✓ Η ψυχολογική βία που συχνά συνδυάζεται με λεκτική βία, έχει ως στόχο την υιοθέτηση μια σειρά από στάσεις και λόγια που αποσκοπούν στην περιφρόνηση και στην άρνηση του τρόπου ζωής των θυμάτων, με στόχο την προσβολή, την αποσταθεροποίηση του θύματος και την μεταχείριση του με

τρόπο παρόμοιο του αντικειμένου. Η ψυχολογική βία, η συστηματική δυσφήμιση, οι ύβρεις προκαλούν ρήξη ταυτότητας και εσωτερική κατάρρευση, τα θύματα συχνά πιστεύουν τα λόγια του θύτη καθιστώντας τον εαυτό τους όλο και πιο αδύναμο. 1 εκ των 9 θυμάτων έχει δεχθεί ισχυρή λεκτική και ψυχολογική βία με επιδράσεις σοβαρές για την υπόστασή της. 8 εκ των 9 θυμάτων έχουν δεχθεί ψυχολογική βία σε συνδυασμό με άλλες μορφές βίας.

- ✓ 1 εκ των 9 περιπτώσεων περιλαμβάνει χρήση σωματικής βίας σε μέλος της οικογένεια το οποίο είναι ΑΜΕΑ
- ✓ Η άσκηση βίας στην οικογένεια με τα παιδιά, αποκρυσταλλώνεται μέσα από δύο διαστάσεις. Όταν τα παιδιά κακοποιούνται από τους γονείς τους 1 εκ των 9 περιπτώσεων και όταν τα παιδιά είναι μάρτυρες βίας στο σπίτι 6 εκ των 9 περιπτώσεων.
- ✓ 3 εκ των 9 περιπτώσεων δέχθηκαν κοινωνική κακοποίηση
- ✓ Τέλος αξίζει να επισημανθεί ότι 8 εκ των 9 περιπτώσεων δεν είχαν παρόμοια σχέση στο παρελθόν, 1 εκ των 9 θυτών είχε κακοποιήσει προηγούμενη σύντροφο σωματικά μετά από πυροβολισμό στο πόδι της
- ✓ Σε 2 εκ των 9 περιπτώσεων η βία ασκήθηκε σε δημόσιο χώρο, και σε 7 εκ των 9 περιπτώσεων στην οικία των θυμάτων

11.3 Τα χαρακτηριστικά των θυτών και των θυμάτων καθώς και του τρόπου με τον οποίο αυτά αλληλεπιδρούν δημιουργώντας βία ή επηρεάζονται από την οικονομική κρίση δημιουργώντας βία

Προτού προβούμε στην ανάδειξη των χαρακτηριστικών των θυτών και των θυμάτων έτσι όπως αυτά ερμηνεύονται μέσα από την σύζευξη των βιβλιογραφικών και αφηγηματικών δεδομένων, κρίνεται απαραίτητη η συνοπτική παρουσίαση του προφίλ των ερευνητικών υποκειμένων.

- ✓ Η Άννα είναι 24 χρονών, εργάζεται ως ιδιωτική υπάλληλος με χαμηλές απολαβές, είναι απόφοιτη ΑΕΙ και δεν έχει ιστορικό βίας, έχει σχέση 7 χρόνια και ένα παιδί με το θύτη ο οποίος είναι 25 ετών, είναι επιτυχημένος επιχειρηματίας, απόφοιτος Λυκείου, δεν έχει μείνει άνεργος τον τελευταίο καιρό και δεν έχει βεβαρημένο ιστορικό βίας στην οικογένεια. Ασκή άμεσα βία στην γυναίκα του και έμμεσα στο παιδί του, το οποίο συχνά αποτελεί μάρτυρα βίας
- ✓ Η Μαρίκα είναι 56 ετών απόφοιτη Δημοτικού και εργάζεται στα κτήματα με τον άντρα της ο οποίος είναι απόφοιτος Λυκείου και 62 ετών, οι ίδιοι έχοντας καλή οικονομική κατάσταση, έχουν αποκτήσει 3 παιδιά εκ των οποίων το ένα έχει πρόβλημα νοητικής καθυστέρησης και επιληψίας. Ως αυτοαπασχολούμενος δεν έχει μείνει άνεργος, έχει παρατηρήσει μεταβολή όμως στο εισόδημα του. Τόσο η Μαρίκα όσο και ο άντρας της έχουν μεγαλώσει σε ένα πατριαρχικό πλαίσιο όπου η βία χρησιμοποιούνταν ως τρωτική μέθοδος, ο θύτης συνδυάζει σε κάθε γεύμα του αλκοόλ (κρασί) χωρίς ωστόσο να κάνει κατάχρηση, στον ελεύθερο του χρόνο κυνηγά

θηράματα στο δάσος, ασκεί σωματική βία κατά της συζύγου του και τους παιδιού που έχει το προαναφερθείς πρόβλημα υγείας, καθώς και έμμεση βία και ψυχολογική βία στα άλλα παιδιά του.

- ✓ Η Όλγα είναι μία άγαμη κοπέλα με παιδί σε ηλικία μόλις 25 ετών, απόφοιτη ΑΕΙ και έχει 2 χρόνια σχέση και ένα παιδί με το θύτη ο οποίος έχει ηλικία 29 ετών, είναι απόφοιτος Λυκείου και επιχειρηματίας. Η Όλγα είναι άνεργη όχι όμως και ο θύτης ο οποίος έχει δική του επιχείρηση και καλή οικονομική κατάσταση. Και οι δύο δεν έχουν ιστορικό βίας στην οικογένεια τους, ωστόσο ο θύτης έχει εξάρτηση από το χαρτοπαίγνιο.
- ✓ Η Ελένη είναι 19 ετών, άνεργη και απόφοιτη Γυμνασίου έχει σχέση 4 χρόνια με το θύτη ο οποίος είναι απόφοιτος Λυκείου και επιχειρηματίας με καλή οικονομική κατάσταση, είναι εθισμένος στο αλκοόλ και ασκεί διαφορές μορφές βίας στην κοπέλα του.
- ✓ Η Ελίζα 57 ετών, αποτελεί ίσως την πιο ενδιαφέρον περίπτωση, η ίδια μητέρα 3 παιδιών και παντρεμένη για 24 χρόνια με κάποιον ο οποίος όπως τονίζει της ασκούσε σωματική και ψυχολογική βία, χώρισε για να δημιουργήσει μία υγιή σχέση η οποία κράτησε 4 χρόνια, και έπειτα διαλύθηκε για λόγους απόστασης στην συνέχεια δημιούργησε μία νέα σχέση με το θύμα ο οποίος είναι 35 ετών, εθισμένος στο αλκοόλ, με βεβαρημένο ποινικό μητρώο που συμπεριλαμβάνει 2 έτη φυλάκισης στο εξωτερικό για παράνομη εμπορία όπλων και χρήση χασίς άσκηση βίας με όπλο κατά της πρώην συζύγου του, ο ίδιος μέχρι σήμερα οπλοφορεί, έχει οξύθυμο χαρακτήρα και κάποιες αψυχολόγητες ευαισθησίες.
- ✓ Η Ρούλα είναι 49 ετών και μητέρα 3 παιδιών απόφοιτη ΤΕΙ και με καλή οικονομική κατάσταση δέχεται ψυχολογική βία από τον 53 ετών σύζυγο της ο οποίος είναι επιχειρηματίας έντονα επηρεασμένος από την οικονομική κρίση και απόφοιτος ΤΕΙ, ο ίδιος δεν έχει ιδιαίτερο ιστορικό βίας ούτε εθισμό σε κάποιου είδους κατάχρηση, ωστόσο δουλεύει ακατάπαυστα.
- ✓ Η Ελευθερία είναι 37 ετών με άριστη σχέση εργασίας και οικονομική κατάσταση είναι παντρεμένη και μητέρα 2 παιδιών με το θύτη ο οποίος είναι επιχειρηματίας σε πολύ άσχημη οικονομική κατάσταση, ο ίδιος είχε εθισμό σε τυχερά παιχνίδια- αλκοόλ και παρουσιάζει βεβαρημένο ιστορικό βίας .Τη δεδομένη στιγμή πάσχει από καρκίνο.
- ✓ Η Μαρίνα 41 ετών, χαμηλόμισθη, απόφοιτη Λυκείου και είναι έγγαμη για 23 χρόνια με το θύτη 54 ετών ιδιωτικό υπάλληλο με άριστη οικονομική κατάσταση και απολυτήριο Λυκείου, ο ίδιος δεν έχει εξάρτηση με το τυχερό παιχνίδι του αθλητικού στοιχήματος, και ασκεί βία τόσο στη σύζυγο όσο και στα παιδιά του.
- ✓ Τέλος η Μαρία είναι 25 ετών, απόφοιτη ΤΕΙ και υψηλόμισθη είναι παντρεμένη με το θύμα 5 χρόνια και δεν έχουν παιδιά. Ο τελευταίος είναι 31 ετών απόφοιτος Λυκείου, ιδιωτικός υπάλληλος με καλές απολαβές και ανύπαρκτο ιστορικό βίας. Επιπρόσθετα δεν παρουσιάζει κάποιου είδους εθισμό ή εξάρτηση. Υπήρξε άνεργος για κάποιο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η εκδήλωση φαινομένων βίας κατέστη συχνότερη.

Σύμφωνα με την Lenore Walker αρκετές κακοποιημένες γυναίκες φαίνεται να διαθέτουν προδιάθεση στο να αναπτύξουν επίκτητη αδυναμία με αποτέλεσμα να δέχονται δίχως να αντιδρούν φαινόμενα βίας από τον σύζυγο ή το σύντροφό τους. Το παραπάνω γεγονός οφείλεται σε ένα σημαντικό βαθμό στο ότι αποδέχτηκαν και υιοθέτησαν από την παιδική τους κιόλας ηλικία ορισμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις για τον ρόλο των δύο φύλων και για τη θέση της γυναίκας και του άνδρα μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα(Walker,1979)

Η Μαρίκα καθ' όλη την διάρκεια της συζήτησης κατέστη σαφές ότι διαπνέεται από πατριαρχικές και αναχρονιστικές αντιλήψεις, ενδιαφέρονταν για την άποψη του κόσμου και αναφέρονταν στην βία σαν να είναι κάτι φυσιολογικό .

Μαρίκα: *«Τι να του κάνω άντρας είναι και θα φωνάζει και θα νευριάζει ↑ και θα με χτυπήσει °°, τι να κάνω να φύγω από το σπίτι μου και να με συζητάει το χωριό; °Που να πάω είμαι αγράμματη, το παιδί είναι άρρωστο. Να αφήσω την οικογένεια μου να πάω που; Αφού αυτός μου έτυχε, αυτόν θα έχω, άμα το ήξερε ο πατέρας μου νομίζεις θα με πάντρευε; Αλλά που να τον ξέρει, μας έκαναν τότε το προζενιό και τον πήρα, ο πατέρας του ήταν καλός άνθρωπος την αγάπαγε πολύ την πεθερά μου, δεν την είχε βαρέσει ποτέ, όμως αυτόν τον βάραιγε μικρό πως θα μάθαινε. Μυαλό δεν έβαλε όμως. [...] Εγώ ένα πράγμα ξέρω οι γυναίκες είναι για το σπίτι και δεν πρέπει να μιλάνε στον άντρα τους, πρέπει να κοιτάνε την οικογένεια τους,[...]»*

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία οι γυναίκες που κακοποιούνται από τον σύντροφό τους δεν διαθέτουν το εκπαιδευτικό, οικονομικό και ψυχολογικό υπόβαθρο ώστε να αντιδράσουν και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Βρίσκονται σε πλήρη εξάρτηση από τον σύντροφό τους και παρουσιάζονται πρόθυμες να υποστούν οποιαδήποτε μορφή βίας προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Η άσχημη οικονομική τους κατάσταση τις καθιστά εξαρτημένες από τον σύζυγό/σύντροφό τους με αποτέλεσμα να θεωρείται από τον ίδιο "ιδιοκτησία" του (Pagelow, 1984).Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζουν περιπτώσεις που τα παραπάνω ισχύουν:

Μαρίνα: *«Αν είχα μία σταθερή δουλεία να ξέρω ότι παίρνω τόσα θα έπαιρνα το παιδί μου και θα έφευγα σε άλλη πόλη χώρα, δεν ξέρω, κάπου που να μην μας βρίσκει... Τώρα όμως έτσι όπως είναι η κατάσταση που να πάω;»*

Ρούλα: *«Που να πάω, εγώ ούτε οδήγηση δεν ξέρω»*

Αλλά και πληθώρα περιπτώσεων που δεν ισχύουν ή δεν αντιλαμβάνονται την κακοποίηση, καθώς έχουν πλάσει μέσα στο μυαλό τους μία εξιδανικευμένη εικόνα για τη ζωή τους, πιστεύοντας ότι θα αλλάξουν την συμπεριφορά του συντρόφου τους.

Ελίζα: *«Δεν είναι θέμα χρημάτων, εγώ δουλεύω και ζω και αυτόν, τα τσιγάρα του, το φαί του όλα εγώ του τα προσφέρω ↑ δεν είναι πάντα βίαιος έχουμε και ωραίες στιγμές,*

δεν φταίει αυτός που είναι έτσι, έτσι μεγάλωσε, έτσι τον έμαθε η οικογένεια του, ο πατέρας του μπλεγμένος ήταν πάντα, αν κοίταζε να μαζέψει τα παιδιά, δεν θα τον μπλέκανε έτσι τον Γιώργο οι παρέες του, αυτοί τον παρέσυραν στο παράνομο εμπόριο όπλων και στα χασίσια και όλα, εμένα όμως μου το είπε δεν αντέχει να ζαναμπεί φυλακή από τότε που με γνώρισε τα έχει αφήσει όλα πίσω του, τον κάνω καλύτερο άνθρωπο». ((έδειχνε να λυγίζει και να τον δικαιολογεί))

Όλγα: «Μετά την τελευταία φορά που έφυγα από το σπίτι, έχει αλλάξει συμπεριφορά κάνει βέβαια κάτι βλακείες κάτι φορές και με νευριάζει ↑, αλλά προσπαθώ και εγώ σιγά σιγά με την συζήτηση να του βάλω κάποια πράγματα στο μυαλό °. Δεν γίνεται ρε εσύ να φύγω τον έχει και το παιδί ανάγκη»

Άννα: «Εγώ έχω σπουδάσει δεν είμαι σαν και αυτόν που έβγαλε ένα Λύκειο και αυτό με το ζόρι, (...) συνέχεια του λέω ότι δεν είναι σωστό να τσακωνόμαστε και να βγαίνει εκτός εαυτού. Του έχω πει να διαβάσει και ένα βιβλίο που είχα κερδίσει από την εφημερίδα και τα λέει ωραία αλλά όταν του το έδωσα το έσκισε».

Ένας μεγάλος αριθμός γυναικών εκπαιδεύονται από την παιδική τους ηλικία ώστε να ανταποκριθούν στο ρόλο της μητέρας και της συζύγου. Αυτοί οι δύο ρόλοι είναι κυρίαρχοι για τη ζωή τους, καθώς η μητρότητα και ο γάμος αποτελούν αυτοσκοπό και προωθούνται μέσα από τα κοινωνικά στερεότυπα (Foucault, 1992). Στην περίπτωση που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν επαρκώς στις απαιτήσεις των κοινωνικά προσδιορισμένων ρόλων τους, θεωρούν ότι οι ίδιες είναι υπεύθυνες για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους και ότι αυτή είναι η τιμωρία που τους αξίζει (Dobash & Dobash, 1979)

Όλγα: «Εγώ από όταν ήμουν μικρή αυτό ήθελα να έχω οικογένεια, γιατί οι γονείς μου είχαν χωρίσει για τους ίδιους λόγους που μου λες να χωρίσω και εγώ, δεν θέλω να αισθάνεται το παιδί μου όπως αισθανόμουν εγώ, θέλω να μεγαλώσει σε μία σωστή οικογένεια με δύο γονείς, θα φτιάξουν τα πράγματα με το Γιώργο έχει κάνει βήματα °».

Μαρίκα: «Εγώ ένα πράγμα ξέρω οι γυναίκες είναι για το σπίτι και δεν πρέπει να μιλάνε στον άντρα τους, πρέπει να κοιτάνε την οικογένεια τους, τις δουλείες και το σπίτι να μην τις κοροϊδεύει το χωρίο. ↑ Αυτός είναι ο σκοπός του ανθρώπου να παντρευτεί και να κάνει παιδιά.»

Ρούλα: «Ευτυχώς έχω τα παιδάκια μου που είναι πολύ καλά και με στηρίζουν, αν με ρώταγες πιστεύω ότι μου άξιζε καλύτερος, ένας πιο μορφωμένος, πιο ευγενικός άντρας, δεν λέω καλός είναι κι ο άντρας μου και κουβαλητής και οικογενειάρχης αλλά είναι λίγο απότομος και νευρικός, έτσι ήταν και οι γονείς του. Τότε τον ερωτεύτηκα ήρθε με ζήτησε τον πήρα, δεν βγαίναμε τότε όπως κάνουν οι νέοι τώρα, ούτε συγκατοικούσαμε, ήταν αλλιώς η κοινωνία, εμένα μου άρεσε και η οικογένεια και τα παιδιά, δεν ήθελα πολλά σουρτα φέρτα με τον έναν και τον άλλον, είχα κατακτήσεις, αλλά ήθελα να παντρευτώ, να ανοίξω σπιτικό, να κάνω οικογένεια».

Όσον αφορά το προφίλ των θυμάτων από την επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένος έτσι όπως αποκρυσταλλώθηκαν παραπάνω αλλά και στις συζητήσεις με τις κακοποιημένες γυναίκες προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ Τα θύματα στην πλειονότητα τους διαπνέονται από κοινωνικά στερεότυπα και αντιλήψεις τα οποία τους δημιουργούν μία ασυνείδητη αποδοχή τις παραβατικής συμπεριφοράς του θύτη, την οποία τείνουν να δικαιολογούν.
- ✓ 7 από τα θύματα είναι απόφοιτες ΑΕΙ-ΤΕΙ και Λυκείου ωστόσο η εκπαίδευση τους δεν έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αφύπνιση των συνειδήσεων τους, στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και στην διάθεση τους να ξεφύγουν από καταστάσεις βίας, οι οποίες μόνο πόνο και θλίψη προκαλούν σε αυτές και τα παιδιά τους.
- ✓ Οι περισσότερες γυναίκες αποδέχονται τα αρνητικά χαρακτηριστικά του θύματος, προσπαθούν να τα αλλάξουν αν και ξέρουν ότι η προσπάθεια τους αυτή θα καταλήξει ατελέσφορη.
- ✓ Οι περισσότερες γυναίκες δεν αντιλαμβάνονται την επικινδυνότητα της κατάστασης τόσο και για αυτές όσο και για τα παιδιά τους. Παραδείγματος χάρη η Ελίζα ζει με έναν άντρα που οπλοφορεί, έχει πυροβολήσει την πρώην γυναίκα του, έχει διαπράξει εγκλήματα όπως παράνομη πώληση όπλων, για τα οποία έχει εκτελέσει την ποινή του στην φυλακή, και παρόλα αυτά σύναψε σχέση μαζί του και πιστεύει ότι έχει αλλάξει.
- ✓ 9 εκ των 9 συνεντευξιαζόμενος επιμένει στις όμορφες στιγμές του κύκλου της βίας που βιώνουν καθ' όλη την διάρκεια της ζωής τους, καθώς θυμούνται τις στιγμές βίας ως μια κακιά ανάμνηση που τελείωσε.
- ✓ Ακόμα και τα θύματα με καλό οικονομικό υπόβαθρο διστάζουν να εγκαταλείψουν το θύτη, για συναισθηματικούς λόγους
- ✓ Τα θύματα που δεν έχουν καλό οικονομικό υπόβαθρο, ανέχονται βίαιη συμπεριφορά διότι δεν διαθέτουν τους πόρους να ζήσουν αυτές και τα παιδιά τους χωρίς την οικονομική στήριξη του συζύγου τους.

Οι άνδρες που έχουν γαλουχηθεί, από την παιδική τους ηλικία, σύμφωνα με το κοινωνικό στερεότυπο που επωάζει την κυριαρχία του άνδρα μέσα στην οικογένεια και γενικότερα την παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, εμφανίζουν παρεκκλίνουσες συμπεριφορές απέναντι στις συζύγους/συντρόφους τους. Προκειμένου αισθάνονται ασφαλείς μέσα στη σχέση τους με το άλλο φύλο πρέπει να είναι οι ίδιοι ρυθμιστές όλης της ζωής της συντρόφου τους. (Claes & Rosenthal, 1990).

Ελευθερία: *«Ουσιαστικά με ανάγκασε να ριζώ τα λεφτά από το εφάπαξ που πήρα από την δουλεία μου στο μαγαζί↑ που ήθελε να ανοίξουμε, εμένα δεν μου άρεσε να έχω καφετέρια, προτιμούσα κάτι άλλο».*

Ελένη: «Του ζήτησα 350 ευρώ ↑να γραφτώ σε μία σχολή αισθητικής τα άλλα θα τα έδινε ο πατέρας μου όταν θα έπαιρνε την επιδότηση για τα χωράφια, μου είπε ότι δεν έχει, δεν είμαι χαζή ξέρω ότι είχε, απλά δεν θέλει να βρω μια δουλεία θέλει να είμαι στο σπίτι και να τον υπηρετώ, εγώ όμως νιώθω φυλακισμένη, τουλάχιστον να δούλευα να ψώνιζα ότι ήθελα να πληρώναμε και μαζί τα έξοδα, σε καφετέρια δεν με αφήνει να πάω, λέει η γυναίκα η δικιά μου δεν θα πάει σε καφετέρια να της την πέφτει ο ένας και ο άλλος, οι άντρες δουλεύουν να φέρουν τα λεφτά στο σπίτι και οι γυναίκες ασχολούνται με τις δουλείες και τον άντρα τους» ((δεν είναι παντρεμένοι))

Ελίζα: «Όταν με γνώρισε είχα το μαγαζί ((κατάστημα ειδών γυναικείας ένδυσης)) βγάζαμε καλά λεφτά με την φίλη μου, όταν σχόλαγα και πηγαίναμε κάπου τα έδινα σε αυτόν να πληρώνει, δεν ήθελα να αισθάνεται άσχημα που δεν δούλευε, θα έφτιαχνε το αμάξι και θα πήγαινε να πουλήσει ψάρια, τότε θα μου έδινε και αυτός λεφτά ((πήγε 4 φορές για δουλειά και μετά δεν ξαναπήγε του παρέχει τα προς το ζειν αυτή)), όταν τσακώθηκα με την φίλη μου και το παιδί μου που σου είπα πριν αυτός επέμενε να το κλείσουμε το μαγαζί και ότι θα μου άνοιγε καινούριο μαγαζί στο όνομα μου, τον άκουσα, τώρα προσέχω μία γιαγιά για 2 ευρώ την ώρα.»

Ρούλα: «Ο άντρας μου είναι πολύ έξυπνος όσον αφορά τις επιχειρήσεις, έχουμε 3. Όταν μου έφτιαξε τον ξενώνα για να δουλεύω και εγώ κάπου, εγώ δεν ήθελα ούτε και τα παιδιά, τελικά όμως την έφτιαξε και τώρα δουλεύω εκεί και μου αρέσει πολύ, Όταν έφτιαξε το εργοστάσιο τα παιδιά δεν ήθελαν και γιατί θα έμεναν στο χωριό και γιατί είχαν σπουδάσει και ήθελαν να εργαστούν πάνω στο αντικείμενο τους, όμως αυτός το έφτιαξε και τώρα τα δύο παιδιά μας δουλεύουν εκεί, ευτυχώς γιατί μπορεί να μην τους αρέσει αλλά έχουν δουλειά, τώρα με την κρίση που θα έβρισκαν;»

Άννα: «Θέλει να αποφασίζει για όλα χωρίς να τον ενδιαφέρει τι θέλω εγώ»

Μαρίνα: «Ότι λέει αυτός πρέπει εγώ να το κάνω, αλλιώς... °°»

Μαρίκα : «Αυτός θα μου πει τι θα μαγειρέσω , τότε θα πάω μαζί του στα χωράφια...»

Ο Gelles τονίζει ότι η εξαναγκαστική αλλαγή επαγγελματικού προσανατολισμού και η ανεργία, επηρεάζουν την ψυχολογία του άνδρα, ασκώντας του ψυχολογική πίεση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές να παρουσιάζει βίαιη συμπεριφορά προς τη σύζυγο/σύντροφό του. (Gelles,1979)

Ακόμα αρκετοί άνδρες χρησιμοποιούν τη βία εναντίον της συντρόφου τους προκειμένου να εξισορροπήσουν τα αισθήματα αποστέρησης και τις καταστάσεις πίεσης που βιώνουν στον εργασιακό τους χώρο. Η βία λειτουργεί για αυτούς ως μηχανισμός άμυνας στην προσπάθειά τους να επανακτήσουν την αυτό-εκτίμησή που τους προσβάλλεται μέσα στο επαγγελματικό τους περιβάλλον (Tiffit, 1993).

Ρούλα : «Σε 30 χρόνια γάμου ποτέ δεν μου είχε φωνάξει ούτε σε εμένα ούτε στα παιδιά, ° πάντα είχε το νου του στην δουλειά, 2 φορές έχει γίνει μεγάλος καυγάς. Την πρώτη φορά ήταν πριν την κρίση τις καλές εποχές, που είχε πολύ δουλειά, δούλευε μαζί με 2 ξαδέρφια μου για 10 χρόνια, αυτά έμαθαν την δουλειά και θέλησαν να ανοίξουν δικά τους επιχείρηση, του είπαν ότι θα φύγουν μία περίοδο που είχε κλίσει πολλές δουλειές, που να βρει στο χωρίο εργάτες να ξέρουν την δουλειά; Τότε να δεις νεύρα και στεναχώρια, μέχρι να βρεί νέους εργάτες θυμάμαι όλο τσακωνόμασταν, τα παιδιά ήταν και μικρά όλο τα μάλωνε και τα βάρανε, παιδιά ήταν ήθελαν να παίζουν. Η δεύτερη φορά κράτησε πολύ, κρατάει ακόμα δηλαδή, από τότε που ξεκίνησε η κρίση και δεν έχει δουλειά, όλο νεύρα έχει και όλο τσακωνόμαστε, εγώ δεν του μιλάω αλλά τα παιδιά του αντιμιλάνε και τότε γίνεται χαμός ↑»

Ελένη: «Όποτε παθαίνουν κάτι τα φορτηγά ποιος την πληρώνει η Ελένη, λες και εγώ τα χάλασα ↑ »

Μαρία: «Τότε που τον απολύσανε είδα και έπαθα, όλο μου φώναζε και άμα φώναζα και εγώ μου έριχνε χαστούκια και με έβριζε, ευτυχώς τον πήρε ένας θείος μου στη δουλειά και σώθηκα °»

Μαρίνα: «Πρόπερσι έμεινε πρώτη φορά στην ζωή του άνεργος και κάθισε 3 ολόκληρους μήνες στο σπίτι, ένα σου λέω δεινοπάθησα, να είναι καλά το νέο του αφεντικό που τον προσέλαβε».

Επίσης, οι άνδρες που αμείβονται με χαμηλό εισόδημα και δυσκολεύονται να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες, νιώθουν χαμηλή αυτοεκτίμηση με συνέπεια να "ξεσπούν" στο θύμα (Σπανού, 2005).

Άννα: «Του έχω πει χίλιες φορές ότι θέλω να είμαστε καλά μεταξύ μας, ας φάμε και 4 φορές την εβδομάδα όσπρια δεν θα πάθουμε τίποτα, αυτός όμως όταν του ζητάει το παιδί παιχνίδι νευριάζει και του φωνάζει, τότε το παιδί βάζει τα κλάματα, αυτός νευριάζει πιο πολύ και το βαραί °, δεν καταλαβαίνει ότι το παιδί είναι μικρό και δεν ξέρει ότι έχουμε κρίση και οικονομικά προβλήματα»

Η αστάθεια σε συναισθηματικό επίπεδο, ο φόβος της εγκατάλειψης και η ανασφάλεια συμβάλλουν στην εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών από τους άνδρες απέναντι στη σύζυγο/σύντροφό τους, καθώς διακατέχονται από ξεσπάσματα θυμού και ζήλιας. Γίνονται καταπιεστικοί απέναντί της, και προσπαθούν να την εξουσιάζουν, αφαιρώντας της κάθε δικαίωμα.

Ελένη: «Μια μέρα με είπε πουτάνα γιατί κοιτάω το Facebook λέει κάθε φορά που τσακωνόμαστε και γύρευε σε ποιόν στέλνω;↑»

Ελίζα: *«Δυστυχώς έπεσα θύμα της αδυναμίας μου, έπρεπε να έχω φύγει αλλά τον αγαπάω, να σου πω την αλήθεια φοβάμαι μην κάνει κακό στον εαυτό του, μου το είπε αν βρω άλλον αυτός θα αυτοκτονήσει».*

Ελευθερία: *«Βγήκα με τις φίλες μου για ποτό γιατί είχε ανοίξει ο αδερφός μίας κοπέλας από την παρέα ένα κλαμπάκι και μας είχε πει χίλιες φορές να πάμε, όταν γύρισα σπίτι, στις 3 η ώρα, με πλάκωσε στο ζύλο και μου έλεγε, πάλι με τον γκόμενο γύρναγες, ζύπνησε το παιδί και άρχισε να κλαίει του έλεγε μπαμπά άσε την μαμά με την Γίωτα ήταν, την άκουσα το απόγευμα που το κανόνιζαν...»*

Τέλος οι θύτες που κακοποιούν υποστηρίζεται ότι αποκτούν μία παθολογική εξάρτηση με τα άτομα που θεωρούν ότι είναι ιδιαιτέρως σημαντικά γι' αυτούς, όπως είναι και η σύζυγος/σύντροφος. Η υπέρμετρη αυτή εξάρτηση συμβάλει στην εμφάνιση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας. Οι άνδρες οι οποίοι παρουσιάζουν βίαιη συμπεριφορά έναντι της συζύγου/συντρόφου τους προσκολλώνται σε αυτή, αλλά και εξαρτώνται από αυτή για την κάλυψη οποιασδήποτε συναισθηματικής τους ανάγκης (Dutton, 1988).

Ελένη: *«Δεν με αφήνει να πηγαίνω πουθενά χωρίς αυτόν»*

Ελίζα: *«Τους τελευταίους μήνες προσπαθώ να τα βρω με τα παιδιά μου, πάω στην Κόρινθο, φιλάω τα εγγόνια μου αν θέλουν να πάνε κάπου τα παιδιά, αυτός όμως με ζαλίζει στα τηλέφωνα πότε θα έρθεις και πότε θα έρθεις, όταν έρχονται τα παιδιά μου από την βόλτα, δεν τα βλέπω, βρίσκω δικαιολογία και φεύγω»*

Άννα: *«θέλει να είμαστε όλη την μέρα μαζί»*

Μαρία: *«Μαζί δεν κάνουμε και χώρα δεν μπορούμε ↑, άμα πάω καμιά μέρα στην μάνα μου, γκρινιάζει να γυρίσω πίσω»*

Μαρίκα: *«Έχει λυσσάξει η νύφη μου πότε θα έρθεις και πότε θα έρθεις, αλλά με αφήνει αυτός να πάω πουθενά;»*

Ρούλα: *«Θέλω να κατέβω μία βόλτα στην παραλία να δώ την κόρη μου που δεν μένει στο χωριό, να μείνω και δύο μέρες, να της κάνω καμιά δουλειά που δεν προλαβαίνει από την δουλειά, του λέω πότε θα με πιάς, κι όλο δικαιολογίες βρίσκει, δεν με αφήνει ρούπι ((καθόλου)) από κοντά του.»*

Όσον αφορά το προφίλ των θυτών από την επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένων έτσι όπως αποκρυσταλλώθηκαν παραπάνω αλλά και στις συζητήσεις με τις κακοποιημένες γυναίκες προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ Όλοι οι θύτες χαρακτηρίζονται από ένα πατριαρχικό προφίλ, επιθυμούν να λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν την οικογένεια, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους, την γνώμη των υπόλοιπων μελών.
- ✓ Όλοι οι θύτες αποτελούν τα κέντρα λήψης αποφάσεων για ενέργειες που αφορούν είτε απλά καθημερινά ζητήματα προς διευθέτηση πχ με τι θα τραφεί η οικογένεια την δεδομένη μέρα, είτε σημαντικότερα θέματα, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το μέλλον των μελών της οικογένειας πχ ο επαγγελματικός προσανατολισμός των παιδιών ή της συζύγου-συντρόφου τους.
- ✓ Τα επαγγελματικά προβλήματα των θυτών συχνά δημιουργούν καταστάσεις σύγκρουσης και βίας στην οικογένεια.
- ✓ Η ενδεχόμενη ανεργία του θύτη συμβάλλει στην άσκηση ενδοοικογενειακής βίας
- ✓ Οι θύτες που λαμβάνουν χαμηλό εισόδημα διαπνέονται από αισθήματα προδιάθεσης εμφάνισης, βίαιης συμπεριφοράς.
- ✓ Οι θύτες συχνά παρουσιάζουν από παθολογική ζήλια και εξάρτηση ως προς τα θύματα.

11.4 Η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο τα ενήλικα θύματα βίας ερμηνεύουν την κατάσταση βίας, την οποία βιώνουν τα ίδια αλλά και τα παιδιά τους, τοποθετώντας το σε ένα χρονικό άξονα παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος.

Στον τέταρτο αυτό ερευνητικό άξονα ζητήθηκε από τα θύματα να ερμηνεύσουν τον λόγο για τον οποίο τα θύματα τους συμπεριφέρονται βίαια. Φυσικά κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό λόγω του ότι δεν δύναται να είναι αντικειμενικές, ωστόσο η προσωπική τους άποψη αποκτά ερευνητική αξία, καθώς προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο που σκέφτεται ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας.

Άννα: *«Πιστεύω ότι παλιά με αγάπαγε, τώρα απλά με έχει συνηθίσει, δεν θέλει να με χωρίσει λόγω του παιδιού[...]. Μου φέρετε έτσι γιατί έτσι είχε μάθει από μικρός να συμπεριφέρεται άσχημα, ήταν κακομαθημένος, μοναχοπαιδί βλέπεις. Εγώ κάποτε τον λάτρευα μετά από τα σκηνικά αυτά έχω ξενερώσει, κάθομαι μαζί του γιατί φοβάμαι το μέλλον, μόνη μου ίσως να είμαι και χειρότερα, όταν τον φιλάω νιώθω αϊδία για τον εαυτό μου...».*

Μαρίκα: *«Πιστεύω ότι ποτέ δεν με αγάπησε, με παντρεύτηκε για την προίκα και την εργατικότητα μου, από τότε που ήμασταν νιόπαντροι με απατούσε, αγαπάει την κουμπάρα με αυτήν με απατάει, έχω δει και μηνύματα στο κινητό του. Γιαυτό μου φέρεται έτσι, πιστεύει ότι αν δεν επέμεναν οι γονείς του να με παντρευτεί για τα λεφτά, τώρα θα ήταν ευτυχισμένος μαζί της. ↑ Εγώ αυτόν αγάπησα στην ζωή μου κανέναν άλλον, κι όσα και να μου κάνει τον αγαπάω, αλλά με πληγώνει που δεν με θέλει, δεν μου έδωσε ποτέ μια ευκαιρία, ακόμα και όταν κάναμε τα παιδιά με το ζόρι με άγγιζε. Τουλάχιστον αυτά τα αγαπάει, τρέμει μην πάθουν τίποτα.»*

Ολγα: «Πιστεύω ότι δεν ήρθε τυχαία στην ζωή μου, ότι με αγαπάει όσο τον αγαπάω, θα αλλάξει, ήδη έχει αρχίσει και αλλάζει από τότε που έφυγα από το σπίτι, μου φερόταν έτσι γιατί με είχε δεδομένη, είχε και την άλλη °, τον μπρίζωνε και η μάνα του...»

Ελένη: «Δεν ξέρω τι νιώθει για μένα, δεν ξέρω τι νιώθω ούτε και εγώ είμαι μπερδεμένη, παλιά δεν ήταν έτσι τα 3 πρώτα χρόνια μου φερόταν τέλεια ,μάλλον τα χρέη του δημιούργησαν νεύρα που τα ζέσπαγε πάνω μου».

Ελίζα: «Τον αγαπάω και με αγαπάει αλλά φέρετε έτσι γιατί από μικρός έμπλεξε στη νύχτα και απέκτησε έναν βίαιο τρόπο ζωής».

Ρούλα: «Αγαπιόμαστε πολύ απλά αυτά τα χρέη τον έχουν κάνει άλλον άνθρωπο, είναι και η ηλικία, κάπου διάβασα πως και οι άντρες περνάνε κλιμακτήριο και πως είναι σύμπτωμα τα νεύρα, τι να πω δεν ξέρω» ((σκύβει σκεπτική)).

Ελευθερία: «Αυτός δεν ξέρω τι νιώθει, εγώ τον αγαπούσα, τώρα είμαι μαζί του από λύπηση, ξέρεις έχει καρκίνο ((Δακρύζει)) Πιστεύω μου φερόταν έτσι γιατί είχε την άλλη ((Εννοεί εξωσυζυγική σχέση)) που του έβαζε λόγια.»

Μαρίνα: «Με αγαπάει για αυτό τρέχει από πίσω μου, ↑ κάποτε τον αγαπούσα τώρα με αηδιάζει, με κάνει να μην θέλω να τον βλέπω μέσα στο σπίτι, πώς να στο πω, από την ζήλια του και τον παλιοχαρακτήρα του μου φέρετε έτσι.»

Μαρία: «Αγαπιόμαστε δεν ξέρω γιατί φέρετε έτσι τι να σου πω»

Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα ενήλικα θύματα ενδοοικογενειακής βίας ερμηνεύουν την κατάσταση, την οποία βιώνουν τα ίδια αλλά και τα παιδιά τους από την επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένων έτσι όπως αποκρυσταλλώθηκαν παραπάνω αλλά και στις συζητήσεις με τις κακοποιημένες γυναίκες προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ Συχνά τα θύματα απέδιδαν την συμπεριφορά του συζύγου- συντρόφου τους, σε εξωσυζυγικές σχέσεις που πιθανόν να είχαν συνάψει οι ίδιοι
- ✓ Τα θύματα συχνά επικαλούνταν συναισθηματικούς δεσμούς αγάπης με το θύμα, οι οποίοι τις απέστρεφαν από το να αντιδράσουν
- ✓ Αρκετές φορές επικαλούνταν οικονομικά προβλήματα, μη ορθή διαπαιδαγώγηση των θυτών κατά την παιδική τους ηλικία, ή προβλήματα υγείας τα οποία συνυπεύθυνα για την εμφάνιση βίαιης συμπεριφοράς ή αποτελούσαν λόγο ανεκτικότητας και παραμονής της συζύγου.

11.5 Η ανάδειξη πιθανής συσχέτισης βίας και οικονομικής κρίσης και το πώς αυτή επιδρά στα θύματα.

Η ποιοτική έρευνα που ευοδώθηκε, ανέδειξε ότι οικονομική κρίση δεν αποτελεί αυτόν καθ' αυτόν τον παράγοντα ο οποίος οδηγεί στην εμφάνιση ενδοοικογενειακή βίας κατά των γυναικών και των παιδιών τους, ωστόσο οι ψυχολογικές και οικονομικές συνέπειες τις επιβαρύνουν μία προϋπάρχουσα κακοποιητική συμπεριφορά τόσο ως προς τη συχνότητα όσο και ως προς την ένταση της .

Η Μαρίκα , η Ελίζα, η Ρούλα , η Ελευθερία και η Μαρίνα δέχονται ενδοοικογενειακή βία πριν από το 2008 που θεωρείται η χρονολογία εμφάνισης της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Η Όλγα , η Ελένη και η Μαρία δέχονται ενδοοικογενειακή βία κατά την διάρκεια της κρίσης, ωστόσο η σχέση ή ο γάμος τους δεν υφίστατο πριν την οικονομική φύση και επόμενος καθιστούν ανέφικτη μία ανάλυση στο χωροχρόνο, που θα εστιάζει στην σύγκριση των βιωμάτων τους πριν και μετά την κρίση. Για αυτόν τον λόγο κρίνεται δόκιμο να επισημανθεί ότι η ανάλυση των εν λόγω περιπτώσεων θα εστιάζει στο πώς οι ίδιες υποθέτουν ή κρίνουν ότι η σχέση τους έχει επηρεαστεί από την ύφεση. Συλύβδη και της περίπτωσης της Άννας η οποία ξεκίνησε την σχέση την το 2008, το οποίο αποτελούσε ορόσημο για την επίσημη έναρξη της ύφεσης στη χώρα.

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης ο τομέας της εργασίας πλήττεται ιδιαίτερα καθώς αυξάνεται η ανεργία και η εύρεση εργασίας καθίσταται πλέον μία ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση (Antonopoulos, 2009). Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης τα ποσοστά της ανεργίας παρουσίασαν αύξηση και για τα δύο φύλα, ωστόσο οι γυναίκες μένουν άνεργες σε μεγαλύτερο ποσοστό από ότι οι άνδρες (ΕΛΣΤΑΤ, 2012). Κάτι που επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ όχι όμως και από την ποιοτική έρευνα. Αναλυτικότερα:

Η ανεργία στο νομό Κορινθίας ξεπερνά το 33 - 35%, εν μέσω της ύφεσης. Κυρίαρχα πλήττοντες από την ανεργία καθίστατο οι γυναίκες και οι νέοι, καθώς το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανέρχεται σε 30,6% έναντι του 23,5% στους άνδρες και στους νέους ηλικίας 15-24 ετών στο 51,9% με τις άνεργες νέες γυναίκες να αγγίζουν το 57% (<http://www.statistics.gr/>)

Στην ποιοτική έρευνα που διεξήχθη προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα όσον αφορά την επαγγελματική κατάσταση των θυμάτων: 2 είναι άνεργες, 1 αγρότσα, 2 επιχειρηματίες και 4 ιδιωτικοί υπάλληλοι (χαμηλόμισθοι). Όσον αφορά τα θύματα 1 είναι άνεργος, 5 επιχειρηματίες, 1 αγρότης και 3 ιδιωτικοί υπάλληλοι (με καλύτερο μισθό από τα θύματα) Λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του δείγματος αποτελεί εσφαλμένο χειρισμό ο έλεγχος των παραπάνω στοιχείων μέσα από ποιοτικά δεδομένα. Το ότι εκ των εννέα θυμάτων μόνο δύο είναι άνεργες δεν επιβεβαιώνει την υπόθεση ότι η ανεργία δεν αυξάνεται εν μέσω οικονομικής ύφεσης,

κάτι που όπως επισημάνθηκε παραπάνω δεν ισχύει, αλλά προσφέρει την δυνατότητα εκμειύοντας μέσα από τα λόγια των δύο αυτών θυμάτων, να αντήσουμε χρίσιμα συμπεράσματα για το πώς επιδρά η οικονομική κρίση και η ανεργία στην εδραίωση φαινομένων βίας.

Ελένη: « *Αν είχα μία δουλειά θα έφευγα↑, δεν ξέρεις πόσες προσπάθειες έχω κάνει να βρώ δουλειά δεν με παίρνουν πουθενά, βαρέθηκα, τουλάχιστον μαζί του νιώθω κάποια ασφάλεια, ξέρω ότι δεν θα πεινάσω, έχω κάπου να μείνω... Ο πατέρας μου δεν έχει να μου δώσει με το ζόρι συντηρεί τον εαυτό του, με την μάνα μου έχω να μιλήσω χρόνια. Δεν ξέρω τι να σου πω. Άμα βρω δουλειά μπορεί και να φύγω, μπορεί και όχι γιατί αμα πάει καλά η δουλειά του και ξεχρεώσει, θα μου φέρεται καλύτερα, όπως όταν τα προτοφτειάζαμε»*

Όλγα: «*Άμα είχα μία στάνταρ δουλειά μπορεί και να έφευγα όμως αν φύγω τώρα δεν θα έχω ούτε γάλα για το παιδί.↑*»

Εξαιτίας της έμφυλης φύσης της εργασίας οι γυναίκες, οι οποίες αποτελούν την πλέον ευάλωτη μερίδα εργαζομένων, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα, καθώς εργάζονται σε ελαστικές και σε επισφαλείς θέσεις εργασίας. Επίσης, αρκετά συχνά εργάζονται ανασφάλιστες με αποτέλεσμα να απολύονται με περισσότερη ευκολία δίχως να μπορούν να διεκδικήσουν τα εργασιακά τους δικαιώματα. Όλα αυτά αποτελούν εμπόδια αντίδρασης, σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, καθότι τίθεται θέμα βιοπορισμού (Antonopoulos, 2009).

Ελίζα: «*Προσέχω μία γιαγιά για 3 ευρώ την ώρα , με αυτά ζούμε ο Γιώργος δεν δουλεύει, κάνει κάνα μεροκάματο από εδώ και από εκεί, έστω όμως και αυτά τα λίγα λεφτά που παίρνει είναι ένα βοήθημα για εμάς,σύν ότι καλλιεργεί τον κήπο - ψαρεύει και τρώμε, αν ζούσα μόνη μου δεν θα μπορούσα να ανταπεξέλθω θα έξοδα, κάνω καμία φορά και υπομονή και δεν του μιλάω, είναι δύσκολα τα πράγματα εκεί έξω»*

Η Ρούλα δεν αντιδρά καθώς διακατέχεται από οικονομική ανασφάλεια για το αν θα μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της καθώς τα έσοδα από την επιχείρησή της έχουν μειωθεί σε σημαντικό βαθμό.

Ρούλα: «*Αν είχα περισσότερα μπορεί να αντιδρούσα καλύτερα. Είμαι οριακά στα έξοδά μου τώρα»*

Η Ελευθερία και η Μαρία εργάζονται ακόμα, ωστόσο η οικονομική κρίση τις εμποδίζει στο να αντιδράσουν καθώς τα έσοδά τους έχουν μειωθεί ενώ τα έξοδα έχουν αυξηθεί με αποτέλεσμα όπως είπαν να μην μπορούν να καλύψουν μόνες τους τις ανάγκες τους.

Η Μαρία είναι ιδιωτική υπάλληλος η οποία παρόλο τη μονιμότητα της θέσης της(εργάζεται στη motoroil, όπου σπάνια απολύουν προσωπικό), με τις μειώσεις που

έχει υποστεί ο μισθός της, παράλληλα με τις αυξημένες δανειακές της υποχρεώσεις και τις βεβαρημένες φορολογικές της υποχρεώσεις, δηλώνει ότι δεν μπορεί να πάρει την απόφαση και να φύγει από τον σύζυγό της γιατί μένει στο σπίτι του και δεν έχει που να μείνει.

Μαρία: *«Δεν μπορώ οικονομικά να πληρώνω, να αναλάβω όλα τα έξοδα. ((δείχνει προβληματισμένη)) Έχουν πει ότι θα αυξήσουν κι άλλο τους φόρους, έχω πάρει και δύο δάνεια, αν ισχύσει αυτό με την κατάσχεση της δεύτερης κατοικίας και μου πάρουν το πατρικό μου, που θα μείνω;»*

Η Μαρίκα δεν θέλει να φύγει από το σπίτι και θεωρεί ότι η οικονομική κρίση δεν θα την εμποδίσει να θελήσει να αντιδράσει συγκεκριμένα είπε : *«Μπα. Καθόλου».*

Η Μαρίνα ήδη βρίσκεται σε διάσταση με τον σύζυγό της καθώς από τον Ιανουάριο ζουν χωριστά. Η οικονομική κρίση δεν λειτούργησε ανασταλτικά στην απόφασή της να χωρίσει

Στην περίπτωση της Άννας η οικονομική κρίση δεν αποτελεί τροχοπέδη στο να αποδεσμευτεί από την σχέση τους, αλλά τα συναισθήματα της.

Άννα: *«Από μικρή έχω μάθει με τα λίγα δεν με νοιάζει για τα λεφτά, ούτε μένω για αυτό μαζί του»*

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, αυξάνονται τα ποσοστά της φτώχειας και εξαπλώνονται σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Οι άνδρες χάνουν την ικανότητά τους να συντηρήσουν τις οικογένειές τους και νιώθουν συναισθήματα ντροπής και απογοήτευσης, (Antonopoulos, 2009).

Ρούλα : *«Από τότε που ξεκίνησε αυτή η κρίση τα πράγματα όσον αφορά την δουλεία του χειροτέρεψαν, μειώθηκαν και οι πελάτες °...είχε μάθει πάντα να είναι κουβαλητής τον πείραζε που πλήρωνα εγώ τους λογαριασμούς, που χαρτζιλίκωνα τα παιδιά, που του έδινα και αυτού λεφτά και αυτό τον έκανε άλλο άνθρωπο, νευρόσπασμα πώς να στο πω, νευριάζει και σε εμένα αλλά τώρα τελευταία και στα παιδιά πάρα πολύ»*

Μαρίκα: *«Και εγώ και αυτός στα χωράφια πάμε αλλά εγώ παίρνω και σύνταξη και πολλές φορές όταν ξεμένει μου ζητάει, † δεν θέλω να του τα δίνω γιατί τα μαζεύω για την προίκα της κόρης μου, αλλά αυτός νευριάζει και γίνεται βίαιος, τα βάζει και με εμένα και με τα παιδιά ότι δεν τον υποστηρίζουν»*

Όσον αφορά το πόσο έχει επηρεάσει η οικονομική κρίση τη συμπεριφορά του θύτη ,έπειτα από την επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένων προέκυψαν τα εξής:

Άννα: «Τα τελευταία δύο χρόνια που χειροτέρεψαν τα οικονομικά μας, έγινε πιο άσχημη η συμπεριφορά του. Κλείστηκε περισσότερο στον εαυτό του. Δεν μίλαγε. Είχε συνέχεια άσχημη διάθεση, στενοχώρια °°».

Όλγα: «Δεν με ενδιαφέρει και δεν έχεις αναρωτηθεί ποτέ τις υποχρεώσεις τις δικές μου και δεν έχω και λεφτά μου έλεγε. ↑ Τον επηρέασε ψυχολογικά η κρίση όπως τον καθένα, και μάλιστα παρά πολύ, γιατί εγώ είμαι άνεργη, δεν μπορώ να βρω δουλειά. Και εκείνον τον επηρέασε κάποια στιγμή στη δουλειά του πάρα πολύ και δεν μου έδινε χρήματα και μου φώναζε, τα έβαζε και με το παιδί που είχε ανάγκες, μωρό είναι ...»

Στην περίπτωση της Μαρίνας ενώ η συμπεριφορά του συζύγου της χειροτέρεψε τα τελευταία 4-5 χρόνια ωστόσο, κατά τα λεγόμενα της συνεντευξιαζόμενης, δεν συνδέεται με την οικονομική κρίση.

Μαρίνα: «Θα έλεγα ότι δεν την είχε επηρεάσει»

Μαρία: «Χειροτέρευε. Δεν σταματούσε πουθενά. Ήταν μεγαλύτερη η συχνότητα»

Ελευθερία: «Από το οικονομικό ξεκινάνε και τα προβλήματα και τώρα τελευταία... Πάντα τσακωνόμασταν, κρατούσαμε μούτρα. Δεν γίνονταν ακρότητες. Τα τελευταία δύο χρόνια αυτό το πράγμα άρχισε να ξεφεύγει, δηλαδή όλα γίνονταν με μεγαλύτερη ένταση»

Η Ελένη δεν πιστεύει ότι η κρίση έχει επηρεάσει τη συμπεριφορά του συντρόφου της:

«Η κρίση είναι μία δικαιολογία παραπάνω ότι δεν έχει λεφτά. Πάντα δεν είχε λεφτά. Απλώς αν ήθελε το βράδυ γλύκες και δεν.... Το πρωί δεν είχε λεφτά. Αυτός είναι εκβιασμός δεν έχει σχέση με την κρίση»

Ρούλα: «Τον πείραζε και η οικονομική κρίση. Τα γεράματα συν την κρίση. Τώρα αν είχε τα γεράματα με μπόλικά χρήματα, όπως είχε παλιά, μπορεί και να μην ήταν και έτσι. Δυστυχώς την έχει επηρεάσει πάααααααα πολύ. ↑ Μα πάρα πολύ Δηλαδή εάν δεν υπήρχε η οικονομική κρίση πιστεύω ότι θα ήταν πιο χαλαρά τα πράγματα στη σχέση μας όπως ήταν και πριν χρόνια»

Μαρίκα: «Πολύ. ↑ Πιστεύω πολύ γιατί είχε να συντηρήσει δύο και εμάς και την κόμμενα και δεν του έφταναν πλέον, του νευρίαζε αυτή και αυτός ζέσπαγε πάνω μου»

Ελίζα: «Έχει γίνει πολύ τσιγκούνης σε εμένα μόνο, δηλαδή το κάνει από άλλους λόγους τώρα. Ακόμα ένα ευρώ θέλει να το πληρώσω εγώ. Αφήνει να τα πληρώνω όλα εγώ. Τους λογαριασμούς και αυτά. Αλλά αυτό δεν ξέρουμε αν είναι η οικονομική κρίση ή είναι για να με μειώσει. Πως λέμε την έκφραση “στα παίρνω”»

Τέλος όσον αφορά το αν υφίσταται διαφορά στην συμπεριφορά του θύτη πριν και μετά την κρίση κατέστη σαφές ότι , υπάρχει διαφορά στην συμπεριφορά του.

Ελίζα: *«Πριν την κρίση δεν ήταν τόσο βίαιος, ούτε τσακωνόμασταν τόσο συχνά»*

Μαρίκα: *«Ξέρω εγώ τι μου λες τώρα πριν και μετά, δεν ξέρω το ίδιο»*

Ρούλα: *«Καμία σχέση παλιά περνάγαμε ωραία, πως γίναμε έτσι ρε γαμώτο, πως μας έκαναν αυτοί οι αλήτες»* (εννοεί οι κυβερνώντες)

Μαρίνα: *«Δεν θα έλεγα ότι άλλαξε ίσος ως προς την συχνότητα, αλλά και πάλι δεν ξέρω»*

Από την ποιοτική ανάλυση του τέταρτου ερευνητικού άξονα που αφορά την ανάδειξη πιθανής συσχέτισης βίας και οικονομικής κρίσης και το πώς αυτή επιδρά στα θύματα προκύπτουν τα ακόλουθα:

- ✓ 8/9 θύματα ενδοοικογενειακής βίας θεωρούν ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την σχέση του με το θύτη.
- ✓ Η ανεργία, η ανασφάλεια και η ευελιξία της εργασίας, η έλλειψη χρημάτων, και τα επαγγελματικά προβλήματα που οφείλονται στην οικονομική ύφεση, επιδρούν αρνητικά στην αντίδραση των θυμάτων ως προς τα φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας.
- ✓ Η οικονομική κρίση δημιουργεί στάσεις ανεκτικότητας ως προς την βία, αλλά και πρόφαση πίσω από την οποία κρύβονται άλλοι λόγοι για τους οποίους δεν αντιδρούν τα θύματα, όπως για παράδειγμα συναισθηματικοί λόγοι.
- ✓ Στην πλειονότητα τα θύματα τονίζουν πως έχει σημειωθεί διαφορά στην συμπεριφορά των θυτών πριν και μετά την οικονομική κρίση, η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται από αλλαγές ως προς την συχνότητα και την ένταση των φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας.

11.6 Η «χαρτογράφηση» των ενεργειών μέσω των οποίων τα θύματα αναζητούν λύσεις- βοήθεια, εφόσον προβαίνουν στην παραπάνω πράξη .

Γυναίκες που κακοποιούνται από τους συντρόφους τους, συχνά επιθυμούν να σταματήσει η κακοποίηση και να συνεχίσουν να ζουν μαζί. Αν το επίπεδο της βίας είναι μέτριο ή ελαφρύ, τότε είναι δυνατή μια επιτυχημένη αντιμετώπιση. Αν δεχτούμε αυτή τη θέση και ότι τα ζευγάρια αυτά είναι δυνατόν να βοηθήσουν αποτελεσματικά, τότε η από κοινού ψυχοθεραπεία μπορεί να αποτελέσει ένα λογικό και αποτελεσματικό σχέδιο (Taylor, 1986).

Στην πλειονότητα τους οι συνεντευξιζόμενες κατέστησαν σαφές ότι επιθυμούν να σταματήσει η κακοποίηση και να συνεχίσουν την ζωή τους μαζί με τον σύζυγο - σύντροφο τους και τα παιδιά τους. Ωστόσο όπως προκύπτει και από την μελέτη της βιβλιογραφίας αυτό γίνεται εφικτό μέσω της κοινής συνειδητοποίησης του

προβλήματος και της ψυχοθεραπείας, παρά ταύτα κανένας θύτης δεν συνειδητοποιούσε ότι η συμπεριφορά του δεν είναι ορθή και σχεδόν κανένα θύμα δεν προσπάθησε ή κατάφερε να αντιμετωπίσει την κατάσταση με αυτόν τον τρόπο .

Άννα: *«Του είχα πεί να διαβάσει και ένα βιβλίο που είχα κερδίσει από την εφημερίδα και τα λέει ωραία αλλά όταν του το έδωσα το έσκισε»*

Μαρίκα: *«Τι να χωρίσω; //γιατι όχι; // όλο βλακείες λες να χωρίσω να αφήσω το σπίτι μου να πάω πού; Να με συζητάει το χωρίο να γίνω χειρότερα ρεζίλι;»*

Όπως έκδηλα αποτυπώνουν παραπάνω τα λόγια της Μαρίκας η ίδια δεν εγκαταλείπει τον σύντροφο της για λόγους οι οποίοι έχουν ως έρεισμα τα κοινωνικά πρέπει και τις συμβάσεις που συνδέουν την ατομική επιτυχία με τον γάμο και την ανεκτικότητα σε άσχημες συμπεριφορές λόγω υποδεέστερης θέσης της γυναίκας έναντι του συζύγου, επίσης η πιθανή κοινωνική κατακραυγή της κακοποιημένης γυναίκας, την αποτρέπει να αντιδράσει καθώς της δημιουργούν θλιβερά αισθήματα.

Όλγα: *« Στο ξαναείπα! ↑ Δεν μπορώ να φύγω ρε σύ τον έχει ανάγκη και το παιδί, αυτός ο άνθρωπος δεν ήρθε τυχαία στην ζωή μου, τον αγαπάω, έχει αλλάξει από τότε που έφυγα του είχα πει τότε να πάμε και σε ψυχολόγο να του λύσει τα θεματάκια του και είχε συμφωνήσει// θα πάτε; //κάποια στιγμή//πότε; // Δεν ξέρω τώρα δεν έχουμε και λεφτά»*

Ρούλα: *« Δεν θέλω να χωρίσω θέλω να μείνουμε μαζί και να αλλάξει. Άμα μέναμε σε πόλη θα πηγαίναμε σε κανέναν ψυχολόγο δεν είναι κακό, εδώ όμως στα 1000 μέτρα υψόμετρο που να βρεθεί»*

Ελίσα: *«Δεν θέλω να χωρίσω γιατί τον αγαπάω, το ξέρω ότι έχει ψυχολογικά, κάτι φορές κλαίει σαν μικρό παιδί ας κάνει τον άγριο, αλλά άντε πες του να πάει σε ψυχολόγο, όχι ότι έχουμε λεφτά δηλαδή// Έχει ψυχολόγο το Νοσοκομείο της Κορίνθου//Ναι άντε πες του να πάμε να δεις τι θα σου πει. Για τόλμα»*

Οι κακοποιημένες γυναίκες πρέπει να αντιμετωπίσουν τη βιώσιμη κατάστασή τους χωρίς φόβο και ντροπή και να κινητοποιηθούν με τη βοήθεια των διαφόρων φορέων-υπηρεσιών που υπάρχουν ώστε να υπερπηδήσουν τα προβλήματά τους (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008). Οι φορείς αυτοί συμπεριλαμβάνουν τόσο τα επίσημα όσο και τα ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας. Από την ποιοτική έρευνα προέκυψε ότι κανένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας γυναίκα η παιδί δεν έχει έρθει σε επαφή με τα επίσημα δίκτυα φροντίδας στην περιοχή της Κορινθίας αντίθετα προτιμούν να έρθουν σε επαφή με τα ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας κυρίως με άτομα που εμπιστεύονται, του ευρύτερου οικογενειακού και κοινωνικού τους περιβάλλοντος, καθώς και με ιερείς της εκκλησίας. Αυτή τους η επιλογή ίσως δεν αποτελεί και την καλύτερη δυνατή, δεδομένου του ότι οι συμβουλές που παρέχονται δεν προέρχονται

από ειδικευμένα γνωστικά άτομα αλλά από ανθρώπους των οποίων οι αντιλήψεις έχουν επηρεαστεί από τα προσωπικά τους βιώματα και τις γενικότερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που ζουν.

Αννα: «Μόνο στον πνευματικό μου μίλησα, αυτός με συμβούλευσε να κάνω υπομονή και να προσεύχομαι για να αλλάξει, ότι ο γάμος είναι ιερός και ότι δεν πρέπει να εγκαταλείψω ούτε εγώ ούτε το παιδί τον άντρα μου, μου διάβασε μάλιστα και μία ευχή και μου είπε ότι θα δώ ότι από εδώ και πέρα τα πράγματα θα φτιάξουν ...Τελικά δεν έφτιαξαν»

Μαρίκα: « Το έχω συζητήσει και με τα παιδιά μου και με τον Παπά-Γιώργη, ο καθένας λέει τα δικά του»

Όλγα: «Το έχω συζητήσει με πολλά άτομα και φίλους και τους γονείς μου, άλλοι μου λέν να φύγω και άλλοι να μείνω, δεν ξέρω ποιόν να ακούσω, προς το παρόν ακούω την καρδιά μου που μου λέει μείνε και ας το ξέρω ότι θα μετανιώσω»

Ελένη: «Το είχα συζητήσει και με τις γειτόνισσες, αυτές δηλαδή μου είχαν φέρει την κουβέντα μια μέρα μετά τον μεγάλο μας τσακωμό, φαίνεται τα είχαν ακούσει όλα, τότε είναι που είχα φύγει από το σπίτι που σου έλεγα πριν// και γιατί γύρισες// Γιατί αυτός ήρθε σπίτι του πατέρα μου και με πήρε, ζήταγε συγγνώμη και ότι δεν θα το ξανακάνει και του δώσαμε μια ευκαιρία// Η οικογένεια σου σε στηρίζει;//Όχι // Γιατί;//Κάτσε(...）」
Εκείνη την στιγμή η Ελένη τηλεφώνησε από το κινητό μου στην γιαγιά της και της είπε να την πάρει τηλέφωνο στο δικό της. Όταν την πήρε τηλέφωνο, την έβαλε σε ανοιχτή ακρόαση και της είπε ότι τσακώθηκε με τον σύντροφο της .Παρακάτω παρατίθενται αυτολεξεί η συνομιλία: «Έλα με ακούς;//όχι//τόρα με ακούς;// πήγαινε κάπου να πιάνει σήμα ↑//Με ακούς//Έλα ναι//Τι κάνεις;//Καλά//Τι έχεις;// Τσακωθήκαμε χθες// Γιατί;//Γιατί είμαι πουτάνα!//Γιατί;//Τι γιατί ρε γιαγιά είμαι πουτάνα; [Γελία] //Όχι ρε παιδί μου γιατί τσακωθήκατε;//Γιατί ήρθε σπίτι και μετά από μιάμιση ώρα θυμήθηκε να με αγγίξει//ε και;//Ε δεν ήθελα//Έλα ρε Ελένη τι έχουμε πει; Άντρας είναι//Τι έλα ρε γιαγιά και μετά θύμωσε και με έβριζε με έλεγε πουτάνα και ότι είμαι αγάριστη και ότι μου δίνει να φάω και τέτοια// ε και εσύ ήταν ανάγκη να του πεις όχι δεν σου είπα να μην τσακώνεσαι, να μην του μιλάς και σε βρίζει και σε βαράει μετά;// Αυτό είναι το θέμα ρε γιαγιά ;↑//Ποιο είναι;// Τίποτα άστο//Καλά να σου πω κλείσε γιατί έχω το φαί στη φωτιά και θα σε πάρω μετά(...）」 Μετά την λήξη του τηλεφώνου η Ελένη με ρώτησε αν είδα σε ποιόν απευθύνεται για βοήθεια και πώς την αντιμετωπίζει, ενώ με διαβεβαίωσε ότι δεν μπορεί να ξεφύγει από αυτή την κατάσταση διότι δεν έχει την στήριξη ούτε της ίδιας της της οικογένειας.

Ελίσα: «Φοβάμαι να μιλήσω στην οικογένεια μου, θα μιλήσω στους ξένους; (εννοεί Συμβουλευτικά κέντρα κτλ) γιατί όλοι μου τα έλεγαν από την αρχή και εγώ τους έκανα εχθρούς. Όλοι έχουν απομακρυνθεί από κοντά μου και συνέχεια μου λέν κάνε ότι θές, αν με έπιανε η μάνα μου, ο αδερφός μου , τα παιδιά μου κάποιος και μου έλεγε δεν πειράζει που έκανες λάθος εμείς είμαστε εδώ για σένα για να σε στηρίξουμε, ίσως και να

έφευγα τώρα να πάω που; Μπορεί να μην έχω ούτε που να μείνω[...] Μία φορά που με είχε βαρέσει πάρα πολύ και δεν μπορούσα ούτε να περπατήσω πήρα την νύφη μου τηλέφωνο °(4), αυτή με αγαπάει, της είπα να έρθει στο Κιάτο να μιλήσουμε και ότι δεν είμαι καλά, ότι με χτύπησε, ανησύχησε πολύ, ήρθε την άλλη μέρα και συναντηθήκαμε κρυφά, αλλά δεν βρήκα την δύναμη να της μιλήσω, της είπα ένα σωρό δικαιολογίες, αυτή το είχε καταλάβει όμως και μου είπε ότι αυτή και ο γιος μου θα με στηρίζουν και να πάω να μείνω μαζί τους, που να πάω στα παιδιά; Είναι νιόπαντρα, άσε που αυτός μπορεί να με ψάξει και να τους κάνει κανένα κακό»

Ρούλα: «Στην κόρη μου, ↑ μου λέει να τον χωρίσω δεν είναι τόσο εύκολο όμως»

Ελευθερία: «Συνήθως μιλούσα με τις φίλες μου για αυτό και με παρότρυναν να φύγω και όλο έφευγα κιόλα γύριζα»

Μαρίνα: «Δεν μιλούσα σε κανέναν μέχρι που έφτασα στα όρια μου τότε μίλησα στην οικογένεια μου»

Μαρία: «Στην κολλητή μου ↑»

Τέλος όλες οι συνεντευξιαζόμενες απάντησαν ότι δεν ξέρουν πώς δύναται να είναι το μέλλον μακριά του ή ότι θα μείνουν και θα προσπαθήσουν να τον αλλάξουν. Ενδεικτικά:

Ρούλα: «Μαζί και αγαπημένοι με τα εγγονάκια μας να έχει περάσει και η κρίση και τα νεύρα και όλα»

Άννα : «Δεν ξέρω ειλικρινά»

Από την ποιοτική ανάλυση του πέμπτου και τελευταίου ερευνητικού άξονα που αφορά τη «χαρτογράφηση» των ενεργειών μέσω των οποίων τα θύματα αναζητούν λύσεις- βοήθεια, εφόσον προβαίνουν στην παραπάνω πράξη, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ✓ Τα θύματα συχνά επιθυμούν να αλλάξουν την κακοποιητική συμπεριφορά του θύτη, χωρίς να διαθέτουν τα μέσα, τους πόρους και την γνώση μέσα από τα οποία θα υλοποιήσουν αυτή τους την επιθυμία
- ✓ Τα θύματα δεν επιθυμούν την παύση της σχέσης τους με το θύτη.
- ✓ Τα θύματα αγνοούν την ύπαρξη συμβουλευτικού κέντρου στην Κορινθία, τις αρμοδιότητες της αστυνομίας, και τους ποικίλους τρόπους μέσα από τους οποίους τα ανεπίσημα και επίσημα δίκτυα φροντίδας δύναται να τα βοηθήσουν.
- ✓ Τα θύματα θεωρούν ότι η προσφυγή τους στους παραπάνω φορείς θα έχει τιμαριωτικό χαρακτήρα για τα θύματα, κάτι που τα ίδια δεν επιθυμούν.

- ✓ Τα θύματα συχνά συζητούν για την βία που δέχονται με άτομα της οικογενείας τους που εμπιστεύονται και κληρικούς, κυρίως όμως με φίλους. Αυτοί συχνά τους παρέχουν λόγω άγνοιας συμβουλές τις οποίες δεν θα παρείχε, εξειδικευμένο προσωπικό όπως οι κοινωνιολόγοι, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι δικηγόροι και άλλοι.
- ✓ Τα θύματα αισθάνονται αδύναμα να αντιδράσουν , φαντάζονται το μέλλον τους αβέβαιο ή με τον ίδιο σύντροφο του οποίου η συμπεριφορά θα έχει αλλάξει .
- ✓ Ως επιτακτική ανάγκη για την τοπική κοινωνία απαιτείτε η κινητοποίηση σχετικά με την διοργάνωση καμπανιών πρόληψης και ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία. Η εξωστρέφεια του συμβουλευτικού κέντρου γυναικών Κορίνθου, έτσι ώστε να οικοδομήσει μια νέα σχέση εμπιστοσύνης με τους πολίτες, διότι μπορεί να είναι επανδρωμένο άρτια και να διαθέτει άριστες υποδομές αλλά δεν είναι γνωστή η ύπαρξη του στην Κορινθία.
- ✓ Επιπρόσθετα απαιτείτε η κινητοποίηση της αστυνομίας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας τα οποία λαμβάνουν χώρα σε δημόσιους χώρους. (πχ η Ελευθερία είχε ξυλοκοπηθεί δημόσια σε καφετέρια στον κεντρικότερο εμπορικό πεζόδρομο του Κιάτου)

11.7 Συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παρούσα μελέτη αποτελεί προσπάθεια διερεύνησης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας εις βάρος γυναικών και των παιδιών τους που ζουν στην Κορινθία. Επιπλέον επιχειρεί να δώσει μια εικόνα σχετικά με το πώς επιδρά η ύπαρξη της οικονομικής υφέσεις που υφίστανται στην χώρα στο παραπάνω φαινόμενο. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του φαινομένου της βίας, της καθημερινής και παγκόσμιας ύπαρξής της και των κοινωνικών-ψυχολογικών-πολιτικών-ιστορικών διαστάσεών της, σκόπιμη κρίνεται η εις βάθος διερεύνηση του φαινομένου, είτε επικεντρωμένη σε νέους άξονες που σχετίζονται με το φαινόμενο είτε συσχετίζοντας εκείνους που έχουν ήδη ερευνηθεί.

Τα θύματα κατά κύριο λόγο είναι έγγαμες μητέρες, εργαζόμενες με απολαβές που τους προσφέρουν σχετικά καλή οικονομική κατάσταση και υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Οι θύτες είναι εύρωστα οικονομικά αφού είτε είναι ως επί το πλείστον επιχειρηματίες και ιδιωτικοί υπάλληλοι μορφωτικού επιπέδου Λυκείου

Πιο συχνές μορφές ενδοοικογενειακής βίας στην Κορινθία είναι η σωματική κακοποίηση, σε συνδυασμό με άλλες μορφές βίας όπως κοινωνική και οικονομική κακοποίηση. Από τις 9 συνεντευξιαζόμενες 8 έχουν δεχθεί τις παραπάνω μορφές βίας. Ταυτιζόμενα με όσα έχουν λεχθεί από τους Mullender, Gelles, Hirigoyen, τα ερευνητικά αποτελέσματα ανέδειξαν ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δέχονταν σωματική βία η οποία αποκρυσταλλωνόταν μέσα από γροθιές, χτυπήματα στο πρόσωπο και το σώμα, τράβηγμα των μαλλιών, τραυματισμό μέσω αντικειμένων κ.α

Η ψυχολογική βία που συχνά συνδυάζεται με λεκτική βία, έχει ως στόχο την υιοθέτηση μια σειρά από στάσεις και εκφράσεις που αποσκοπούν στην περιφρόνηση και στην άρνηση του τρόπου ζωής των θυμάτων, με στόχο την προσβολή, την αποσταθεροποίηση του θύματος και την μεταχείριση του με τρόπο παρόμοιο του αντικειμένου. Η ψυχολογική βία, η συστηματική δυσφήμιση, οι ύβρεις προκαλούν ρήξη ταυτότητας και εσωτερική κατάρρευση, τα θύματα συχνά πιστεύουν τα λόγια του θύτη καθιστώντας τον εαυτό τους όλο και πιο αδύναμο. 1 εκ των 9 θυμάτων έχει δεχθεί ισχυρή λεκτική και ψυχολογική βία με επιδράσεις σοβαρές για την υπόσταση της. 8 εκ των 9 θυμάτων έχουν δεχθεί ψυχολογική βία σε συνδυασμό με άλλες μορφές βίας. Συχνότερη μορφή κακοποίησης την οποία δέχονται οι γυναίκες από τους συζύγους/συντρόφους τους είναι η ψυχολογική. Οι συνεντευξιαζόμενες την ψυχολογική βία την εντόπιζαν και την ανέφεραν πολύ εύκολα σε αντίθεση με τον Loring (1994), ο οποίος υποστηρίζει ότι η ψυχολογική βία είναι πιο δύσκολο να προσδιορισθεί σε σχέση με τις άλλες μορφές βίας

Εκ της ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι γυναίκες, οι οποίες δέχονται ψυχολογική βία, δεν κακοποιούνται απαραίτητα και σωματικά. Σε αντίθεση με όσες δέχονται σωματική βία, οι οποίες δέχονται επιπλέον και ψυχολογική. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται σε απόλυτη

συμφωνία με τη έρευνα που πραγματοποίησε το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ, 2003).

Ακόμη, η λεκτική κακοποίηση εμφανίζεται σε όλες τις περιπτώσεις άσκησης ψυχολογικής βίας. Οι σύζυγοι/σύντροφοι είτε προσβάλουν τις συζύγους/συντρόφους τους σε δημόσιο χώρο, είτε χρησιμοποιούν απρεπή επιθετικούς προσδιορισμούς, είτε όταν βρίσκονται σε ιδιωτικό χώρο και συνήθως εντός της οικογενειακής οικείας. Χαρακτηριστικές συμπεριφορές λεκτικής βίας, σύμφωνα με την παρούσα έρευνα, αποτελούν ο υποβιβασμός της αυτοεκτίμησης και των νοητικών τους ικανοτήτων, καθώς επίσης και η πρόκληση αισθημάτων εξάρτησης από τον σύζυγο/σύντροφό της. Τα παραπάνω ευρήματα έρχονται σε συμφωνία με τον Gilles, (1970) ο οποίος υποστηρίζει ότι η λεκτική βία δημιουργεί ένα κλίμα τρομοκρατίας για τις γυναίκες, υποβιβάζει την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμησή τους και περιλαμβάνει υβριστικές εκφράσεις και χαρακτηρισμούς είτε σε δημόσιο είτε σε ιδιωτικό χώρο (Σε 2 εκ των 9 περιπτώσεων η βία ασκήθηκε σε δημόσιο χώρο, και σε 7 εκ των 9 περιπτώσεων στην οικία των θυμάτων)

Εις βάρος των θυμάτων ωστόσο δεν ασκούνταν μόνο σωματική βία αλλά και οικονομική αποστέρηση από τους συζύγους/συντρόφους τους. Γεγονός που συνάδει με τα όσα υποστηρίζει η Walker (1980), η οποία επισημάνει ότι τα οικονομικά θέματα δύνανται να χρησιμοποιηθούν με δύο τρόπους σε μία κακοποιητική σχέση. Ο πρώτος αφορά την παγίδευση του θύματος το οποίο πείθεται πως δεν θα μπορέσει να ανταπεξέλθει μόνη του χωρίς τη στήριξη του συντρόφου/συζύγου του. Ο δεύτερος τρόπος ευοδώνεται μέσω του εκβιασμού του θύματος ότι αν δεν του ικανοποιήσει αυτά που ο ίδιος επιθυμεί δεν θα του δώσει τα χρήματα που αυτό χρειάζεται προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες του.

Όσον αφορά την σεξουαλική κακοποίηση, οι γυναίκες αναγκάζονται να έλθουν σε σεξουαλική επαφή με τον σύζυγο/σύντροφό τους, καθώς δέχονται απειλές για οικονομική αποστέρηση. Το συμπέρασμα αυτό συμφωνεί με τα όσα υποστηρίζουν οι Barnett και Miller-Perrin (1997) σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών, οι οποίες υποχρεώνονται μέσω άσκησης βίας ή με τη χρήση απειλών και εκφοβισμού να έλθουν σε σεξουαλική επαφή με τον σύντροφο/σύζυγό τους. Επιπλέον υπήρξαν περιπτώσεις στις οποίες οι γυναίκες σύζυγοι/σύντροφοι δεν είχαν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, αλλά ήταν υποχρεωμένες να έρχονται σε συνουσία με τον σύζυγο/σύντροφό τους όποτε αυτός το επιθυμούσε. Το συμπέρασμα αυτό συμφωνεί με την Παντεράκη (2003) η οποία υποστηρίζει ότι οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη παραβιάζει την ελεύθερη βούληση της συντρόφου απέναντι στον σύντροφό της και το δικαίωμα της αυτοδιάθεσής της, τότε η πράξη αυτή αποτελεί σεξουαλική κακοποίηση. Ωστόσο, από την έρευνα δεν προέκυψε ότι οι κακοποιημένες υιοθέτησαν τρόπους σεξουαλικής συμπεριφοράς όχι μόνο μη αποδεκτούς, αλλά και απωθητικούς για αυτές (Σαμαρτζή, 1996). Επίσης, δεν δέχτηκαν ανεπιθύμητη διείσδυση με την επιβολή βίας όπως ορίζουν οι Bergen (1996) και Russell (1992).

Οι γυναίκες ανέφεραν ως βία τον κοινωνικό αποκλεισμό(3 εκ των 9 περιπτώσεων δέχθηκαν κοινωνική κακοποίηση), τον οποίο τους επιβάλλει ο σύζυγος/σύντροφος προκειμένου να μην γνωρίζει ο κοινωνικός τους περίγυρος την κακοποίηση την οποία δέχονται. Επίσης ίσως ακόμα ένας λόγος να είναι ότι, οι δράστες δεν επιτρέπουν στις συζύγους/συντρόφους τους να συναναστρέφονται με συγκεκριμένα άτομα, καθώς φοβούνται ότι θα της υποκινήσουν στο να αντιδράσουν. Τα συμπεράσματα αυτά επιβεβαιώνουν τη Walker (1989), η οποία αναγνωρίζει τον κοινωνικό αποκλεισμό ως ένα είδος κακοποίησης της συζύγου/συντρόφου από τον σύζυγο/σύντροφο, προκειμένου ο κοινωνικός περίγυρος να μη μάθει την κακοποιητική συμπεριφορά του.

Μία εκ των 9 περιπτώσεων περιλαμβάνει χρήση σωματικής βίας σε μέλος της οικογένεια το οποίο είναι ΑΜΕΑ επιβεβαιώνοντας τα εκ της Αρτινοπούλου λεγόμενα ότι , τα χρόνια ιατρικά προβλήματα είτε για τη γυναίκα είτε για τα παιδιά ως παράγοντας ευπάθειας, συνεπάγονται μεγάλο οικονομικό και συναισθηματικό βάρος για την οικογένεια και καθ' επέκταση λόγο άσκησης βίας. (Αρτινοπούλου,2006:57-59)

Η άσκηση βίας στην οικογένεια με τα παιδιά, αποκρυσταλλώνεται μέσα από δύο διαστάσεις. Α) Όταν τα παιδιά κακοποιούνται από τους γονείς τους 1 εκ των 9 περιπτώσεων. Γενικά, σχετικά με τα θύματα και τους θύτες που εμφανίζονται σε κάθε οικογένεια από έρευνες που διεξήχθησαν και συμπληρώνονται από την παραπάνω έρευνα, έχει αναδειχθεί ότι η βία, ασκείται ως επί το πλείστον από το σύζυγο προς τη σύζυγο, περίπου 70% των περιπτώσεων και στις μισές από αυτές και στα παιδιά της οικογένεια και από τους δύο γονείς. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο σύζυγος – θύτης κτυπά και τα παιδιά του ή η σύζυγος, η οποία κακοποιείται κτυπά τα ίδια τα παιδιά της. (<http://www.domviolence.org.cy/>). Β) όταν τα παιδιά είναι μάρτυρες βίας στο σπίτι 6 εκ των 9 περιπτώσεων.

Ενώ αξίζει να επισημανθεί ότι 8 εκ των 9 περιπτώσεων δεν είχαν παρόμοια κακοποιητική σχέση στο παρελθόν, 1 εκ των 9 θυτών είχε κακοποιήσει προηγούμενη σύντροφο σωματικά μετά από πυροβολισμό στο πόδι της.

Τα θύματα στην πλειονότητα τους διαπνέονται από κοινωνικά στερεότυπα και αντιλήψεις τα οποία τους δημιουργούν μία ασυνείδητη αποδοχή τις παραβατικής συμπεριφοράς του θύτη, την οποία τείνουν να δικαιολογούν.

Επτά από τα θύματα είναι απόφοιτες ΑΕΙ-ΤΕΙ και Λυκείου ωστόσο η εκπαίδευση τους δεν έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αφύπνιση των συνειδήσεων τους , στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και στην διάθεση τους να ξεφύγουν από καταστάσεις βίας, οι οποίες μόνο πόνο και θλίψη προκαλούν σε αυτές και τα παιδιά τους. Οι θύτες κατέχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και υψηλό οικονομικό επίπεδο Όπως ανέδειξε η παραπάνω έρευνα συμβάλλοντας στα εκ της Βαρδάκου λεγόμενα, η μορφωτική ή/και επαγγελματική ανισότητα μεταξύ των συντρόφων μπορεί να αποτελέσει αίτιο ή αφορμή κακοποίησης, ιδιαίτερα όταν

υπερέχει η γυναίκα του άντρα (ο ίδιος μπορεί να νιώσει ανεπάρκεια και ανικανότητα, καθώς προσλαμβάνει τη διαφορά αυτή ως ένδειξη αδυναμίας να είναι ο ίδιος επικεφαλής της οικογένειας. Η εν λόγω ανισότητα πυροδοτεί την καταχρηστική συμπεριφορά, κυρίως με ψυχολογική και σωματική βία, αλλά και απειλή κατά της ζωής). Όπως επισημάνει η Βαρδάκου η απώλεια της δουλειάς παίζει σημαντικό ρόλο στην κακοποίηση των γυναικών. Εξαιτίας των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κάθε οικογένεια στη σημερινή κοινωνία λόγω υποχρεώσεων, λόγω έλλειψης χρημάτων και λόγω πολλών άλλων θεμάτων, ένας άντρας μπορεί να ασκήσει βία στην γυναίκα ή τα παιδιά του του πιστεύοντας πως έτσι μπορεί να νιώσει καλύτερα. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως όσο η ανεργία αυξάνεται και αποκτά μόνιμο χαρακτήρα, τόσο κλιμακώνεται η βία μέσα στο ζευγάρι (Βαρδάκου, 2011).

Οι περισσότερες γυναίκες αποδέχονται τα αρνητικά χαρακτηριστικά του θύματος, προσπαθούν να τα αλλάξουν αν και ξέρουν ότι η προσπάθεια τους αυτή θα καταλήξει ατελέσφορη.

Επίσης δεν αντιλαμβάνονται την επικινδυνότητα της κατάστασης τόσο και για αυτές όσο και για τα παιδιά τους. Παραδείγματος χάρι η Ελίζα ζει με έναν άντρα που οπλοφορεί, έχει πυροβολήσει την πρώην γυναίκα του, έχει διαπράξει εγκλήματα όπως παράνομη πώληση όπλων, για τα οποία έχει εκτελέσει την ποινή του στην φυλακή, και παρόλα αυτά σύναψε σχέση μαζί του και πιστεύει ότι έχει αλλάξει.

Όλες οι συνεντευξιαζόμενες επιμένουν στις όμορφες στιγμές του κύκλου της βίας που βιώνουν καθ' όλη την διάρκεια της ζωής τους, καθώς θυμούνται τις στιγμές βίας ως μια κακιά ανάμνηση που τελείωσε .

Ακόμα και τα θύματα με καλό οικονομικό υπόβαθρο διστάζουν να εγκαταλείψουν το θύτη, για συναισθηματικούς λόγους. Τα θύματα που δεν έχουν καλό οικονομικό υπόβαθρο, ανέχονται βίαιη συμπεριφορά διότι δεν διαθέτουν τους πόρους να ζήσουν αυτές και τα παιδιά τους χωρίς την οικονομική στήριξη του συζύγου τους.

Όπως αναδείχθηκε από την έρευνα οι θύτες χαρακτηρίζονται από ένα πατριαρχικό προφίλ, επιθυμούν να λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν την οικογένεια , χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους, την γνώμη των υπόλοιπων μελών και αποτελούν τα κέντρα λήψης αποφάσεων για ενέργειες που αφορούν είτε απλά καθημερινά ζητήματα προς διευθέτηση πχ με τι θα τραφεί η οικογένεια την δεδομένη μέρα, είτε σημαντικότερα θέματα, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το μέλλον των μελών της οικογένειας πχ ο επαγγελματικός προσανατολισμός των παιδιών ή της συζύγου-συντρόφου τους. Άποψη που οι Claes και Rosenthal ενστερνίζονται , καθώς επισημαίνουν ότι , οι άνδρες που έχουν γαλουχηθεί, από την παιδική τους ηλικία, σύμφωνα με το κοινωνικό στερεότυπο που επωάζει την κυριαρχία του άνδρα μέσα στην οικογένεια και γενικότερα την παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, εμφανίζουν παρεκκλίνουσες συμπεριφορές απέναντι στις συζύγους/συντρόφους τους. Προκειμένου αισθάνονται ασφαλείς μέσα στη σχέση

τους με το άλλο φύλο πρέπει να είναι οι ίδιοι ρυθμιστές όλης της ζωής της συντρόφου τους. Επίσης δεν είναι λίγες οι φορές που χρησιμοποιούν το σεξ για να τονώσουν την αυτοεκτίμησή τους και για να επιβεβαιωθούν (Claes & Rosenthal, 1990).

Όπως ανέδειξε η παραπάνω έρευνα τα επαγγελματικά προβλήματα των θυτών συχνά δημιουργούν καταστάσεις σύγκρουσης και βίας στην οικογένεια. Επιβεβαιώνοντας όπως και οι Kulik και Shamir, ότι οι άνδρες νιώθουν ιδιαίτερα πιεσμένοι προκειμένου να ανταποκριθούν στον ρόλο τον οποίο τους προστάζει η κοινωνία, κατά τη διάρκεια της κρίσης με τις υφιστάμενες κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες, αυτό καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο με αποτέλεσμα να πιέζονται ψυχικά, εκτονώνοντας αυτή τους την πίεση στη σύζυγο/σύντροφό τους ή τα παιδιά τους ασκώντας τους βία (Kulik, 2010- Shamir, 1985)

Ακόμη όπως ανέδειξε η έρευνα η ενδεχόμενη ανεργία του θύτη οδηγεί με βεβαιότητα στην ένταση φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας Ταυτόσημα ο Gelles τονίζει ότι η εξαναγκαστική αλλαγή επαγγελματικού προσανατολισμού και η ανεργία, επηρεάζουν την ψυχολογία του άνδρα, ασκώντας του ψυχολογική πίεση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές να παρουσιάζει βίαιη συμπεριφορά προς τη σύζυγο/σύντροφό του. (Gelles,1979)Επίσης Οι θύτες που λαμβάνουν χαμηλό εισόδημα διαπνέονται από αισθήματα προδιάθεσης εμφάνισης, βίαιης συμπεριφοράς.

Επιπρόσθετα οι θύτες συχνά παρουσιάζουν από παθολογική ζήλια και εξάρτηση ως προς τα θύματα. Κάτι που επιβεβαιώνεται και από την έρευνα της Αρτινοπούλου η οποία τονίζει ότι η υπερβολική συναισθηματική εξάρτηση από τον σύντροφο/σύζυγο οδηγεί επίσης σε κοινωνική απομόνωση, καθώς το θύμα θεωρεί πως όλες τις οι ανάγκες θα ικανοποιηθούν από τον σύντροφο, άρα δεν έχει τη δυνατότητα να στραφεί σε σημαντικούς άλλους όταν θα υποστεί κακοποίηση.(Αρτινοπούλου,2006:57-59)

Συχνά τα θύματα απέδιδαν την συμπεριφορά του συζύγου- συντρόφου τους, σε εξωσυζυγικές σχέσεις που πιθανόν να είχαν συνάψει οι ίδιοι και συχνά επικαλούνταν συναισθηματικούς δεσμούς αγάπης με το θύμα, οι οποίοι τις απέστρεφαν από το να αντιδράσουν Ενώ αρκετές φορές επικαλούνταν οικονομικά προβλήματα, μη ορθή διαπαιδαγώγηση των θυτών κατά την παιδική τους ηλικία, ή προβλήματα υγείας τα οποία συνυπεύθυνα για την εμφάνιση βίαιης συμπεριφοράς ή αποτελούσαν λόγο ανεκτικότητας και παραμονής της συζύγου.

8/9 θύματα ενδοοικογενειακής βίας θεωρούν ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την σχέση του με το θύτη. Η ανεργία, η ανασφάλεια και η ευελιξία της εργασίας, η έλλειψη χρημάτων, και τα επαγγελματικά προβλήματα που οφείλονται στην οικονομική ύφεση, επιδρούν αρνητικά στην αντίδραση των θυμάτων ως προς τα φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας. Η οικονομική κρίση δημιουργεί στάσεις ανεκτικότητας ως προς την βία, αλλά και πρόφαση πίσω από την οποία κρύβονται άλοι λόγοι για τους οποίους δεν αντιδρούν τα θύματα, όπως για παράδειγμα συναισθηματικοί λόγοι.

Στην πλειονότητα τα θύματα τονίζουν πως έχει σημειωθεί διαφορά στην συμπεριφορά των θυτών πριν και μετά την οικονομική κρίση, η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται από αλλαγές ως προς την συχνότητα και την ένταση των φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας.

Επιπλέον, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, δεν κακοποιήθηκαν πρώτη φορά την περίοδο της οικονομική κρίσης, αλλά κακοποιούνταν και στο παρελθόν. Αυτή η άποψη επιβεβαιώνει τα όσα υποστηρίζουν οι Carpioli & Boyer (2001), δηλαδή ότι η οικονομική κρίση δεν αποτελεί αυτό καθ' αυτό τον παράγοντα ο οποίος οδηγεί στην εμφάνιση ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος των γυναικών, αλλά οδηγεί στην όξυνση του φαινομένου. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης η κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου/συντρόφου εντάθηκε σύμφωνα με τις μαρτυρίες των συνεντευξιαζόμενων. Οι συμμετέχουσες στη διαδικασία των συνεντεύξεων υποστήριξαν ότι η βία που δέχονται οι γυναίκες από τον σύζυγο/σύντροφό τους, έχει επηρεαστεί άμεσα από την οικονομική κρίση και την επαγγελματική του κατάσταση. Όπως υποστηρίζει και ο Gelles (1979) τόσο η αλλαγή του επαγγελματικού προσανατολισμού όσο και η ανεργία επιδρούν στην ισορροπία του άνδρα, δημιουργώντας του αυξημένη ψυχολογική πίεση. Την ψυχολογική αυτή πίεση την εκτονώνει σε αρκετές περιπτώσεις στη σύζυγο/σύντροφό του, ασκώντας βία πάνω σε αυτή. Προς την ίδια κατεύθυνση προσανατολίζεται και ο Tiff (1993), ο οποίος αναφέρει ότι αρκετοί άνδρες χρησιμοποιούν τη βία εναντίον της συζύγου/συντρόφου τους προκειμένου να εξισορροπήσουν τις καταστάσεις πίεσης τις οποίες βιώνουν στο χώρο εργασίας τους.

Η δυσμενής οικονομική συγκυρία η οποία επικρατεί στην αγορά αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στο να πάρουν οι κακοποιημένες την απόφαση να εγκαταλείψουν την συζυγική/συντροφική στέγη, καθώς διακατέχονται από τον φόβο, ότι δεν θα μπορέσουν να επιβιώσουν χωρίς εργασία και χρήματα. Το ίδιο συμβαίνει και με τις γυναίκες οι οποίες εργάζονται και κακοποιούνται από τους συντρόφους/συζύγους τους. Οι εργαζόμενες εξαιτίας της οικονομικής αστάθειας και της μείωσης της αμοιβής τους δεν αποφασίζουν να αντιδράσουν δραστικά, καθώς φοβούνται ότι δεν θα μπορέσουν μόνες τους να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Ωστόσο, οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα ανέφεραν ότι δεν θα μπορούσαν να βοηθηθούν από τον κοινωνικό τους περίγυρο, οι οποίοι/ες ενδεχομένως πλήττονται και αυτοί από την ανεργία και την οικονομική δυσπραγία.

Τέλος η παραπάνω έρευνα συμβάλει στο παγκόσμιο οικοδόμημα της επιστημονικής και κοινωνικής γνώσης με βάση τα ακόλουθα πορίσματα: Τα θύματα συχνά επιθυμούν να αλλάξουν την κακοποιητική συμπεριφορά του θύτη, χωρίς να διαθέτουν τα μέσα, τους πόρους και την γνώση μέσα από τα οποία θα υλοποιήσουν αυτή τους την επιθυμία

Επίσης δεν επιθυμούν την παύση της σχέσης τους με το θύτη. Κρίνεται αναγκαίο να διερευνηθεί τι τα ωθεί στο να επιθυμούν τα παραπάνω, τι σημαίνει αυτό για τα ίδια τα άτομα και την κοινωνία εν γένει.

Τα θύματα αγνοούν την ύπαρξη συμβουλευτικού κέντρου στην Κορινθία, τις αρμοδιότητες της αστυνομίας, και τους ποικίλους τρόπους μέσα από τους οποίους τα ανεπίσημα και επίσημα δίκτυα φροντίδας δύναται να τα βοηθήσουν.

Ακόμα τα θύματα θεωρούν ότι η προσφυγή τους στους παραπάνω φορείς θα έχει τιμαριωτικό χαρακτήρα για τα θύματα, κάτι που τα ίδια δεν επιθυμούν. Στο σημείο αυτό κρίνεται δόκιμο να επισημανθεί η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σχετικά με το γιατί τα άτομα ενστερνίζονται την παραπάνω άποψη καθώς και να αποτυπωθούν οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν ή εξαλείφουν τέτοιες απόψεις.

Επιπρόσθετος τα θύματα συχνά συζητούν για την βία που δέχονται με άτομα της οικογενείας τους που εμπιστεύονται και κληρικούς, κυρίως όμως με φίλους. Αυτοί συχνά τους παρέχουν λόγω άγνοιας συμβουλές τις οποίες δεν θα παρείχε, εξειδικευμένο προσωπικό όπως οι κοινωνιολόγοι, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι δικηγόροι και άλλοι. . Κρίνεται λοιπόν δόκιμο να διερευνηθεί τι ωθεί τα θύματα στο να εμπιστεύονται περισσότερο αυτά τα άτομα, εν σύγκριση με τους ειδήμονες.

Τέλος ως επιτακτική ανάγκη για την τοπική κοινωνία απαιτείτε η κινητοποίηση σχετικά με την διοργάνωση καμπανιών πρόληψης και ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία. Η εξωστρέφεια του συμβουλευτικού κέντρου γυναικών Κορίνθου, έτσι ώστε να οικοδομήσει μια νέα σχέση εμπιστοσύνης με τους πολίτες, διότι μπορεί να είναι επανδρωμένο άρτια και να διαθέτει άριστες υποδομές αλλά δεν είναι γνωστή η ύπαρξη του στην Κορινθία. Επιπρόσθετα απαιτείτε η κινητοποίηση της αστυνομίας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας τα οποία λαμβάνουν χώρα σε δημόσιους χώρους. (πχ η Ελευθερία είχε ξυλοκοπηθεί δημόσια σε καφετέρια στον κεντρικότερο εμπορικό πεζόδρομο του Κιάτου)

Βιβλιογραφικές Αναφορές-Πηγές

Α. Ελληνόγλωσσες Βιβλιογραφικές αναφορές

Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε. (1993). *Οικογένεια, Παιδική Προστασία, Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού

Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, Ε. (1993). «Το κράτος ως γονιός: σύμμαχος ή αντίπαλος;» Στο, Ε. Αγάθωνος – Γεωργοπούλου (Επιμ.), *Οικογένεια – Παιδική Προστασία – Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού:15-23.

Αγγελάκος, Γ. (2005) *Η αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας*. Αθήνα: Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας.

Αδαμάκη, Ντ. (2001). *Εγχειρίδιο για τις κακοποιημένες γυναίκες*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).

Αρτινοπουλου.Β,(2006)*Ενδοοικογενειακή Κακοποίηση Γυναικών*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Βλάχου,Β.(2008). *Η εξέλιξη των εγκληματολογικών θεωριών για τη βία και την επιθετικότητα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βλάχου, Β., (2005), *Η αντιμετώπιση της σωματικής βίας κατά των γυναικών από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης*, Αθήνα: Έλλην

Βαρδάκου, Ι. (2011) *Βία στην οικογένεια : μορφές βίας – αίτια – προστασία της γυναίκας*. Αθήνα: Συμβουλευτικό και Θεραπευτικό Κέντρο.

Γεωργιακάκη.Ε.(2007) *Ενδοοικογενειακή Βία*, Αθήνα-Κομοτινή: Σακκουλάς

Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων. (δ.α). Ποσοτική Ανάλυση Στοιχείο που αφορούν στις Γυναίκες Θύματα ενδοοικογενειακής βίας που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Γενική Γραμματεία Ισότητας Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

Γιωτάκος Ο. , Τσιλιακού Μ. , Τσίτσικα Α. (2011), *Κακοποίηση Παιδιού και Εφήβου, Ανίχνευση, αντιμετώπιση, πρόληψη*. Αθήνα: Πεδίο.

Γιωτάκος, Ο. Τσιλιάκου, Μ. (2008) *Βιασμός Ενηλίκων*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.

Δημητρίου Σ,(2003).*Μορφές Βίας*. Αθήνα: Σαββαλας

Ιωσηφίδης, Θ., (2003), *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική

Κατωπόδη,Α.(2005),*Παιδική σεξουαλική κακοποίηση*,Αθήνα: Μαραθια

Μαδιανός, Μ. (2006). *Κοινωνική Ψυχιατρική και Κοινωνική Ψυχική Υγιεινή*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Παναγόπουλος, Ι.(1993) «Τα παιδιά ενός κατώτερου θεού», περιοδικό Εγώ, Vol 26 (No2) ,17-18

Πενταράκη, Μ. (2003). *Έκταση, μορφές και συνέπειες της βίας που υφίστανται έφηβες, μαθήτριες λυκείου, στις συντροφικές τους σχέσεις*. (Διδακτορική Διατριβή), Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Παπαιωάννου, Κ. (1996). «Βία στην οικογένεια», Κοινωνική εργασία Vol 44,239-248

Παπαμηχαήλ, Σ. (2005). *Κοινωνικές Αναπαραστάσεις της κακοποίησης των γυναικών από τους συζύγους/συντρόφους στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Σάκουλα

Σαμαρτζή, Μ. (1996). *Γυναίκες στο χορό της οργής*. Αθήνα: Εκδόσεις Άδωνις.

Σκλάβου, Κ. (2008). *Ενδοοικογενειακή βία και κοινωνική ένταξη αλλοδαπών γυναικών*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σακκουλά

Σουλη,Σ.(2010) *Αθέατη βία* .Αθήνα; Ψυχογιός

Σπανού, Α. (2005). *Ενδοοικογενειακή βία: διερεύνηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών στο πλαίσιο της συζυγικής και της ερωτικής σχέσης*. (Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Διατριβή), Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Σταθόπουλος, Π. (1996), *Κοινωνική πρόνοια*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

Στασινοπούλου, Ο. (1992). *Κράτος Πρόνοιας. Ιστορική Εξέλιξη. Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Τζιογκούρος,Χ.(1989). « Η άσκηση βίας στην οικογένεια» .Vol 82,159-164

Τσαλικόγλου, Φ.(1989) *Σχιζοφρένια και φόνος :μια ψυχολογική εγκληματολογική έρευνα*, Αθήνα: Παπαζήση

Τσιγρή,Α. (1996) *Βιασμός*, Αθήνα: Σακκουλάς

Τσουραμάνης, Χ. (2003) *Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα*. Αθήνα: Παπαζήση.

Τσουδερού,Ι. (2009) *Ενδοοικογενειακή Βία Και Η Θεσμική Προστασία Των Γυναικών*, Αθήνα: Παρασκήνιο

Φίλιας,Β.(1995)Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα:Gutenberg

Χατζηβασίλη, Β.(2003) *Κύπριοι Έφηβοι: Η παραβατικότητα και τα ψυχικά τους προβλήματα*, Κύπρος: Ten on Eleven ,Phot & Comp services Ltd

Χατζηφωτίου.Σ.(2005) *Ενδοοικογενειακή Βία Κατά Των Γυναικών και Παιδιών-Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*, Θεσσαλονίκη: Τζιόλα

Bottmore,Β.(1983).Κοινωνιολογία, κεντρικά προβλήματα και βασική βιβλιογραφία,Αθήνα:Gutenberg

Farzier, M. (1983) *Ο βιασμός*, μεταφρ. Νικολοπούλου Β. Αθήνα: Α.Α.Λιβάνη και Σια Ε.Ε "Νέα σύνορα".

Foucault, M. (1992). *Ιστορία της Σεξουαλικότητας, τόμος III: Η Μέριμνα για τον εαυτό μας*. Αθήνα: Ράππα.

Hirigoyen,M.F (2006) *Η κακοποιημένη γυναίκα Η βία μέσα στο ζευγάρι, μετάφραση: Μπάμπης Λυκούδης*. Αθήνα:Πατάκη

Selosse, J. (1998). «Βία,προέλευση, σενάρια, πρότυπα και μη προσαρμογής». Στο Λ. Μπεζέ (Επιμ.), *Βία στο σχολείο – Βία του σχολείου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Taylor, J.(1986) «Κακοποίηση: θεραπευτική συζύγων» στο: Κουσίδου Τ. (επιμ.) *Εκλογή* Απρίλιος 1985- Ιούνιος 1988 Αθήνα: Εταιρεία Πτυχιακών Πανεπιστημιακών Σχολών Κοινωνικής Εργασίας, σ. 12-24.

Thio, A. (1999) *Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά*, μεταφρ. Μπαρμπάτση. Αθήνα: Ελλην.

Walker, L.(1989) *Η κακοποιημένη γυναίκα*, μεταφρ. Ανθουλιάς Τ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

.

B. Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

Akyüz, A., Şahiner , G. & Bakir, B. (2008). Marital Violence: Is it a Factor Affecting the Reproductive Health Status of Women? Springer Science & Business Media , Vol. 23. Ανακτήθηκε 17/9/2015 από <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10896-008-9169-4?LI=true#page-1>.

Alexander Butchart and Alison Phinney Harvey,(2006), *Preventing Child Maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*, Geneva: WHO

Antonopoulos, R. (2009). *The current economic and financial crises: A gender perspective*. United Nations Development Programme

Arseneault, L., Moffitt, T.E., Caspi, A. & Taylor, A., (2002). «The targets of violence committed by young offenders with alcohol dependence, marijuana dependence and schizophrenia-spectrum disorders: findings from a birth cohort». *Criminal Behaviour and Mental Health*.vol 12: 155-168

Barnett, O. W., Miller-Perrin, C. L. & Perrin R. D., (1997) *Family violence across the lifespan: an introduction*. Sage Publications India: New Delhi.

Bergen, R.K. (1996). Wife rape: Understanding the response of survivors and service providers. *Sage series on violence against women*, Vol. 2. Ανακτήθηκε 10/2/2015 από <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1996-98450-000>.

Caprioli , M. & Boyer, M. (2001). *Gender, Violence, and International Crisis. Journal of Conflict Resolution*, Vol. 45, No. 4. Ανακτήθηκε 15/09/14 από <http://jcr.sagepub.com/>.

Chatzifotiou, S. & Dobash, R. (2001). Seeking informal support: Marital violence against women. *Violence Against Women*, Vol 7 No9, 1024-1050

Claes J. A. & Rosenthal D. M. (1990). Men who batter women: a study in power. *Journal of Family. Violence*, Vol. 5, No. 3. Ανακτήθηκε 3/3/2015 από <http://link.springer.com/article/10.1007%2F00980817?LI=true#page-1>.

Counts, D.A, Brown, J., Campbell, J., (1992). «Sanctions and Sanctuary: cultural perspectives on the beating of wives». Boulder: CO. Westview Press.

Dobash, R. E. & Dobash, R. (1979). *Violence Against Wives*. New York: Free Press.

Dowell,(2002,) *Emerging Practices In the Prevention of Child Abuse and Neglect* ,U.S.A: Dept. of Health and Human Services.

Dutton, D. (1988). *The Domestic Assault of Women*. Boston: Allyn & Bacon

Ellsberg, M. & Heise, L. (2005). *Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Washington, DC: World Health Organization.

Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano, (2002) World report on violence and health. Geneva: World Health Organization

Felson, R. B. (2002). *Violence and gender reexamined*. Washington: American Psychological Association.

Gelles, R. J. (1979). *Intimate Violence in Families*. London: Sage Publications.

Hoffman, P. (2008). *Psychological abuse of women by spouses and live-in lovers*. *Women and Therapy*, Vol. 3, Is. 1. ανακτύθηκε 5/3/2015] από http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J015V03N01_05.

Kang, J., (2012), «The Impact of Family Environment-Related Factors on Violence Against Adults in the Family» *Journal of Family Violence*, Vol 27: 303-312

Kelly, A.K.,(2003) *Domestic Violence and the Politics of Privacy*. Ithaca and London: Cornell University Press

Khan, M. (2000). Domestic violence against women and girls. UNICEF Innocenti Research Centre, Vol. 6 . ανακτύθηκε 15/2/2015 από <http://www.hawaii.edu/hivandaids/Domestic%20Violence%20Against%20Women%20and%20Girls.pdf>.

Krug, E.G. Dahlberg, L.L. Mercy, A.J. Zwi, B.A & Lozano, R., (2002). «World report on violence and health». Geneva: World Health Organization

Kulik, L. (2010). Jobless men and women: A comparative analysis of job search intensity, attitudes toward employment and related responses. *J Occup Organ Psychology*, Volume 73, Issue 4. Ανακτύθηκε 13/3/2015 από <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1037/h0079333/pdf>.

Leithner, K., Assem-Hilger, E., Naderer, A., Umek, W., Springer-Kremser, M. (2009). Physical, sexual, and psychological violence in a gynaecological–psychosomatic outpatient sample: Prevalence and implications for mental health. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, Vol 144, 168–172.

Loring, M.T. (1994). *Emotional Abuse*. New York: Lexington

Loseke, D.R. (1987) «Lived Realities and the Construction of Social Problems: The Case of Wife Abuse» in *Symplie Interaktion* Vol 10, No.2, pp229-243

Mason, R., Hyman, I., Berman, H., Guruge, S., Kanagaratnam, P., Manuel, L. (2008). "Violence Is an International Language": Tamil Women's Perceptions of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women*, Vol 14, No12. Ανακτήθηκε 15/9/2015 από <http://vaw.sagepub.com/content/14/12/1397.short>.

Maynard, M. and Winn, J. (1997) «Women, Violence and Male Power» in V. Robinson, and D. Richardson (eds.), *Introducing Women's Studies: Feminist theory and practice*. Macmillan Press

Maynard, M. (1989) «Privilege and Patriarchy: Feminist thought in the nineteenth century», in S. Mendus and J. Rendall (eds.), *Sexuality and Subordination*. London: Routledge.

Moffitt, T. E., Caspi, A., & Silva, P. A., (1996). «Findings about partner violence from the Dunedin Multidisciplinary Health and Development Study». University of Otago Medical School, Dunedin

Mullender, A. (1996). *Rethinking violence against women. The social work and probation response*. New York: Routledge.

Murphy, G. & Athanasou, J. (1999). *The effect of unemployment on mental health*. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Vol. 72. [28/11/2011] από <http://www.geocities.ws/lazaridou/unemploymentANDmentalhealth.pdf>.

Pagelow, D. (1984). *Family Violence*. New York: Praeger.

Russel, R. & Hulson, B. (1992). Physical and Psychological Abuse of Heterosexual Partners. *Personality and Individual Differences*, Vol. 13, No. 4. Ανακτήθηκε 13/10/2015 από http://ac.els-cdn.com/019188699290075Z/1-s2.0-019188699290075Z-main.pdf?_tid=8933721c-2376-11e2-8c94-00000aacb35f&acdnat=1351700459_54698742461f72f1bda2adb6fef83448.

Saunders, D. (2000). *A typology of Men Who Batter: Three Types Derived From Cluster Analysis*. *American Journal of Orthopsychiatry*, Vol. 15 Ανακτήθηκε 15/6/2015 από <http://jiv.sagepub.com/content/15/1/16> .

Shamir, B. (1985). Sex differences in psychological adjustment to unemployment and reemployment: A question of commitment, alternatives or finance? *Social Problems*, Vol 33, No 1 . ανακτήθηκε 15/5/2015] από <http://www.jstor.org/discover/10.2307/800632?uid=3738128&uid=2&uid=4&sid=21101145024611> .

Spinellis.A.(1997). *Crime in Greece in Perspective*. Athens: Sakkoulas.

Sunia G. (2011). *State of the Art Report Germany*. Stuttgart: IEIE e.v.

Tavara, L. (2006).. *Best Practice and Research Clinical Obstetrics and Gynecology*, Sexual Violence Vol 20 No3, 395-408.

Tiftt, L. L. (1993). *Battering of Women: The failure of Intervention and the Case of Prevention*. United Kingdom: Westview

Tolman, R. M. & Wang, H. (2005). Domestic violence and women's employment: Fixed effects models of three waves of women's employment study data. *American Journal of Community Psychology*, Vol. 36. Ανακτήθηκε 12/09/2015 από <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10464-005-6239-0?LI=true#page-2>.

Tolman, R. M. & Rosen, D. (2001). Domestic violence in the lives of women receiving welfare. *Violence Against Women*, Vol. 7, No.2, ανακτήθηκε 10/2/2014 από <http://vaw.sagepub.com/content/7/2/141.full.pdf+html>.

Varvaro, F.F., & Lasko, D.L. (1993). Physical abuse as cause of injury in women: Information for orthopedic nurses. *Orthopedic Nursing*, Vol. 12. Ανακτήθηκε 12/1/2015 από <http://europepmc.org/abstract/MED/8451059> .

World Health Organization, (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*. Geneva: W.H.O.

World Health Organization, (2001). *Prevention of Child Abuse and Neglect: Making the Links between Human Rights and Public Health*. Geneva: W.H.O

Γ. Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

Πληροφορίες για τη Βία κατά των Γυναικών στον επίσημο ιστότοπο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, <http://www.un.org/womenwatch/daw/news/unwvaw.html>, τελευταία πρόσβαση 18/4/2015

Πληροφορίες για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακή βίας στον ιστότοπο του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια <http://www.domviolence.org.cy/>, τελευταία πρόσβαση 18/4/2015

Πληροφορίες για την ενδοοικογενειακή βίας από τον επίσημο ιστότοπο του Κ.Ε.Θ.Ι Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, <http://www.kethi.gr/> πρόσβαση 18/4/2015

Πληροφορίες για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και των ανδρών καθώς και για την Ευρωπαϊκή έρευνα dove στον ιστότοπο <http://www.doveproject.eu/project.php> πρόσβαση 16/4/2015

Πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες ανεργειας στην Κορινθία στο επίσημο ιστότοπο της Εθνικής στατιστικής υπηρεσίας <http://www.statistics.gr/>) πρόσβαση 20/4/2015

Δ .Νόμοι

Ν. 3500/06 (232/24-10-06) Για την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας

Παράρτημα 1
Υπόδειγμα οδηγού συνέντευξης

Οδηγός συνέντευξης

Αριθμός συνέντευξης Διάρκεια.....

Ημερομηνία Τρόπος καταγραφής.....

Τόπος..... Ολοκληρώθηκε ομαλά.....

Όνομα συνεντευξιαζόμενης Παρατηρήσεις.....

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

	Θύμα	Θύτης	
Ηλικία			Άλλα χρήσιμα δημογραφικά στοιχεία που προέκυψαν
Οικογενειακή κατάσταση			
Μορφωτικό επίπεδο			
Επαγγελματική κατάσταση			
Οικονομική κατάσταση			
Αριθμός παιδιών			

A ερευνητικός άξονας: Μορφές κακοποίησης

1. Πόσα χρόνια έχετε σχέση με τον σύντροφό σας;
2. Πως είναι η σχέση σας με το σύντροφό σας;
3. Πως σας φέρεται;
 - Σε εσάς
 - Στα παιδιά σας
4. Τι είναι για εσάς «κακή συμπεριφορά»; (αποφεύγω να χρησιμοποιήσω τον όρο κακοποίηση). Τι εννοείτε; Πείτε μου αναλυτικότερα.
5. Πείτε μου καλές και κακές συμπεριφορές του συντρόφου σας. Τι είναι για εσάς βία και γιατί υπάρχει ;
6. Ποιος είναι ο λόγος που σας φέρετε έτσι (σας κακοποιεί;) Εσείς τι πιστεύετε πάνω σε αυτό;
 - Σε εσάς
 - Στα παιδιά σας
7. Άλλαξε κάτι τα τελευταία χρόνια;
8. Με τι συνδέετε αυτές τις αλλαγές;
9. Τι σας ενοχλεί περισσότερο από τη βία που δέχεστε; [προσπαθούμε να διερευνήσουμε αν η βία είναι σωματική ή/σεξουαλική ή/και ψυχολογική]
 - Εσείς
 - Τα παιδιά σας
10. Πού είστε συνήθως όταν σας φέρετε βίαια; (Μέσα στο σπίτι, έξω;)
 - Εσείς
 - Τα παιδιά σας
11. Είχατε παρόμοια σχέση με αυτή στο παρελθόν; Πώς σας φέρονταν μιλήστε μου συγκεκριμένα. Ποια χρονολογία συνέβη αυτό; Εσείς τι κάνατε; Το είχατε πει τότε κάπου είχατε δεχτεί τότε βοήθεια;
12. Γνωρίζετε αν ο σύντροφός σας είχε εκδηλώσει αντίστοιχη συμπεριφορά και στο

παρελθόν σε άλλη του σχέση;

13. Εσείς έχετε συμπεριφερθεί με ανάλογο τρόπο στον σύντροφό σας (βία); Πότε συνέβη αυτό; Γιατί το κάνατε; Εκείνος πώς αντέδρασε; Πόσες φορές του έχετε συμπεριφερθεί με αυτό τον τρόπο;

14. Έχετε συμπεριφερθεί σε προηγούμενη σχέση σας βία; Αν ναι γιατί;

B Ερευνητικός άξονας: Θύτες και θύματα

1. Περιγράψτε μου τον σύντροφό σας;

2. Εργάζεται;

3. Αν ναι τι δουλειά κάνει;

4. Πόσες ώρες;

5. Τι ωράριο έχει;

6. Έχει σταθερή δουλειά;

7. Από την αρχή της σχέσης σας έκανε την ίδια δουλειά;

8. Εργάζονταν τις ίδιες ώρες;

9. Όταν άλλαξε η συμπεριφορά του απέναντί σας πώς τα πήγαινε με τη δουλειά του;

10. Αν δεν εργάζεται:

11. Έχει παραμείνει άνεργος και στο παρελθόν;

12. Την πρώτη φορά που έμεινε άνεργος πώς αντέδρασε;

13. Τότε άλλαξε η συμπεριφορά του απέναντί σας;

14. Πόσο καιρό είναι άνεργος;

15. Τι παρατηρήσατε στις αντιδράσεις του;

16. Ποια αλλαγή;

17. Συγκρίνετέ μου τη συμπεριφορά του απέναντί σας πριν μείνει άνεργος και τώρα που είναι άνεργος.

18. Αν παρατηρεί αλλαγή (Πού οφείλεται αυτό;)

19. Πριν που δούλευε σας συμπεριφέρονταν άσχημα με την ίδια συχνότητα;

20. Τώρα που δεν δουλεύει τόσο συχνά σας συμπεριφέρεται άσχημα;

21. Ποιοι είναι οι λόγοι που συμβαίνει αυτό;
22. Πριν που εργάζονταν γιατί σας φέρονταν άσχημα;
23. Η ψυχολογική κατάσταση του συντρόφου/συζύγου σας έχει αλλάξει από τη στιγμή που έμεινε άνεργος;
24. Ο σύντροφός σας έχει εξαρτήσεις; (αλκοόλ, ναρκωτικά, τζόγος κ.α.)
25. Αν ναι.
26. Τι εθισμό έχει;
27. Όταν "πίνει πώς είναι η συμπεριφορά του απέναντί σας;
- Σε εσάς
- Στα παιδιά σας
28. Πόσο συχνά γίνεται αυτό;
29. Γνωρίζετε αν ο πατέρας του συμπεριφέρονταν άσχημα στη μητέρα του;
30. Έχει αδέρφια;
31. Γνωρίζετε αν τα αδέρφια του συμπεριφέρονται άσχημα στη σύντροφό τους;
32. Γνωρίζετε αν ο αδερφός κακοποιούσε προηγούμενη σύντροφό του;
- θύμα:
- 33.Είχατε παρόμοια σχέση με αυτή που έχετε σήμερα με κάποιον σύντροφό σας στο παρελθόν;
- 34.Θέλετε να μου την περιγράψετε;
- 34.Πώς είχατε αντιδράσει τότε ;
- 35.Είχατε προσπαθήσει να φύγετε από το σπίτι;
- 36.Αν ναι. Με ποιο τρόπο; Τι κάνατε; Σε ποιους απευθυνθήκατε; Τι σας είπαν; Πώς αντέδρασαν;
- Αν όχι. Γιατί όχι; Τι φοβόσασταν;
- 37.Ποια είναι η οικονομική σας κατάσταση;
- 38.Εργάζεστε; Πού; Από πότε;
- 39.Όταν εργαζόσασταν κάνατε προσπάθεια να φύγετε από το σπίτι;
- 40.Έχετε ζητήσει βοήθεια από κάποιον στο παρελθόν; Αν ναι από ποιον;

41. Έχετε δεχτεί βοήθεια από κάποιον; (Αν ναι. Τι είδους βοήθεια;)

42. Όταν σας φέρεται άσχημα ποιοι είναι συνήθως μπροστά;

43. Πότε ήταν το πιο πρόσφατο περιστατικό;

Μπορείτε να μου το περιγράψετε;

Εσείς πώς αντιδράσατε;

Ήταν κάποιος μπροστά ; (Αν ναι. Ποιοι;)

Πώς αντέδρασαν;

Γ ερευνητικός άξονας: Ερμηνεία της κατάστασης από το θύμα

1. Εσείς γιατί πιστεύετε ότι σας συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο ο σύντροφός σας;

2. Πώς πιστεύετε ότι αυτός νιώθει για εσάς;

3. Εσείς πώς νιώθετε γι' αυτόν;

4. Ποιος είναι ο λόγος για τον οποίο παραμένετε σε αυτή τη σχέση;

5. Πώς νιώθετε για τον εαυτό σας;

Δ Ερευνητικός άξονας: Οικονομική κρίση και Βία (Έχει διερευνηθεί και από άλλους ερευνητικούς άξονες)

1. Η οικονομική κρίση πόσο έχει επηρεάσει τη σχέση σας με τον σύντροφό σας;

2. Η οικονομική κατάσταση σας εμποδίζει στο να αντιδράσετε; (Αν ναι. Γιατί συμβαίνει αυτό;)

3. Υπάρχει διαφορά στην συμπεριφορά του πριν και μετά την οικονομική κρίση ;(προσπαθώ να διερευνήσω ως προς τα είδη βίας)

Ε ερευνητικός άξονας: Αναζήτηση λύσης-βοήθειας

1. Έχετε προσπαθήσει να χωρίσετε από αυτόν τον άνθρωπο;

2. Τι σας κρατάει σε αυτή τη σχέση; [Οικονομικό, συναισθηματικό κτλ]

2. Θέλετε να χωρίσετε; Έχετε χωρίσει ουσιαστικά; Πως αντέδρασε αυτός αλλά και εσείς στο χωρισμό σας;

3. Έχετε κάνει μέχρι τώρα ενέργειες να απευθυνθείτε στα συμβουλευτικά;

4. Έχετε απευθυνθεί κάπου για βοήθεια;

5. Πως φαντάζεστε το μέλλον

Παράρτημα 2
Νόμος 3500/2006

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.

(<http://old.law.uoa.gr/crime-research/endooikvia.pdf>)

Άρθρο 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.
2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.
β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.
γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.
3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

Άρθρο 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται.

Άρθρο 4

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο

πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

Άρθρο 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.
2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολοθηθεί βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.
3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.
4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.
5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.
2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται.
2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται.

Άρθρο 9

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.
2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.
3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειας του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

Άρθρο 11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.
2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:
 - α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.
 - β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.
 - γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον

παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.
4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.
5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.
2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:
 - α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,
 - β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και
 - γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.
3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.
4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορο του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα

προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενόσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσεως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσεως της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ'.

Άρθρο 14

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το

έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουιούδηποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

Άρθρο 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο.

Άρθρο 16

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του.

Άρθρο 17

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσης του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της

προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.
2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεση τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέταση τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους.
2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Άρθρο 21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού,

παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) αντικαθίσταται.

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται.

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται.

Άρθρο 28

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Παράρτημα 3
Ενδεικτικός Πίνακας υποστηρικτικών υπηρεσιών
για γυναίκες-θύματα βίας

<http://www.isotita.gr/var/uploads/BIA/foreis.indd.pdf>

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων

www.isotita.gr

Συμβουλευτικά Κέντρα Για τη βία Κατά των Γυναικών

Δήμος Αθηναίων/ Γραφείο Ισότητας

Δ/ση: Σοφοκλέους 70, Αθήνα

Τηλ.: 210 5244657

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων λειτουργεί σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων ξενώνα για τη φιλοξενία κακοποιημένων γυναικών.

Ε.Κ.Κ.Α. (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης) (πρώην Ε.Κ.Α.Κ.Β.)

Δ/ση: Βασιλίσσης Σοφίας 135 & Ζαχάρωφ

Τ.Κ. 115 21 Αμπελόκηποι

Τηλ.: 2132039778, 2132039706, Φαξ: 2132039763

Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197

Υπάρχουν ξενώνες του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τους οποίους πληροφορίες δίδονται από τη γραμμή 197

Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης (λειτουργεί ξενώνας)

Δ/ση: Τσόχα 32, 115 21 Αμπελόκηποι

Τηλ.: 210 9700814 (γραμματεία)

Γραμμή SOS (09.00 – 15.00 όλη την εβδομάδα)

8001188881 (ενδοοικογενειακή βία – χωρίς χρέωση από σταθερό)

8001114400 (trafficking - χωρίς χρέωση από σταθερό)

Κλίμακα

www.klimaka.org.gr

(λειτουργεί ξενώνας)

Δ/ση: Ευμολπιδών 30-32, 11854 Αθήνα

Τηλ.: 210 3417160-3, Φαξ: 210 3417164

e- mail: central@Klimaka.org.gr/

Διεθνής Εταιρεία Στήριξης Οικογένειας – Φροντίδα (Δ.Ε.Σ.Ο)

(λειτουργεί ξενώνας)

Τ.Θ. 67235, 15102 Μελίτσια Αττικής

Τηλ.: 210 8103496, 8104079 , 6973871004

Φαξ: 210 8035274

Αλληλεγγύη (λειτουργεί ξενώνας)

Δ/ση: Λεωνίδου 34, 104 36 Αθήνα

Τηλ.: 210 5203031

Γραμμή SOS 8001137777 (χωρίς χρέωση)

Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας

Τηλ.: 6973352397, 210 5213224 (πρωινές ώρες)

e-mail: aftoamyna@pathfinder.gr

www.aftoamyna.gr

Εταιρεία για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό και την Ψυχική Υγεία (Ε.Κ.Α.Ψ.Υ)

Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών

Δ/ση: Καμβουνίων 8, 54 621 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: & Φαξ : 2310 276782

(Δευτέρα – Παρασκευή 10π.μ -2μ.μ)

e-mail: info@ekapsy.gr

www.ekapsy.gr

Ένωση Κυριών Δράμας- Σπίτι Ανοιχτής Φιλοξενίας

Δ/ση: Βενιζέλου 114, 66 100 Δράμα

Τηλ.: 25210 46062, 58015

Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κομοτηνής

Δ/ση: Γ. Μαρασλή και Πύργου, 69100 Κομοτηνή

Τηλ.: 25310 82063, 83888, Φαξ: 25310 71447

Σπίτι της Γυναίκας – Κοινωνική Μέριμνα

Δ/ση: Ορφέως 13, 621 22 Σέρρες

Τηλ.: 23210 99500-1, Φαξ : 23210 99801

Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α)

(λειτουργεί ξενώνας)

Δ/ση: Γ. Παπανδρέου 2, 45444 Ιωάννινα

Τηλ.: 26510 78810, Φαξ: 26510 72378

Γραμμή SOS 26510 33033

e-mail: cvme@ioa.forthnet.gr, www.cvme.gr

Κέντρο Έρευνας και Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων και προστασίας Μονογονεϊκών Οικογενειών

Δ/ση: Ελ. Βενιζέλου 15, 48100 Πρέβεζα

Τηλ.: 2682 0 61481/ 22321, Φαξ: 2682 0 28570

Δήμος Καρδίτσας

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

Δ/ση: Σταμούλη 9, 43100 Καρδίτσα

Τηλ: 2441 0 77122, 71594 , Φαξ: 2441 0 75141

e-mail: wck@hol.gr

Ελληνική Μέριμνα Βόλου Φιλανθρωπικό Σωματείο

(λειτουργεί ξενώνας)

Δ/ση: 28ης Οκτωβρίου 189, 38221 Βόλος

Τηλ.: 2421 0 25489

ΚΕΣΥΥ – ΚΕΜΟΠ (Κέντρο Εκπαίδευσης και Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού) “Ο ΠΛΑΤΩΝ”

Δ/ση: Παλαιοπαναγιά, 30300 Ναύπακτος

Τηλ.: 26340 21080, Φαξ: 26340 21080

e-mail: kemop@hol.gr

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

«ΞΕΝΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ»

Δ/ση: Λ. Μαρινέλη 12, 71202 Ηράκλειο

Τηλ.: - Φαξ: 2810 242121

Γραμμή SOS: 800 1116000 (09. 00 - 21.00 καθημερινά , εμβέλεια νήσου Κρήτης και κοντινά νησιά)

e-mail: ksenona@hotmail.com, www.kakopoiisi.gr

Δήμος Χίου

Γραφείο Γυναικείων θεμάτων

Δ/ση: Οινοπίωνος 1, 82100 Χίος

Τηλ.: 2271 0 42502, Φαξ: 2271 0 43715

e-mail: dopch@otenet.gr

Παράρτημα 4
Ενδεικτικός Πίνακας υποστηρικτικών υπηρεσιών
για παιδιά-θύματα βίας

<https://sites.google.com/site/dikouevi/kakopoiese-paramelese-anelikou>

- ✓ Φόρουμ Κοινωνικών Οργανώσεων και Νεολαίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- ✓ Εταιρεία ψυχοκοινωνικής Υγείας παιδιού και εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε)
- ✓ Ελληνική Επιτροπή Συνεργασίας με τη UNICEF
- ✓ UNESCO : United Nations Education, Science and Culture Organisation
ActionAid Ελλάς
- ✓ Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας
- ✓ Κέντρο Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας
- ✓ Κέντρο Υγείας του Παιδιού Καισαριανής
- ✓ Κέντρον Μερίμνης Οικογένειας και Παιδιού
- ✓ Κιβωτός του Κόσμου ΚΛΙΜΑΚΑ
- ✓ Μικρός Πολίτης
- ✓ ΟΑΣΗ του παιδιού
- ✓ Ο Σύνδεσμος Κοινωνικής Ευθύνης για Παιδιά και Νέους - Σ.Κ.Ε.Π.
- ✓ Σύνδεσμος Προστασίας Παιδιών (Χολαργός)
- ✓ Σύλλογος Φίλων – Εθελοντών Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Θεσσαλονίκη
- ✓ Φίλοι του Παιδιού
- ✓ Μαζί Για Το Παιδί»
- ✓ Ασκληπιός - Ινστιτούτο Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης Παιδιού, Εφήβου & Οικογένειας

- ✓ Δίκτυο Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού
- ✓ Ελληνικό Κέντρο για την Ψυχική Υγεία του Παιδιού και της Οικογένειας –Το Περιβολάκι

- ✓ Εταιρεία Κοινωνικής Στήριξης Ανηλίκων (Ρόδου)

- ✓ Κέντρο Αγάπης Ελευσίνας

- ✓ Επιτροπή Πρωτοβουλίας για τα Δικαιώματα των Παιδιών και των Νέων
- ✓ Σώστε τα Παιδιά

- ✓ Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού- Προγράμματα Δωρεάν Υπεράσπισης Ανηλίκων)

- ✓ Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (Γ.Γ.Ν.Γ.)

- ✓ Ίδρυμα για το Παιδί και την Οικογένεια

- ✓ Κέντρο Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας

- ✓ ΠΙΝΟΗ : Σύλλογος για το Παιδί και την οικογένεια